OGUTXTIN CUDANI

TRUNG PHONG CHẾT TRƯỚC LÚC BÌNH MINH

NHÀ XUẤT BẢN THỂ DỤC THỂ THAO

TRUNG PHONG CHẾT TRƯỚC LÚC BÌNH MINH

NXB. T.D.T.T.

TÌM ĐỌC

- VUA BÓNG ĐÁ PÊ LÊ
- VUA BÓNG ĐÁ
- CÁI CHẾT TRÊN CHẤM PHẠT ĐỀN
- VUA KHÔNG VƯƠNG QUỐC
- NHỮNG BÓNG ĐEN TRÊN DÃY HYMALAYA
- VỤ GIẾT NGƯỜI TRÊN SÂN GÔN
- CÁI CHẾT VÔ ÍCH CỦA TÔMSIMSƠN

NHÀ XUẤT BẢN
THỂ ĐỤC THỂ THAO
7, Trịnh Hoài Đức — Hà nội
ĐIỆN THOẠI : 56.155
Chi nhánh : 48 Nguyễn Đình Chiểu, Q. 1 — TP. Hồ Chí Minh
ĐIỆN THOẠI : 98.378

GIÁ : 12đ,00

NXB. T.D.T.T. TRUNG PHÒNG CHẾT TRƯỚC LÚC BÌNH MINH

ÔGUTXTIN CUDANI

TRUNG PHONG

CHẾT TRƯỚC LÚC BÌNH MINH

In lần thứ 2

NHÀ XUẤT BẢN THỂ DỤC THỂ THAO
HÀ NỘI – 1986

MAI HỒNG : dịch
HỒ LĂNG : hiệu đính
THẾ LỮ : giới thiệu

LỜI GIỚI THIỆU

(Lần xuất bản thứ nhất)

Tôi là người sân khấu rất yêu chuộng bóng đá. Tôi vẫn mong sân khấu có trong bảng tiết mục của mình những vở kịch về thể thao nói chung và nhất là về bóng đá nói riêng. Vở kịch về bóng đá đó, tôi lại mong có một tính cách chiến đấu, tức là có những cú « sút » mãnh liệt vào thứ tư tưởng phản động của chế độ tư bản. Vở kịch « *Trung phong chết trước lúc bình minh* » thực đã đáp ứng được sự mong ước này của tôi và có lẽ của cả các bạn yêu thể thao và yêu sân khấu khác.

Vở kịch này không những có một nội dung giầu tính chiến đấu đánh thẳng vào chế độ tư bản mà đầu sỏ là đế quốc Mỹ với những tên trùm tư bản, chúng coi con người như một đồ vật, coi người làm công tác nghệ thuật như một món hàng và đem mua bán như mua bán một thứ đồ dùng, vở kịch còn đưa lên sân khấu một hình tượng nghệ thuật mới mẻ — trung phong bóng đá Casô Bentoran với một phong cách nghệ thuật có tính chất tìm tòi mạnh dạn, đáng để chúng ta tham khảo trong công tác nghiên cứu nghệ thuật sân khấu...

Hà-Nội, ngày đầu Xuân năm 1962

THẾ LỮ

Chủ tịch Hội nghệ sĩ sân khấu Việt Nam

LỜI NGƯỜI DỊCH

« **Trung phong chết trước lúc bình minh** » *là vở kịch kể lại số phận của một vận động viên bóng đá dưới chế độ tư bản Achentina.*

Anh Aritxotiđet Bentoran, là một thanh niên bình thường, sinh ra và lớn lên ở ngoại ô một thành phố. Anh rất ham mê đá bóng và đã trở thành một trung phong có tài. Nhưng anh lại sống trong một nước tư bản. Ở đấy, tai hại thay, vận động viên lại là món hàng béo bở của bọn tư bản, chủ « câu lạc bộ thể thao ». Vì chúng là kẻ nắm quyền hành trong câu lạc bộ và quan hệ giữa chủ câu lạc bộ và vận động viên là quan hệ giữa kẻ bóc lột và người bị bóc lột.

Tài năng của Bentoran đã nuôi béo các ngài có cổ phần trong câu lạc bộ thể thao Xaoen, một câu lạc bộ lừng lẫy tiếng tăm vì đã thắng nhiều câu lạc bộ mạnh. Nhưng câu lạc bộ Xaoen mắc nợ quá nhiều, đến nỗi bị tòa án ra lệnh tịch biên tài sản. Vận động viên cũng là « tài sản » của câu lạc bộ. Vì thế, bản thân Bentoran cũng bị « niêm phong » như cái hòm, cái tủ, và bị mang ra bán đấu giá. Thế rồi « món hàng » Bentoran cũng

chịu chung một số phận với các thứ hàng hóa khác, được đưa đến tòa cung điện của Lupuxơ — tên đại tư bản, đại địa chủ đã mua được anh. Anh bị liệt kê vào bản mục lục của phòng triển lãm riêng của Lupuxơ, biến thành « đồ triển lãm » số 5. Ở đây, anh cùng bốn thứ « đồ triển lãm sống » do Lupuxơ mua về từ trước, bị giam cầm trong những bức tường dày, kiên cố và ngày đêm có lính riêng của Lupuxơ canh gác cẩn mật.

Rơi vào tay Lupuxơ, Bentơran thấy ngay là mình đã biến thành « tù binh » của nó. Anh rất đau khổ vì không được đá bóng nữa. Anh nhớ bóng, nhớ các bạn đồng nghiệp, nhớ những người thân yêu, nhớ nhân dân khu ngoại ô vẫn quý mến anh. Anh không chịu nổi cuộc sống tù đày trong tòa cung điện có đủ phương tiện vật chất để sống đàng hoàng. Anh không cam tâm làm một thứ «côn trùng hiếm có» đem trưng bày cho khách du lịch đến ngắm nghía bằng những cặp mắt hiếu kỳ. Anh thèm khát tự do, tự do làm người, tự do đá bóng. Lối sống tư bản bóp nghẹt tự do của con người đã buộc anh phải suy nghĩ, thúc đẩy anh phải thức tỉnh, phải đấu tranh. Mối tình chân thật của những người cùng hội, cùng thuyền nảy nở giữa anh và cô vũ nữ Nôra — một thứ «đồ triển lãm sống» khác — càng thôi thúc anh vùng lên đấu tranh giành lấy quyền tối thiểu của mỗi con người : quyền được làm người. Cuối cùng anh đã giết chết tên Lupuxơ. Và, cái tòa án phục vụ cho quyền lợi ích kỷ của bọn thống trị phản động đã kết án anh vào tội tử hình, Cuộc đấu tranh của anh đã thất bại. Nhưng khi bước lên bục giá treo cổ, Bentơran đã tự hào nói lên lòng tin tưởng vững chắc của mình ở thắng lợi ngày mai của nhân dân, được tác giả tượng trưng bằng ánh bình minh.

Không phải là ngẫu nhiên mà tác giả vở kịch đã chọn anh trùng phong bóng đá Bentoran làm vai chính, đại biểu cho nhân dân Achentina. Ở Achentina, bóng đá được nhân dân coi là một hoạt động thể thao có tính chất quần chúng rộng rãi. Nhưng, bóng đá cũng bị bọn tư bản lũng đoạn. Không những chúng áp bức nhân dân về chính trị, bóc lột nhân dân về kinh tế, mà chúng còn lũng đoạn cả sinh hoạt văn hóa của quần chúng, cướp nhân tài trong hoạt động thể thao của quần chúng đem về làm của riêng, để chơi như chơi đồ cổ. Vì thế, mâu thuẫn giữa Bentoran và tên chủ «phòng triển lãm sống» — Lupuxo — đã đại diện cho mâu thuẫn giữa bọn tư bản lũng đoạn và đông đảo nhân dân Achentina. Khi Bentoran xông lên bóp cổ tên Lupuxo, sức mạnh hai bàn tay anh chính là sức mạnh của nhân dân quyết không tha thứ cho những tội ác tày trời của bọn thống trị phản động Achentina được đế quốc Mỹ bao che, nuôi dưỡng.

Trong bức thư gửi cho người dịch vở kịch này ra tiếng Nga, tác giả đã viết : ông có ý thức chọn lựa vận động viên bóng đá làm vai chính là với mục đích vạch ra con đường phát triển của một con người bình thường « từ chỗ không có một chút ý thức xã hội, trở thành một người giác ngộ ». Đúng như vậy, trước khi xảy ra tấn bi kịch của bản thân mình, Bentoran vẫn chưa hiểu được tấn bi kịch của cả cái xã hội mà anh đang sống. Nhưng, chính cái xã hội tư bản thối nát đến mức không thể tưởng tượng nổi, đã khiến anh phải có thái độ dứt khoát và đã tìm ra được một kết luận dứt khoát : phải vùng lên và liên hiệp lại mà đấu tranh, phải lao mình vào cuộc đấu tranh của nhân dân, hôm nay thất bại thì ngày mai sẽ thắng lợi. Theo ý định của tác giả,

nhân vật Bentơran chính là **« con người đã biểu hiện ý chí của nhân dân », « đang thúc đẩy lịch sử tiến lên, và trở thành bà đỡ của tương lai tươi sáng »** (1) *mà tác giả muốn ca tụng.*

Bên cạnh Bentơran, những nhân vật khác trong phòng triển lãm của Lupuxơ lại có những thái độ khác nhau.

Hămlet là một diễn viên kịch có tài. Thực tế, anh là Hămlet trong đời sống. Tác giả cố ý để cho anh vừa sống thật vừa đóng kịch. Anh có những nỗi đau khổ của nhân vật Hămlet trong vở kịch của nhà viết kịch vĩ đại Sêhxpia. Anh bất mãn với cuộc sống hiện tại, nhưng anh không dám hành động, vì theo Hămlet « hành động là chết », nên anh càng không dám phản kháng như Bentơran. Vì thế anh đã sống gần như một người nửa khôn nửa dại, cam tâm làm « đồ cổ » của Lupuxơ.

Giáo sư Oeixtơhaoxen là một nhà khoa học chỉ biết chúi mũi vào sách vở, chỉ biết cắm đầu nghiên cứu và nghiên cứu, không để ý gì đến chính trị, không lo lắng gì đến đời sống chung của xã hội. Trong khi làm «đồ cổ» của Lupuxơ, ông ta vẫn được cung cấp những phương tiện để nghiên cứu chất nổ mạnh. Và chính ông ta cũng không nghĩ đến chuyện chất nổ do mình nghiên cứu ra sẽ bị Lupuxơ lợi dụng vào mục đích tàn bạo của nó như thế nào. Ông ta là người yên tâm sống trong cảnh bị cầm tù.

Dưới ngòi bút tài tình của tác giả, hai nhân vật trí thức tuy có nhiều nét khác nhau, nhưng đều có ý nghĩa điển hình nhất định.

---

(1) Lời Ô.Cudani trong « Thay lời tựa ».

Vượn người Kinh Công là một thứ nửa người nửa vật, lúc nào cũng ngây ngô, bàng quan, và chỉ biết phục tùng. Nhưng, trước tinh thần đấu tranh của Bentoran, cuối cùng, chính nó cũng hiểu nó cần gặt đầu tôn thành ai. Điều đó cho thấy dưới chế độ tư bản, không phải chỉ riêng có con người mới hiểu được chính nghĩa và đi theo chính nghĩa.

Còn Nôra, cô là một vũ nữ balê rất yêu nghệ thuật. Nhưng sau khi biến thành «đồ cổ», ý chí của cô đã bị nhụt dần, và cô không còn đòi hỏi gì hơn, ngoài những thứ cần dùng cho đời sống hàng ngày. Mãi đến khi Bentoran đến với cô, ngọn lửa thật sự yêu đời trong tâm hồn cô mới bắt đầu được nhen nhúm và bùng cháy. Tình cảm của cô đối với Bentoran không phải chỉ là tình yêu nam nữ đơn thuần, mà còn là mối đồng cảm của những con người cùng sống trong nghịch cảnh, cùng bị giam cầm như «con chim vàng trong chiếc lồng son» đã tìm thấy nhau trên con đường đấu tranh cho tự do và hạnh phúc chung.

Tất cả những người và người nửa vật trên đây đều bị biến thành đồ chơi, thành nô lệ của Lupuxơ. Con chó sói (1) già này là một «nhà chơi đồ cổ» không thích những vật tĩnh, chuyên sưu tập « các sinh vật đã phát triển tới trình độ cao nhất, tức là con người ». Nó bỏ ra những khoản tiền lớn đã bóc lột được của công nhân, nông dân và nhân dân lao động, để mua người về làm đồ chơi, làm « vật lấy giống ». Việc mua

---

(1) Trong tiếng Latinh «lupuxơ» (lupus) có nghĩa là « chó sói ».

bán người vô nhân đạo đã bị thủ tiêu từ lâu, nhưng ở « thế giới tự do » của Mỹ hiện nay, việc mua bán người làm nô lệ vẫn cứ phát triển hoặc công khai, hoặc bí mật, và núp dưới nhiều hình thức ... « văn minh ». Vì thế, việc Lupuxơ mua người trong vở kịch này, nhìn bề ngoài thì tưởng là chuyện bịa đặt, nhưng chính là đã phản ánh được bản chất của những sự thật ở thế giới tư bản. Lupuxơ tự cho rằng nó « lớn hơn tất cả các thứ vua » và tự xưng là « Lupuxơ vĩ đại ». Thoáng nhìn, người ta cũng có thể bảo rằng đó là một nhân vật hoang đường như trong truyện cổ tích. Nhưng, qua nhân vật quái dản tưởng như khó tin ấy, tác giả đã mổ xẻ được xã hội tư bản, phơi bày những cái gì ghê tởm nhất vẫn nấp kín sau cái vỏ ngoài hào nhoáng, đã bóc trần được cái bản chất xấu xa của lối sống tư bản rập khuôn lối sống Mỹ luôn luôn nêu vấn đề tư hữu tài sản thành một nguyên tắc cao nhất trong đời sống xã hội. Với nhân vật Lupuxơ, tác giả đã vẽ ra đúng thực chất những bộ mặt ghê tởm của bọn sát nhân lòng tham không đáy. Lupuxơ đã lũng đoạn chính trị, lũng đoạn kinh tế, nhưng như thế vẫn chưa thỏa, nó còn lũng đoạn cả văn hóa, nghệ thuật, lũng đoạn cả thể thao, lũng đoạn cả thiên tài, lũng đoạn cả thân thể, linh hồn, tư tưởng con người, thậm chí lũng đoạn cả tình yêu. Nó muốn chiếm hữu tất cả những gì giá trị nhất thế giới. Nó là hiện thân của giai cấp tư sản lũng đoạn, là « con chó sói bán rẻ thịt và hạnh phúc của nhân dân » như Bentoran nói. Nó không phải là một tên tư bản Mỹ, nhưng nó là chó săn của đế quốc, trong xương tủy nó đã chứa đầy chất USA. Tên Lupuxơ bị giết chết ngay trên sàn khấu, điều đó đủ chứng minh thái độ quyết liệt của tác giả — đại biểu cho thái độ của nhân

dàn đối với tên đại biểu xuất sắc của xã hội tư bản, đối với con chó sói mang nhãn hiệu Mỹ.

Còn những nhân vật Mỹ chính cống thì mãi đến gần cuối vở kịch, tác giả mới cho chúng xuất hiện, để quật vào mặt chúng những đòn thẳng tay. Qua nhân vật Kennixơ, vua dây thừng Mỹ, tác giả đã khắc sâu vào lòng độc giả cái chân lý : đế quốc Mỹ là kẻ thù chung của nhân dân thế giới. Rõ ràng là, với những lời giới thiệu của nhân vật Người bán đấu giá và lời tuyên bố của bản thân Kennixơ, tác giả đã cho thấy : đế quốc Mỹ đang lăm le muốn trở thành hiến binh của thế giới, giúp sức bọn phản động ở các nước đàn áp nhân dân, để thực hiện cái dã tâm bắt cả thế giới làm nô lệ cho chúng. Trong đoạn này, tác giả đã cho nhân vật Người bán đấu giá (đại diện cho bọn thống trị độc tài trong nước) ra mặt cấu kết với Kennixơ, dùng dây thừng do Kennixơ cung cấp để thắt cổ Bentơran.

Trong vở kịch, tác giả đã sử dụng một nhân vật hầu như đứng ngoài cuộc — Người lang thang — để dẫn dắt câu chuyện từ đầu chí cuối. Đó là một nhân vật rất có ý nghĩa. Ở một mức độ nào đó, Người lang thang đã thay mặt cho bản thân tác giả. Ông là người chứng kiến sự việc trong kịch, là cái cầu nối liền khán giả với các nhân vật trong kịch. Không phải ông chỉ giới thiệu những hiện tượng trong đời sống, mà chủ yếu là giới thiệu bản chất của đời sống. Chính ông đã bộc lộ tâm sự của mình với khán giả : «Dù cho tôi đã bị rơi xuống đáy cuộc sống, thì cũng không phải là tôi đã chịu khuất phục cái cuộc đời này. Dù cho tôi không vùng lên phản kháng, thì cũng không thể bảo là tôi sẽ không

ngả mũ kính chào những người dám đứng lên khởi nghĩa, mặc dầu tôi đã mất mũ từ lâu rồi».

Tác giả vở kịch này — Ôgulxtin Cudani (Augustin Cuzzani) là một nhà văn nổi tiếng ở Achentina. Từ thủa bé, ông đã phải sống trong cảnh nghèo khổ. Ngoài hai mươi tuổi, ông bắt đầu viết văn, đã xuất bản được một tập truyện ngắn và hai tập truyện dài. Ông luôn luôn tiếp xúc với nhân dân, hiểu được sâu sắc nỗi khổ của nhân dân dưới chế độ tư bản, nên các truyện của ông đều có không khí chiến đấu.

Năm 1952, ông cho in vở kịch đầu tiên: vở «Đalila». Năm 1953, vở kịch thứ hai của ông, **«Một bảng (1) thịt»**, *được xuất bản và được mọi người chú ý. Năm sau, nhà hát Độc lập ở Buênôt Ai-rel (thủ đô Achentina) đã diễn vở «Một bảng thịt» liên tiếp mấy trăm buổi, buổi nào cũng hết vé, đạt kỷ lục cao nhất trong lịch sử kịch Achentina.*

«Trung phong chết trước lúc bình minh» *là vở kịch thứ ba của Ô. Cudani, ra đời năm 1955. Sáng tác xong vở kịch này, ông được giới văn nghệ tiến bộ Achentina đánh giá là «đã hoàn thành một công việc rất có giá trị, vì đã phản ánh được ý chí của nhân dân châu Mỹ la tinh» (2).*

Qua nhiều lần đấu tranh, vở kịch **«Trung phong chết trước lúc bình minh»** *mới được diễn ở nhà hát Maxơca — một nhà hát tiến bộ ở thủ đô Achentina — nó cũng thu được những thành công như vở trước.*

---

(1) «Bảng»: đơn vị cân Anh, Mỹ, bằng 0,454kg.

(2) Lời bà Maria Rôsa Olivơ, nữ văn sĩ, chủ tịch Ủy ban bảo vệ hòa bình thế giới ở Achentina.

*Không sự hoan nghênh của khán giả đối với vở kịch này còn có chỗ đặc biệt hơn. Kịch diễn xong, khán giả không ra về, đợi người diễn viên đóng vai Bentoran bỏ đồ hóa trang xong, liền khiêng anh rước ra phố để hoan hô rất sôi nổi. Trước tình hình đó, bọn thống trị đâm hoảng. Chúng đã ra lệnh cấm diễn «**Trung phong chết trước lúc bình minh**» Sau đấy, vở kịch này được dựng thành phim, phim lại bị bọn thống trị đốt cháy hết các dương bản (phim đem chiếu). Nhưng ở nước ngoài, ở các nước xã hội chủ nghĩa, kịch và phim «**Trung phong chết trước lúc bình minh**» vẫn được hoan nghênh nhiệt liệt. Tháng 5 năm 1961, phim «**Trung phong chết trước lúc bình minh**» chiếu dự thi ở Đại hội điện ảnh quốc tế Cannơ (Pháp), đã được tặng giải thưởng.*

Ánh bình minh mà Bentoran đã trông thấy khi đứng trên bục giá treo cờ, hiện đã chiếu sáng rực trên đất nước Cuba anh hùng, và từ đấy, đang tỏa sáng ra khắp châu Mỹ la tinh. Đồng tình với nhân dân châu Mỹ la tinh đang đứng lên chống đế quốc Mỹ, chống bọn thống trị phản động để giành tự do, độc lập, dân chủ, chúng ta cũng đồng tình với anh trung phong bóng đá trong vở kịch này, và mong mỏi niềm tin của anh mau chóng biến thành thắng lợi cách mạng.

MAI HỒNG

THAY LỜI TỰA

Một nhà thơ lớn đã từng nói, rồi một ngày mai, nét mặt tươi cười của chúng ta sẽ tỉnh dậy trong ánh ban mai sớm hơn cả bầy chim. Tôi yêu thích nét mặt tươi cười và tiếng cười, nhưng tôi hiểu rằng phải trải qua gian khổ và đấu tranh mới giành được ánh bình minh.

Mô-i-dơ (1) chết ở cửa nhà trời. Lịch sử nhân loại được viết bằng máu tươi của rất nhiều người muốn làm cho thế giới trở nên tốt đẹp.

Những nhà khoa học vô danh đã hy sinh, những người mở đường cho tất cả các thành tựu của nhân loại không được ai nhắc đến — hết thảy những người anh hùng ấy đều không được biểu lộ nét mặt tươi cười trước lúc bình minh, khi bầy chim bắt đầu ca hát. Không, trong buổi rạng đông, họ đều khuất bóng cả rồi.

---

(1) Mô-i-dơ (Moise hay là Mosché) : người Hêbơrơ, sinh vào khoảng nửa đầu thế kỷ thứ 14 trước Công nguyên. Đầu tiên, người Hêbơrơ nhịn đói đi bộ đến Ai Cập, chịu đủ mọi sự ngược đãi Mô-i-dơ liền dẫn mọi người trở về Palêtxtin, dọc đường qua núi Xinai, trèo lên núi truyền mệnh trời, lập nên mười điều răn, đến đời sau đạo Do Thái vẫn theo. Trong sách Cựu ước có đoạn, «Rời khỏi Ai Cập», chính là đoạn ghi chép sự tích của Mô-i-dơ (ND).

Tôi yêu thích biết bao tiếng cười và buổi bình minh, tôi muốn ca tụng những con người đã biểu hiện ý chí của nhân dân, chính họ đang thúc đẩy lịch sử tiến lên và trở thành bà đỡ của tương lai tươi sáng.

Chính vì thế nên vở kịch này đã xuất phát từ một chủ đề dân gian nho nhỏ, có ý định dựa vào đấy để phản ánh những xung đột phổ biến trong cả nền văn minh của chúng ta.

Tôi không rõ, hiệu quả ở mức độ cao nhất của vở kịch này có thể phù hợp với ý định lúc đầu ấy hay không. Nhưng, chỉ riêng bản thân sự thí nghiệm này cũng đủ để an ủi lòng yêu mến của tôi đối với mấy vai chính trong vở kịch.

Ôgutxtin Cudani

NHÂN VẬT

Aritxotidet (Casô) Bentoran — trung phong bóng đá của câu lạc bộ thể thao Naoen.
Đômingô — bà cô Bentoran.
Casin — cháu gọi Bentoran bằng chú.
Người thuyết minh
Chủ tịch câu lạc bộ
Rôđorighet — thư ký câu lạc bộ
Enneximô Lupuxơ — nhà chơi đồ cổ.
Nôra — vũ nữ balê.
Diễn viên đóng Hămlet (hoàng tử Đan Mạch)
Phôn Oetxtơhaoxen — giáo sư.
Kinh Công — vượn người.
Người lang thang.
Người canh gác.
Cai thợ mộc, Thợ mộc Một, Hai, Ba...
Chủ nợ Một, Hai, Ba, Bốn, Năm, Sáu...
Mụ già cho vay lãi.
Người cổ vũ Một, Hai, Ba, Bốn, Năm...
Phóng viên nhà báo, Phóng viên nhiếp ảnh.
Cảnh sát tư pháp Một, Hai.
Luật sư.

Người bán đấu giá.

Viên chức.

Thị vệ thiếu niên Một, Hai.

Quản gia Một, Hai

Người bán hàng rong Một, Hai.

Mixtơ Kennixơ.

Mêri — vợ Kennixơ.

Rêsen — con gái Kennixơ.

Đao phủ.

Một số công nhân khuân vác, người du lịch, người đi xem, binh lính.

Một người đưa thư.

ĐỊA ĐIỂM

Một nước nào đó ở châu Mỹ La tinh.

THỜI GIAN

Hiện nay

MÀN THỨ NHẤT

(Công viên ở giữa lòng phố lớn, trong vườn có ghế tựa, cột đèn, lối đi nhỏ và một thảm cỏ. Trong cùng sân khấu là bức tường cao hình răng cưa của một nhà ngục. Trong tiến trình của cả vở kịch, lúc nào cũng có ánh đèn rọi ra từ một vòm cửa sổ nhỏ của buồng giam sát tận mái nhà. Phía trước sân khấu là một con đường dốc, mấy chỗ nền phẳng, lối đi và đất trống hiện ra thấp thoáng dưới ánh đèn màu vàng ảm đạm.

Người canh gác một tay vung gậy, một tay cầm đèn pin, vừa huýt sáo miệng vừa bước ra ở bên phải, cái túi dết to của hắn để thò ra những cuộn giấy giống như những tờ chương trình kịch. Hắn bước tới trước một cái ghế dài có tựa thì dừng lại, cầm ba toong gõ gõ vào thành ghế.)

NGƯỜI CANH GÁC — Này, anh bạn !... Anh bạn ơi ! ... Thôi ! Dậy đi ! *(cầm ba toong gõ vào ghế).* Dậy đi thôi !

NGƯỜI LANG THANG *(vươn vai ngồi dậy, vuốt tóc. Người này trạc độ năm mươi tuổi, mặc áo rách rưới, nhưng trông không có vẻ ăn mày, mà giống như nhà triết học nửa mùa. Đó là một nhà không tưởng đi lang thang ngoài phố, đã hiểu rõ nhân tình thế thái, lại đa sầu đa cảm. Người này chớp mắt mấy cái, rồi dụi mắt lơ mơ)* — A ... ông đấy à ? Tôi vừa ngủ mê sợ quá. Có chuyện gì thế, ông cai ?

NGƯỜI CANH GÁC — Không cho phép ngủ ở đây.

NGƯỜI LANG THANG — Lạ nhỉ ? Đêm nào tôi cũng ngủ ở đây kia mà ! Ông cũng biết đấy thôi !

NGƯỜI CANH GÁC — Thượng cấp mới hạ lệnh, hôm nay không cho phép người nào ngủ ở đây.

NGƯỜI LANG THANG — Nhưng bây giờ trời đã sáng đâu ! Sao ông không để cho tôi ngủ thêm lúc nữa ? Hai chân tôi mỏi rã rời. Ông đã biết đấy, ban ngày tôi chạy vạy khắp nơi, và hôm nào cũng thế...

NGƯỜI CANH GÁC — Không, tôi đã nói rồi, hôm nay không cho phép ngủ ở đây. Tôi nhận được một bản nghiêm lệnh *(vẻ thần bí)*. Tại đây sắp cử hành một buổi lễ rất quan trọng, khách tới dự đều là các bậc yếu nhân, tôi chịu trách nhiệm giới nghiêm tại chỗ và...

NGƯỜI LANG THANG — Giới nghiêm tại chỗ ? Ồ ! Ra thế đấy, tôi rõ rồi. Nhưng là cái lễ gì vậy ? Mới bốn giờ sáng đã lôi người ta ở trong chăn ra, theo tôi hiểu, giờ này không thích hợp với việc hội họp đông người.

NGƯỜI CANH GÁC — Chúng tôi phải đợi đến tang tảng sáng mới cử hành. Anh có thấy cái cửa sổ sáng đèn kia không ?

NGƯỜI LANG THANG — Một người tù vẫn còn thức. Ông không thể coi cái giường trong nhà lao với cái ghế ở vườn hoa giống hệt như nhau được đâu.

NGƯỜI CANH GÁC — Không, không phải là chuyện nó ngủ hay thức, dứt khoát là suốt đêm nay nó không thiết ngủ, vì đến lúc rạng đông sẽ phải giải nó ra đây, giải nó ra chỗ này này. Hiện giờ chắc là đang cho nó ăn bữa đặc biệt, cứ mỗi lần như thế này là lại phải cho chúng nó ăn một bữa cơm đặc biệt đấy, sau đó sẽ... (*làm điệu thắt cổ*).

NGƯỜI LANG THANG — (*kinh ngạc, nửa tin nửa ngờ*) — Như thế mà ông bảo là một buổi lễ ? Treo cổ hắn ta ở đây ?

NGƯỜI CANH GÁC — (*như ngâm thơ*) — Cầu mong tia sáng đầu tiên mang lại hạnh phúc cho anh ! (*đổi giọng nói, lên giọng quan cách*). Vì thì giờ sớm quá, chúng tôi không thể mời được đông dân chúng, tất nhiên những người được mời riêng nhất định sẽ đến. Phải biết rằng, riêng số người này cũng đã đông lắm rồi. Lát nữa thợ mộc sẽ đến đây, lắp giá treo cổ, còn tôi cũng sẽ bận lắm.

NGƯỜI LANG THANG — Sao ? cả ông cũng dự vào việc xử án à ?

NGƯỜI CANH GÁC — Tất nhiên ! Tôi trông coi việc phát chương trình, sắp sếp chỗ ngồi cho khách, giữ trật tự trong buổi lễ, có gì cần thiết thì giải thích tí chút (*chỉ vào những tờ chương trình trong túi dết*). Anh có thấy không ? Chỗ ngồi dự ở lối vào đều phải ghi số cẩn thận, dù là vé thường hay vé đặc biệt cũng thế thôi. Tất cả đều xếp đặt thật cẩn thận. Không còn cách nào khác... Tôi mong anh tự hiểu dấy... Chỉ một đêm

nay thôi, sau đây cái ghế này vẫn để cho anh dùng như mọi khi.

NGƯỜI LANG THANG — Cảm ơn ông, ông bạn của tôi ! Về phía ông, ông đã nghĩ giúp tôi chu đáo quá. Nhưng... Tôi không rõ rồi đây, tôi còn ngủ được ở chỗ vừa treo cổ người ta nữa không. Ông hẳn biết, tôi là một người dễ xúc động lắm. Xin ông cho biết người sắp bị xử tử là người nào thế ?

NGƯỜI CANH GÁC — *(vẻ bí mật)* — Không biết.

NGƯỜI LANG THANG — Ông cũng không biết à ?

NGƯỜI CANH GÁC — Phải, biết sao được. Trong chương trình chỉ ghi : « Nay xử tử hình một tên tội phạm nguy hiểm ». Ngoài ra không thấy ghi gì hết. Lần này, các chi tiết đều phải giữ bí mật, tôi cho có lẽ là do các ngài yếu nhân kia bảo phải làm như vậy. Vì nếu tiết lộ ra, có thể lại rắc rối to, như nổ ra biểu tình thị uy, hay phong trào nào khác... biết đâu đấy ! Tôi chỉ được biết nó là một tên tội phạm nguy hiểm nhất. Nhiều lắm cũng không thể nói hơn rằng nó là một thằng hoàn toàn vứt đi. Ngoài ra không biết gì hơn nữa.

NGƯỜI LANG THANG — Tiếc quá nhỉ ? Tôi lại muốn biết thật rõ kia. Xử tử một người không nêu tên, lại còn bảo là dựa vào pháp luật để xử tử, thì thật không hợp tình, hợp lý chút nào. Thật chỉ tổ làm tôi thương người ta thôi *(quay người định đi)*. Ồ, thôi được... có lẽ tôi cũng không đáng dự một buổi lễ như thế, cứ để cho các bậc yếu nhân của các ông chiếm hết chỗ đi thôi ! *(đi về phía trong sân khấu, rồi đi men theo bức tường nhà ngục, khi đi tới bên dưới vòm*

cửa sổ có ánh đèn, quay lại nói với Người canh gác). Này ông bạn ơi ! Té ra trên đời này vẫn còn có người khó ngủ hơn tôi đấy nhỉ ? *(Chỉ vòm cửa).*

NGƯỜI CANH GÁC — Thôi, không phải lo cho nó ! Chỉ lát nữa nó sẽ được ngủ kỹ hơn anh nhiều *(cười).*

(Người lang thang tiếp tục bước đi. Trong vòm cửa sổ ném ra một cuốn sổ ghi chép thông thường, rơi xuống cạnh chân Người lang thang. Người lang thang nhặt cuốn sổ lên, thấy Người canh gác đang quay lưng lại phía mình, liền mở xem một cách kinh ngạc).

NGƯỜI LANG THANG *(dựa lưng vào tường, cất cao giọng đọc thật du dương trầm bổng)* — « Gửi người đọc cuốn sách nhỏ này. Tôi bị xử tử vào lúc rạng đông ngày hôm nay, tôi sẽ bị xử treo cổ. Tôi viết cuốn sách nhỏ này, với hy vọng người qua đường sẽ nhặt được nó, mang những sự thật mà tôi đã chẳng may gặp phải, nói cho mọi người cùng biết ».

(Người lang thang ngừng đọc, đưa mắt nhìn Người canh gác đang mải quét. Ở phía Người canh gác đang làm, có tiếng hát của toán thợ mộc từ xa vẳng lại, nghe không rõ lắm. Người lang thang nhún nhún vai, chăm chú đọc tiếp).

TIẾNG HÁT CỦA THỢ MỘC *(từ xa lại gần, dần dần rõ lên).*

Anh nghe chăng lưỡi rìu đang ca hát,
Thợ mộc ngả gỗ với làm nhà.
Dựng nhà dựng cửa công nhân ở,
Suốt đêm ngày lanh lảnh tiếng ca.

NGƯỜI CANH GÁC *(hết sức vui mừng)* — Thợ mộc đã đến kia rồi ! Họ đến để dựng giá treo cổ đấy ! *(Vẫy tay)*. Lại đây, lại đây !

(Một toán thợ mộc do Cai thợ mộc dẫn đầu, đi ra với những bước đi đều đặn như quân đội đang tập duyệt binh).

TOÁN THỢ MỘC — Anh nghe chăng hỡi riu đang ca hát.

Thợ mộc ngả gỗ với làm nhà.

Dựng nhà dựng cửa công nhân ở,

Suốt đêm ngày lanh lảnh tiếng ca.

(Toán thợ mộc đi đều bước trên sân khấu, rồi mở rộng đội hình, dậm chân tại chỗ. Mỗi người trên vai vác một thứ đồ nghề của mình y như lính bồng súng).

NGƯỜI CANH GÁC *(cúi chào)* — Xin chào các bạn !

CAI THỢ MỘC *(hô khẩu lệnh)* — Toàn thể anh em chú ý, đứng lại, đứng ! *(Toán thợ mộc lập tức đứng nghiêm)*.

CAI THỢ MỘC — Thưa ông, anh em thợ mộc chúng tôi đã đến đủ ! Công việc của chúng tôi là, trước lúc rạng đông phải dùng ván gỗ mới tinh dựng lên một cái cầu có vòm cuốn, làm thành đường cầu để cho cái linh hồn đầy tội ác sẽ theo đường cầu ấy mà đi thẳng sang bên kia bờ của dòng sông Xơtichxơ mênh mang, dòng sông lớn dưới âm phủ...

(Người lang thang ngước mắt nhìn lên một cách ngạc nhiên, rồi lại đọc tiếp).

CAI THỢ MỘC — ... để cho nó đến chỗ ở lạnh lẽo của thần tội lỗi Gadét, chung sống với những linh hồn

u ẩn đáng nguyền rủa đã bị xử tử muôn đời không được siêu độ, cứ nhởn nhơ không một tiếng động, không một phút nghỉ ngơi *(đưa mắt ra hiệu cho toán thợ mộc)*.

TOÁN THỢ MỘC — Anh nghe chăng lưỡi riu đang ca hát ! Anh nghe chăng lưỡi riu đang ca hát !

CAI THỢ MỘC — Nghiêm ! Quay bên trái, quay ! Đi đều, bước !

(Toán thợ mộc dàn thành hàng một, đi vòng tròn, giơ cao đồ nghề của mình lên, rồi bước theo đúng nhịp múa vòng tròn, lúc thì khom lưng, lúc thì ưỡn ngực, chốc chốc lại vung lên một cái bào, một cái cưa, một cái đục, một cái riu, y hệt điệu múa của người da đen. Giữa vòng múa, một cái giá treo cổ đã lắm xong, nhu một ngọn núi từ từ nhô thẳng lên chẳng khác gì trò quỷ thuật. Khi cái giá treo cổ đã nhô lên vừa tầm, toán thợ mộc vẫn cứ bước đều xung quanh với những động tác giống nhau, đồng thời cất giọng hát một bài hát như trong ngày lễ trọng :

Cái dùi cái đục kêu chan chát,

Xẻ thành ván gỗ bào nhẵn trơn,

Đi sớm về khuya mà làm việc,

Dựng nhà chọn lúc tốt trời hơn.

Điệu múa vòng tròn cứ diễn ra với nhịp điệu cũ và cứ hát tiếp cho đến lúc cái giá treo cổ nhô lên cao hẳn mới thôi).

CAI THỢ MỘC — Xong rồi ! Công việc khá đấy chứ ! Ôi, cái giá treo cổ trong sạch và không có một chút tà tâm, nhưng lại là cái giá treo cổ giết người ! Ta chào người !

(*Hô khẩu lệnh*) Toàn thể anh em, nghiêm ! Nghỉ ! Giải tán !

(*Anh em thợ mộc giải tán, lau mồ hôi*).

THỢ MỘC MỘT — Ái dà, thế là chúng mình làm xong rồi.

THỢ MỘC HAI — Nhưng anh trông kìa, thật là đẹp và trang trọng biết bao, nhẹ nhõm quá...

THỢ MỘC BA — Anh thì thấy cái gì cũng thích cả !

THỢ MỘC HAI — Chứ không ư ! Mỗi lần đóng xong một cái giường là tôi nghĩ ngay đến chuyện nằm lên đó một lúc, mỗi lần đóng xong một cái bàn là tôi nghĩ ngay đến chuyện ngồi vào đấy mà ăn một chút gì...

THỢ MỘC BA — Thế thì lần này anh phải nghĩ ngay đến chuyện... (*giơ tay làm điệu thắt cổ*).

CAI THỢ MỘC — Này, Cooctinna, anh là người ở khu này phải không ?

THỢ MỘC MỘT — Vâng ! Tôi sinh trưởng ở bên cái nhà ngục này !

THỢ MỘC HAI — Ở bên cạnh nhà ngục ? Sao anh không bảo chúng tôi từ trước ?

THỢ MỘC MỘT — Thì đã sao ? Ở cạnh nhà ngục, nhưng đâu phải là ở trong xà lim. Điều đó có hề gì !

CAI THỢ MỘC — Thôi các anh đừng nói vớ vẩn nữa... Cooctinna, anh đã là người lớn lên ở đây, thì chắc anh biết trong lúc này có tiệm ăn nào ra hồn còn mở cửa không ?

NGƯỜI CANH GÁC — Nếu ông không chê thì đây tôi còn một ít bánh mì và phó mát, nhưng... không biết

tôi mời các ông ăn có hợp không. Các ông đều là những con người kỳ lạ.

(Toán thợ mộc cười).

CAI THỢ MỘC — Chúng tôi lạ lắm à ?

NGƯỜI CANH GÁC — Đúng thế ! Các ông nói chẳng ai hiểu ra thế nào, cái gì mà « trước lúc rạng đông » mà « bên kia bờ mênh mang »... lại còn ông thần gì nữa... đòng sông gì nữa...

CAI THỢ MỘC — Không phải đâu,.. Chỉ có trong lúc làm việc, chúng tôi mới nói thế. Đó là tiếng nhà nghề, và nếu ông thích thì cũng có thể gọi là tiếng kỹ thuật. Vì mỗi người làm một việc khác nhau, nên những người chuyên môn trong mỗi ngành mỗi nghề, như ông với chúng tôi, không thể hiểu nhau được. Bây giờ thì chúng tôi cũng như mọi người, đói bụng rồi, muốn nhấm nháp một chút gì (*thân mật*), Ông cùng đi với chúng tôi chứ, ông cai ?

NGƯỜI CANH GÁC — Liệu có về kịp hay không... Tang tảng sáng đã phải thi hành việc xử án rồi.

THỢ MỘC BA — Còn sớm chán.

THỢ MỘC HAI — Mùa đông, trời sáng muộn hơn.

NGƯỜI CANH GÁC — (*ngần ngừ, đưa mắt nhìn Người lang thang đang chăm chú đọc*) — Ông khách «thuê nhà» của tôi đấy. (*Với Người lang thang*) Này, anh bạn, anh có muốn đi với chúng tôi không ?

NGƯỜI LANG THANG — Không, cảm ơn ! Bây giờ thì không được, tôi phải đọc xong đã (giơ cuốn sổ tay lên)

NGƯỜI CANH GÁC — *(chỉ vào cái giá treo cổ)* — Thế anh coi hộ cái này một tí có được không?

NGƯỜI LANG THANG — Được, ông cứ yên tâm, không ai đến chiếm mất « cái nhà » ấy đâu.

CAI THỢ MỘC — Thế thì được, đi thôi! Chú ý nghe nhé, tôi hỏi, các anh trả lời. Cây thì cần tưới nước, còn thợ mộc thì sao?

TOÁN THỢ MỘC — Thợ mộc cũng cần tưới nước.

CAI THỢ MỘC — Nhưng cây cần tưới nước còn thợ mộc...

TOÁN THỢ MỘC — Phải uống thật say (hát)

Ngày thứ bảy ơi ngày thứ bảy,
Chúng ta làm buông tay,
Không cần đi đón vợ,
Chỉ cần nống thật say.
Ngày thứ bảy ơi, ngày thứ bảy,
Lấy rượu để giải sầu.
Chỉ lo không đủ uống.
Còn lạ gì tinh nhau.

(Tất cả đi vào, chỉ còn lại Người lang thang).

NGƯỜI LANG THANG *(lặng lẽ đọc xong cuốn sổ tay, bước ra phía trước sân khấu, ngồi xuống, lấy ở trên mang tai xuống, một mẩu thuốc lá rồi quay ra phía khán giả)* — Tôi xin kể với các ngài một câu chuyện lý thú. Do tự tay vai chính trong chuyện viết ra. Câu chuyện này — à không, không phải là câu chuyện, mà là cuốn sổ nhỏ này — chính anh ta đã quăng ra khỏi

cái vòm cửa xà lim có ánh đèn kia. Các ngài đến sớm quá, còn phải lúc lâu nữa mới xử án. Chúng ta hãy xem thử trong cuốn sổ này viết những gì. Như vậy tôi cũng có thể làm trọn được lời giới giăng của người chết trước lúc lìa trần. Nhưng trước hết hãy cho phép tôi được tự giới thiệu. Tôi là một người lang thang, cũng giống như cái nút bấc trôi lềnh bềnh theo ngọn sóng của cuộc đời. Không có chỗ nghỉ chân nhất định, suốt ngày vơ vẩn ngoài phố nhìn ngó mọi việc xảy ra ở xung quanh. Nhưng, dù sao cũng không nên thấy tôi ăn mặc rách rưới mà cho là tôi chưa hề được sống những ngày sung sướng. Những ngày sung sướng mà tôi nói đây là nói theo cách nhìn của các ngài. Vì thế, nếu Bống dưng tôi có nói một vài câu bàn về triết học, thì xin coi đó là nọc độc của những ngày sung sướng trước kia còn sót lại. Bây giờ hãy trở lại câu chuyện của chúng ta, các ngài định đến xem cuộc xử án treo cổ, nhưng rút cục là xử tội người nào, các ngài vẫn không biết. Bây giờ tôi xin nói để các ngài biết : anh ấy tên là Aritxotiđet Bentoran *(nói với một khán giả nào đó ngồi trong nhà hát)*. Đúng đấy ! Họ hàng bè bạn đều gọi anh ấy là Caso. Xem ra, ngài có vẻ quen thuộc cái tên này lắm. Đúng thế, cách đây không lâu, cái tên này rất nổi tiếng. Báo chí thường nói luôn luôn đến anh ấy. Ảnh anh ấy thường được in rất trang trọng trên những trang riêng về thể thao của các báo. Trên báo thường đăng tên anh ấy bằng những chữ cỡ lớn : Aritxotiđet Bentoran là trung phong xuất sắc nhất hiện nay !

(Tiếng rao của trẻ em bán báo vang lên. Các em rao tên báo và các đầu đề lớn về thành tích của Bentoran).

NGƯỜI LANG THANG — Nhưng, có một hôm, bỗng dưng anh không đá bóng nữa, và ít lâu sau, có thể

nói anh đã thay đổi hẳn bộ mặt của tờ báo : tên anh tự dưng hiện ra ở mục tin riêng của cảnh sát. Đúng thế, nhưng trước hết chúng ta không nên đi xa quá. Bây giờ hãy nói đến những ngày ngôi sao này còn rực sáng ; hồi ấy, mỗi khi gặp ngày chủ nhật là lại có một người cứ nhắc đi nhắc lại mãi tên anh bằng một giọng quen thuộc mà ai cũng biết. Các ngài còn nhớ không ?

(*Một bên sân khấu được chiếu sáng. Mấy người cổ vũ đang vây quanh một cái máy thu thanh. Vang lên tiếng ồn ào đặc biệt trên khán đài và tiếng cười, tiếng nói của người xem đá bóng*).

NGƯỜI THUYẾT MINH (*nói bằng giọng nói và lối nói của người thuyết minh thể thao nổi tiếng*) — Các bạn thính giả hãy chú ý ... Trọng tài đã thổi còi ... Trận đấu bắt đầu. Pantinô được bóng ... anh đưa sang bên phải cho Lômbacđen, Lômbacđen chuyền cho Gacxi. Gacxi đang dẫn bóng chạy theo đường biên. Anh tạt bóng cho Bentoran. Bentoran dẫn bóng tài tình qua một đấu thủ, lại lướt qua một đấu thủ nữa ... Ái dà, thật đáng tiếc, vì Bentoran trượt chân ngã, mất bóng.

(*Tiếng người thuyết minh bị tiếng truyền thanh quảng cáo lấn át và cắt đứt.*

Sau đấy, tất cả lại im lặng, ánh đèn rọi vào cái máy thu thanh tắt hẳn).

NGƯỜI LANG THANG — Casô Bentoran dạo ấy đang đá bóng trong đội tuyển của câu lạc bộ thể thao Naoen. Câu lạc bộ này không thể gọi là câu lạc bộ dẫn đầu, trái lại, nó chỉ là một trong những câu lạc bộ ở khu ngoại ô thôi. Hội viên của loại câu lạc bộ này đều là

những người say mê thể thao, sẵn lòng bỏ tiền ra chi dùng. Nhưng kỹ thuật họ đều kém, lại không có đủ thời gian luyện tập. Song nhờ tài nghệ của Bentoran, đội bóng Naoen đã trở thành đội bóng hạng nhất. Hết trận đấu này đến trận đấu khác, càng ngày đội bóng này càng giành được nhiều thắng lợi lớn. Trong mỗi trận đấu, hết thảy dân chúng ở khu ngoại ô Naoen đều đi xem rất sôi nổi.

(*Ánh đèn rọi trên đầu những người cổ vũ và cái máy thu thanh lại bật sáng. Người thuyết minh tiếp tục nói, tốc độ nhanh hơn vừa rồi, y như người vừa lên cơn sốt*).

NGƯỜI THUYẾT MINH — Trọng tài đã thổi còi, Đônatô phát bóng, bóng lăn qua đường biên ngang, bị phạt góc, Gácxi đá quả phạt góc. Bentoran chặn bóng lại. Hiện giờ anh đang dắt bóng lên. Tạt bóng cho Xanset rất tuyệt, bóng lại trở về chân Bentoran. Hậu vệ của đối phương lao lên. Bóng lọt vào vòng cấm địa. Đấu thủ đôi bên cùng xúm lại tranh quả bóng. Lacamơ trượt ngã. Côxinô định cướp bóng của Bentoran, nhưng... Bentoran vượt qua Côxinô, lại vọt qua một hậu vệ của đối phương... sú... ú... ú... t ! Bóng lọt lưới rồi !

(*Tiếng reo hò của đám đông trên khán đài. Những người cổ vũ ở xung quanh cái máy thu thanh cùng nhảy điệu múa của người da đen. Ánh đèn tối dần. Tiếng ồn ào lắng xuống*).

NGƯỜI LANG THANG — Trong trận đấu lần này, Naoen lại thắng. Phần lớn là nhờ vào công sức của Bentoran. Vào ngày chủ nhật, dân chúng ở khu ngoại ô đi xem đá bóng về đều phất cờ hò reo tên người anh hùng của mình. Nhưng, trong niềm vui sướng của mọi người, đã len vào một nỗi ám ảnh buồn rầu. Đó là tình hình tài chính của câu lạc bộ đang quẫn bách.

Nhà mới xây, lương của các nhân viên làm việc trong câu lạc bộ, bãi bóng, trang trí... mừng xuân, đặt tiệc mời mọc... Các món nợ cứ mỗi ngày một chồng chất cao thêm mà không một người nào chịu bỏ tiền ra.

Phía trong cùng sân khấu, trên nóc nhà, ở hai góc phải, trái của sân khấu, mỗi chỗ đều vang lên tiếng chuông điện thoại réo ầm ĩ.

Những bộ mặt và bàn tay của các chủ nợ hiện ra, người nào cũng cầm một cái ống nghe điện thoại).

CHỦ NỢ MỘT — Phải đem trả tiền mặt theo hóa đơn ngay trong tuần này.

CHỦ NỢ HAI — Không được, không được, ông đã để chậm đến nửa năm rồi, không được, không được !

CHỦ NỢ BA — Dù thế nào cũng không thể để lâu được nữa.

CHỦ NỢ BỐN — Nếu trong vòng bốn mươi tám tiếng đồng hồ mà vẫn chưa...

CHỦ NỢ NĂM — Nếu ông không đem trả ngay...

CHỦ NỢ MỘT — Không có tiền thì ông lập đội bóng làm gì!

CHỦ NỢ HAI — Xây dựng câu lạc bộ làm quái gì !

CHỦ NỢ BA — Đúng là hạng câu lạc bộ kiết xác!

CHỦ NỢ BỐN — Dân ngoại ô mà cũng đòi xây dựng câu lạc bộ !

CHỦ NỢ NĂM — Ông là một nhà doanh nghiệp, ông chơi với họ làm quái gì !

MỤ GIÀ CHO VAY LÃI *(trong tay cầm một cái máy điện thoại cổ lỗ có tay quay)* — Mang trả tiền tôi đây !

Mang trả tiền tới đây ! Ông mang trả tiền tới đây ! Nếu ông không trả đủ cả gốc lẫn lãi, thì nhất định Chúa sẽ trừng phạt ông !

(Người đưa thư kéo ra một cái phong bì khổng lồ. Chủ tịch câu lạc bộ sợ quá ngây người ra, ông ta khẽ mở một góc phong bì, tức thì trong đó bật ngay ra cái đầu của chủ nợ Sáu, như có lò xo).

CHỦ NỢ SÁU — Hả ? ...

(Chủ tịch ấn cái đầu Chủ nợ Sáu tụt vào trong phong bì rồi đẩy cả Người đưa thư và cái phong bì vào bên trong. Rôđơrighet, thư ký câu lạc bộ, ôm một quyển sổ to dầy cộm bước ra).

CHỦ TỊCH — Lại tin rủi gì nữa đấy, Rôđơrighet ?

RÔĐƠRIGHET — Thưa ngài chủ tịch, lần này không phải tin gì rủi lắm. Có thể nói là không thua không được, có vẻ như là hòa ấy.

CHỦ TỊCH — Chuyện gì vậy ?

RÔĐƠRIGHET — Câu lạc bộ Xanh Becna đến mặc cả với chúng ta là họ muốn mua Bentơran.

CHỦ TỊCH — Mua Bentơran ? Cái anh chàng Bentơran của chúng ta ấy à ? Chỉ mua một mình anh ta thôi ?

RÔĐƠRIGHET — Tất nhiên. Ngoài ra còn bán được ai nữa ? Họ định trả một triệu pêxô (1).

CHỦ TỊCH — Một triệu pêxô ! Ông thư ký thân mến của tôi ơi, như vậy quả không phải là một tin không may.

---

(1) Pêxô (ArPeso) : tiền Achentina.

RÔĐƠRIGHET — Bản thân cái việc này thì thật là may. Nhưng lão đại biểu của câu lạc bộ Xanh Becna không biết giữ bí mật, cứ bạ chỗ nào cũng nói, lại hở ra cả với mấy người trong câu lạc bộ mình nữa ...

CHỦ TỊCH — Ồ !

RÔĐƠRIGHET — Thế là mấy người ấy đi rêu rao ngay với những người khác... Họ làm ầm ĩ cả lên... rồi đồn đại đi khắp nơi... Họ đe là nếu chúng ta bán Bentơran thì họ sẽ đốt cháy câu lạc bộ, và đánh chết cả hai chúng ta. Cho nên tôi mới nói với ngài : thế là hòa — không thua không được.

CHỦ TỊCH — Ai khiến họ dây vào chuyện của người ta ! Công việc của họ là phất cờ hò hét, cổ kênh các đấu thủ. Còn chuyện kinh tế tài chính là việc riêng của hai chúng ta. Một triệu pêxô ! Có thể trả sạch mọi khoản nợ ! Hiện giờ quả thật tôi không thể nào chống đỡ nổi những cuộc bao vây của bọn chủ nợ nữa. Lúc nào cũng thế, ở đâu cũng thế, họ luôn luôn bám riết lấy tôi !

RÔĐƠRIGHET — Thưa ngài chủ tịch, các ngài có cổ phần cũng phát điên cả rồi. Họ chỉ biết lấy lãi, không chú ý gì đến những kỷ lục thể thao. Nhưng tôi nghĩ, phá sản vẫn còn hơn là gây ra hỏa hoạn.

(Bên trong có tiếng reo to).

CHỦ TỊCH — Lại có chuyện gì đấy ?

RÔĐƠRIGHET — Không có gì đâu. Chúng ta lại được rồi : ba không, Bentơran lại sút thủng lưới một quả nữa. Thế là ba quả đều do Bentơran sút vào lưới cả. Hôm nay là ngày vui lớn của Naoen đấy, thưa ngài chủ tịch.

CHỦ TỊCH — Đáng tiếc là chỉ vui ở bãi bóng thôi, ông bạn thân mến của tôi ạ. *(Hai người cùng vào, đèn tắt).*

NGƯỜI LANG THANG — Bóng lọt lưới nhiều hay ít, thì có dính dáng gì đến các chủ nợ ? Trong sổ, một bên ghi số thu, một bên ghi số chi, có ai ghi đã được bao nhiêu bàn bóng đâu ? Trong con mắt của những người thân và các bạn bè, và tất cả những người mê bóng đá, Aritxơtiđet Casô Beutơran là một hiện tượng phi thường, nhưng bản thân anh thì có được gì đâu ?

(Ánh đèn rọi sáng gian buồng của Bentơran. Đó là một gian buồng nhỏ. Chỉ cần biểu hiện những đặc điểm chung là được. Trên tường treo mấy lá cờ đuôi nheo của đội bóng, mấy cái ghế và một cái giường sắt. Bên ngoài vẳng lên một điệu hát ồn ào).

NHỮNG NGƯỜI CỔ VŨ *(hát)* — Quả bóng bay vun vút.

Người xem nghiêng ngả nhìn theo hoài,

Casô Bentơran của ta đấy,

Sút quả này lại không trượt ra ngoài !

(Những người cổ vũ nhốn nháo ào vào trong nhà, họ công kênh Bentơran lên. Chiếc áo trên người anh lại bị xé tan tành. Một người cổ vũ lấy một mảnh áo sơ mi của anh buộc vào chiếc ba-toong vung lên làm cờ. Một người khác vung một chiếc giầy đá bóng của anh, người thứ ba vẫy một chiếc tất. Bentơran đầu tóc rối bù, trông rõ là anh đã mệt lắm. Những người cổ vũ xô cả về phía anh, vỗ tay, reo hò, ôm hôn anh, vỗ vai anh).

NGƯỜI CỔ VŨ MỘT — Casô muôn năm !

NGƯỜI CỒ VŨ HAI — Quán quân của khu ngoại ô chúng ta muôn năm !

NGƯỜI CỒ VŨ BA — Ông vua của tất cả những cầu thủ hăng tiền đạo muôn năm !

NHỮNG NGƯỜI CỒ VŨ — Bentoran muôn năm ! Bentoran muôn năm ! Bentoran muôn năm !

BENTORAN — Các bạn ơi, xin cảm ơn các bạn. Tôi hết sức cảm động trước sự yêu mến của các bạn, và cảm thấy vô cùng sung sướng. Nhưng quả thật là tôi mệt lắm rồi ! Hôm nay thế là đủ rồi, xin đến đây thôi !

NGƯỜI CỒ VŨ MỘT — Chúng tôi muốn được sống bên cạnh người anh hùng của chúng ta !

NGƯỜI CỒ VŨ HAI — Anh đi đâu, chúng tôi sẽ theo anh đến đó !

NGƯỜI CỒ VŨ BA — Chúng tôi muốn được luôn luôn nghe thấy tiếng nói của anh !

NGƯỜI CỒ VŨ BỐN — Và được luôn luôn trông thấy anh !

NHỮNG NGƯỜI CỒ VŨ — Bentoran muôn năm ! Bentoran muôn năm !

(Phóng viên nhà báo và phóng viên nhiếp ảnh ra).

PHÓNG VIÊN NHÀ BÁO — Xin lỗi, xin lỗi, xin lỗi, làm ơn nhích ra hộ một chút, làm ơn nhích ra hộ một chút ! Tôi là phóng viên báo « Tin tức thể thao ». Anh Casô, tôi đến phỏng vấn chớp nhoáng thôi, mong anh trả lời cho vài ba câu.

NGƯỜI CỒ VŨ BA — Đúng, đúng, để anh ấy nói mấy câu đi !

(Phóng viên nhà báo đưa micrô đến trước mặt Bentoran)

BENTƠRAN *(với điệu tay, nét mặt và giọng nói rất máy móc, như một thứ phản xạ có điều kiện)* — Các bạn thính giả thân mến, kính chào các bạn ! Xin cho phép tôi được gửi lời chào kính mến qua làn sóng vô tuyến điện tới tất cả các bạn vận động viên, các bạn yêu chuộng thể thao, những người đã giúp đỡ, ủng hộ câu lạc bộ của chúng tôi, đặc biệt là chào bà cô Đômingô và đứa cháu nhỏ Casin của tôi, chào tất cả các bạn đón nghe tôi nói, và hết thảy những bạn đã khuyến khích tôi bằng sự đồng tình và ủng hộ.

PHÓNG VIÊN NHÀ BÁO — Bentoran, anh có ấn tượng gì về cuộc đấu lần này ?

BENTƠRAN — Cuộc đấu đã diễn ra ...

PHÓNG VIÊN NHÀ BÁO — Bentoran nói, cuộc đấu đã diễn ra hết sức gay go.

BENTƠRAN — Đội bong của chúng tôi đá ...

PHÓNG VIÊN NHÀ BÁO — Bentoran nói, đội bong của mình đá rất hay.

BENTƠRAN — Đúng thế, chúng tôi rất vừa ý...

PHÓNG VIÊN NHÀ BÁO — Tất cả các anh ấy đều rất vừa ý vì đã thắng. Còn gì nữa, anh Bentoran ?

BENTƠRAN — Không biết nói gì hơn nữa, xin cảm ơn tất cả các bạn !

NHỮNG NGƯỜI CỔ VŨ — Bentoran muôn năm ! Bentoran muôn năm !

PHÓNG VIÊN NHÀ BÁO — Trong tiếng hoan hô sôi nổi của những người vẫn sùng bái anh, nhà quán quân

hiện nay của chúng ta đã dùng mấy lời trên đây để tạm biệt các bạn thính giả. Các bạn thính giả thân mến và các bạn mê bóng đá đang nghe đài, lần sau, vào chủ nhật tới trong giờ thường lệ, chúng tôi sẽ gặp lại các bạn. Cảm ơn các bạn đã tìm nghe chúng tôi. (*Với phóng viên nhiếp ảnh*). Lại đây, Pêđơritô, bấm đi !

(*Mọi người vây quanh Bentơran thành một vòng, im lặng đợi chụp ảnh. Ánh đèn phơlat nhoáng một cái*).

PHÓNG VIÊN NHÀ BÁO — Xin chào anh Bentơran ! Chủ nhật sau sẽ gặp lại. (*Phóng viên nhà báo và phóng viên nhiếp ảnh cùng vào*).

BENTƠRAN — Thôi, xin mời các bạn về cho, tôi cần nghỉ một lát.

NGƯỜI CỔ VŨ MỘT — Được, chúng tôi xin đi, Bentơran muôn năm !

NHỮNG NGƯỜI CỔ VŨ — Bentơran muôn năm ! Bentơran muôn năm !

NGƯỜI CỔ VŨ HAI — (*Vì xúc động, nói lắp bắp*) — Anh cứ yên tâm nhé. Nếu chúng nó bán anh đi, chúng tôi sẽ giã cho chúng nó một trận nên thân ! Quyết không nuốt lời !

NGƯỜI CỔ VŨ BỐN — Anh là người của tất cả chúng tôi, nhất định chúng tôi không để cho chúng nó bán anh đi.

NGƯỜI CỔ VŨ BA — Nhất định chúng tôi sẽ cho chúng nó một mồi lửa, đốt trụi chúng nó đi !

NHỮNG NGƯỜI CỔ VŨ (*hát*) — Quả bóng bay vun vút.

Người xem nghiêng ngả nhìn theo hoài,

Casô Bentơran của ta đấy,

Sút quả này lại không trượt ra ngoài !

(Những người cổ vũ vào. Bà cô Đômingô ra. Bà là một người đàn bà béo tốt đã có tuổi, trong tay cầm một chiếc áo và một chiếc dép).

ĐÔMINGÔ — Đi hết rồi à ? Họ làm anh chẳng còn ra hồn gì nữa kia ! Chủ nhật nào cũng thế !... Này, mặc vào đi !

(Bentơran mặc áo và xỏ dép).

ĐÔMINGÔ — Lại một cái sơ mi bị xé tan !

BENTƠRAN — Còn gì nữa. Tuần nào cháu cũng bị mất toi một cái sơ mi. Họ cứ thích thế — lột áo của cháu ra, xé tan ra từng mảnh, để giữ làm kỷ niệm.

ĐÔMINGÔ — Họ cứ thích thế ! Thì họ cũng phải nghĩ lại một tí chứ ! Họ làm như họ là người nghèo đến nỗi không có áo mà mặc !

BENTƠRAN — Thanh niên mà, thế cả thôi ! Trong đời sống của họ, chỉ có một cái thú này, mỗi tuần lễ có một lần : đó là khi đội Naoen đá thắng. Việc đó làm cho họ gần gũi nhau. Mỗi lần như thế, họ đều cảm thấy mình là con người, thấy mình với người khác là bạn, và thấy cuộc đời vui lên tí chút, vì thế họ đều một lòng một dạ ủng hộ đội Naoen. Tại sao cháu lại không thể hiến chiếc áo sơ mi cho họ ? Vả lại cháu đá thắng một trận làm họ thích thì chính cháu cũng vui sướng chứ ! Họ đều là những thanh niên tốt... và cũng rất yêu thích cháu ...

ĐÔMINGÔ — Anh cũng là một thanh niên tốt. Nhưng suốt ngày anh cứ chạy đi chạy lại đuổi theo quả bóng,

mệt đến đứt hơi không còn làm được việc gì khác, khổ như thế để làm gì? Để làm cho họ được hài lòng, hay là để được đăng ảnh mình lên báo? Suốt một năm ngoái, người ta chỉ trả cho anh được một ít tiền. Còn năm nay...

BENTORAN — Họ gặp phải rất nhiều khó khăn. Hàng đống nợ đấy. Xây nhà mới, đồ đạc bày biện thêm... trang hoàng phòng khiêu vũ... một khoản chi lớn quá! Nhưng, cô Đômingô ạ, mọi chuyện rồi sẽ xong xuôi hết! Cô cứ nghĩ mà xem, tại sao hôm nay chúng cháu lại đá thắng? Chính là nhờ các cầu thủ trong đội bóng của chúng cháu đều rất yêu mến câu lạc bộ của mình. Đội bóng của câu lạc bộ Rive là một đội bóng rất mạnh, kỹ thuật của họ lại cao, vì họ sẵn tiền, không tiếc chở vàng đi khắp nơi mua cầu thủ. Nhưng rút cuộc họ vẫn không thắng nổi chúng cháu.

ĐÔMINGÔ — Báo đã đăng, họ còn muốn mua cả anh nữa đấy.

BENTORAN (*cười*) — Mua cháu ấy à? Không đâu cô ạ, cháu thì không ai có thể mua được. Cháu sinh ra ở khu này, lớn lên ở đây, bây giờ lại sống ở đây, suốt đời cháu chỉ đá bóng cho câu lạc bộ của mình thôi. Đối với cháu, Naoen là nhà cháu... từ lúc cháu còn là một thằng bé con... Không, dù thế nào họ cũng không thể đem cháu đi nơi khác được đâu. Nếu họ định làm thế, thì các bạn của cháu sẽ cho họ một trận đòn nên thân.

ĐÔMINGÔ — Cô lại thấy...

BENTORAN — Cô lại thấy sao?

ĐÔMINGÔ — Nếu nghĩ kỹ một chút thì anh nên vào câu lạc bộ nào đó, có tiếng có miếng hẳn hoi thì mới phải. Ở đấy lương nhiều, lại phát đúng kỳ hạn.

BENTƠRAN — Dù họ đem cháu chôn xuống đống vàng, cháu vẫn cứ yêu cái câu lạc bộ của chúng cháu. Xưa nay trong lúc đá, cháu chưa hề tính xem cháu sút mỗi quả bóng đáng bao nhiêu tiền công. Mà trái lại, cô nên biết, cháu chỉ thấy trái tim cháu như có cánh bay lên, hình như tất cả khu ta đều ở sau lưng ủng hộ cháu. Mọi cặp mắt, mọi trái tim đều gửi gắm cả vào cháu, thúc đẩy cháu tiến lên. Dù có bao nhiêu tiền cũng không thể mua được cái ấy đâu, cô ạ.

ĐÔMINGÔ — Được rồi, nhưng bây giờ, anh vẫn phải nghỉ một trận chứ?

BENTƠRAN — Nghỉ một trận? Tại sao thế?

ĐÔMINGÔ — Cuộc thi đấu — các anh thường gọi như thế nào nhỉ? — Cuộc thi đấu của các anh đã chấm dứt rồi.

BENTƠRAN — Điều đó không quan trọng. Bây giờ chúng cháu lại sắp đi đấu lưu động khắp trong nước. Nhất định sẽ kiếm được nhiều tiền như các diễn viên đi biểu diễn lưu động ấy. Cô có hiểu không? Chúng cháu không có tiền, nhưng nợ thì không trả không được.

ĐÔMINGÔ — Việc đó có dính dáng gì đến anh?

BENTƠRAN — Thế chả nhẽ câu lạc bộ không phải là của cháu? (*Mỉm cười, đôi nhìn ra xa*).

(*Chủ nợ Một và Hai. Cảnh sát tư pháp mặc đồng phục màu đen cùng ra. Hai cảnh sát tư pháp rón rén bước vào rồi đứng lặng ở hai góc nhà*).

CHỦ NỢ MỘT — Chào ông!

BENTƠRAN (*vui vẻ*) — Chào ông! Mời ông vào, mời ông vào!

ĐÔMINGÔ (*khẽ hỏi*) — Ai đấy, Casô? Sao cô không quen?

BENTƠRAN — Cháu cũng không quen. Nhưng không sao, có lẽ đều là những... người tốt. Cũng có thể là những người cổ vũ... tức là bạn bè cả thôi... Xin mời ông ngồi! (*Cử chỉ lại nhanh nhẹn dần, tràn sức sống*).

CHỦ NỢ MỘT — Ông là ông Aritxơtidet Bentơran phải không?

BENTƠRAN — Thưa vâng, chính tôi. Ông đến đây có việc gì ạ?

CHỦ NỢ MỘT — Ông là Aritxơtidet Bentơran, trung phong của câu lạc bộ thể thao Naoen phải không?

BENTƠRAN (*ngạc nhiên*) Vâng, thưa ông, vâng...

CHỦ NỢ MỘT (*với Cảnh sát tư pháp*) — Hình như hắn đấy, nhưng để tôi phải xét hỏi cho đúng đã (*Với Bentơran*) Xin lỗi, nhưng... chính ông là Aritxơtidet-Bentơran, trung phong của đội tuyển?

BENTƠRAN (*vui hẳn lên*) — Xin ông cứ xem đây (*duỗi chân phải ra*).

CHỦ NỢ MỘT — Thế là nghĩa lý gì?

BENTƠRAN — Xin hãy xem, đây là chân phải của tôi.

CHỦ NỢ MỘT — Tôi chỉ quen bắt tay thôi, không quen bắt chân bao giờ. Tôi muốn biết rõ, đúng ông là...

BENTƠRAN — Chính là vì cái này đấy! Đây chính là cái chân vẫn sút bóng vào gôn. Nếu ông muốn tự mình thử qua một chút để tiện việc xét hỏi cho đúng...

CHỦ NỢ MỘT — Thôi đi ông! Nếu đúng ông là người tôi đang cần tìm, thì mời ông cảnh sát tư pháp hãy làm công việc của ông đi.

ĐÔMINGÔ — Cảnh sát tư pháp à? Casô, thế là thế nào?

BENTƠRAN — Cháu cũng không biết. Các ông đến đây có việc gì?

CHỦ NỢ MỘT (*với Cảnh sát tư pháp*) — Các ông cứ làm nhiệm vụ đi!

CẢNH SÁT TƯ PHÁP MỘT (*bước lên phía trước*) — Ông Bentơran! Tôi chiếu theo trình tự đã quy định trong pháp luật đến đây để báo cho ông biết quyết định của tòa án về việc công ty cho vay «Tin nhau» kiện câu lạc bộ thể thao Naoen. Đây là quyết định của tòa án mà pháp luật và đôi bên chủ nợ, con nợ đã cùng nhau nhận định về trách nhiệm cần thiết của bên bị đối với bên nguyên. Bây giờ tôi xin đọc bản quyết định: «Nay ra lệnh cho cảnh sát tư pháp địa phương đến tận nhà ông Aritxơtiđet Bentơran, cầu thủ nhà nghề của đội tuyển bóng đá câu lạc bộ thể thao Naoen, chiếu theo trình tự của pháp luật, tạm thời niêm phong ông này lại, và ra lệnh cho ông này ký tên, đóng dấu và giao đủ tiền phí tổn về tố tụng. Cảnh sát tư pháp còn phải báo cho ông Aritxơtiđet Bentơran bị niêm phong biết ngay tại chỗ: sau khi tòa án quyết định, trong vòng 48 tiếng đồng hồ, nếu câu lạc bộ Naoen không làm đúng bổn phận của mình, không đem trả bên nguyên đủ số nợ đã vay và tiền lãi, không giao đủ tiền phí tổn về tố tụng cùng các khoản phí tổn khác, thì Aritxơtiđet Bentơran sẽ bị đem ra bán đấu giá cho người nào bằng lòng mua với giá tiền cao nhất.

Nay quyết định, và sau khi ký tên, đóng dấu, ghi rõ ngày tháng, đăng ký, phúc bạch tại tòa án theo trình tự đã quy định, sẽ đọc lên trước đôi bên chủ nợ, con nợ, và ông Aritxotidet Bentơran». Đây là nguyên văn bản quyết định (*đưa bản quyết định ra*).

BENTƠRAN — Thế nghĩa là như thế nào ?

CHỦ NỢ MỘT — Đó chẳng qua chỉ là một biện pháp đề phòng, không có ý gì khác, tôi và ông chủ tịch câu lạc bộ của ông không ký được bản giao kèo thực hiện lời hứa trả món nợ của câu lạc bộ, nên để bảo vệ quyền lợi của tôi, tôi đã phát đơn kiện ở tòa án, đó chẳng qua chỉ là một biện pháp đề phòng, không có ý gì khác.

BENTƠRAN — Ý ông muốn nói là, đó chỉ là một thủ tục không thú vị lắm ?

CHỦ NỢ MỘT — Thủ tục thì đúng, nhưng bảo là không thú vị lắm thì sai đấy.

CẢNH SÁT TƯ PHÁP HAI — Thưa các ngài, xin chớ quên sự tôn nghiêm của pháp luật.

BENTƠRAN — Tôi không hiểu biện pháp đề phòng là gì, thủ tục là gì, các ông định niêm phong con người tôi phải không !

CHỦ NỢ MỘT — Phải.

BENTƠRAN — Như vậy có nghĩa là, cái mà các ông niêm phong không phải là tiền lương của tôi, không phải là đồ đạc trong nhà tôi, cũng không phải là áo quần của tôi, mà chính là con người tôi !

CHỦ NỢ MỘT — Đúng như vậy đó.

BENTORAN — Thế thì không được ! Các ông không thể đem tôi ra bán đấu giá như cái hòm, cái tủ ! Tôi là người !

CHỦ NỢ MỘT — Điều đó thì không ai phản đối ! Ông không những là người, mà còn là một công dân, ông có thể được tự do đi bỏ phiếu. Nhưng câu lạc bộ của các ông thiếu của chúng tôi một món nợ to, mà ông thì đáng giá hơn một triệu pêxô. Chính tôi đã mách giúp ông chủ tịch câu lạc bộ của các ông một dịp tốt là cứ đem ông ra bán lẻ như thường lệ, nhưng ông ấy không nghe... (*Nhún nhún vai*). Song, đối với ông, bán lẻ như thường lệ hay bán đấu giá thì có khác gì đâu ?

BENTORAN — Người thì bán đấu giá thế nào được?

CHỦ NỢ MỘT — Đó là di hại của chủ nghĩa thương cảm.

BENTORAN — Không phải chỉ một mình tôi không thích bị bán ! Các bạn đá bóng của tôi cũng sẽ không để tôi bị bán !

CHỦ NỢ MỘT — Lại thêm một thứ di hại nữa của chủ nghĩa thương cảm. Nghề nghiệp của ông là do ông chọn lấy. Tài sản của nhà nước phải có vàng để bảo đảm, tài sản của câu lạc bộ bóng đá thì phải lấy cầu thủ của nó để bảo đảm, vì thế ông là một phần tài sản của cái câu lạc bộ này.

CẢNH SÁT TƯ PHÁP HAI (*chỉ Đômingô*) — Có thể ủy nhiệm cho bà này làm người bảo quản tài sản niêm phong được đấy, may mắn là bà ấy cũng ở đây. (*Lấy giấy, bút, mực đưa cho Đômingô*). Xin bà ký cho một chữ vào đây !

ĐÔMINGÔ — Thế này thì còn ra thế nào, anh Casô?

BENTƠRAN — Đừng ký, để cháu nói chuyện với ông chủ tịch đã rồi hãy hay.

CẢNH SÁT TƯ PHÁP HAI — Nếu bà này không bằng lòng ký, thì chúng tôi đành phải gửi ông Aritxơtiđet Bentơran vào ngân hàng cho vay của thành phố để họ bảo quản. Đó là thủ tục do pháp luật quy định.

CHỦ NỢ MỘT — Mời bà ký đi, thưa bà, mời bà, bà ký đi! Xin cam đoan là mọi việc đều sẽ trôi chảy. Đây chẳng qua chỉ là một biện pháp đề phòng thôi.

(Đômingô ký)

CẢNH SÁT TƯ PHÁP MỘT — Ông Bentơran, tôi cũng mong rằng rồi đây vạn sự đều tốt đẹp... Tôi... là người cổ vũ của đội Naoen.

BENTƠRAN — Anh mà là người cổ vũ của Naoen? Cút ngay đi! *(Bentơran xông lại phía họ. Họ chạy đi trước sự xua đuổi của Bentơran và Đômingô)*

BENTƠRAN — Đúng là những thằng lưu manh!

(Ngọn đèn rọi sáng gian phòng tắt đi)

NGƯỜI LANG THANG — Lưu manh, đúng thế! Nhưng họ không hề giống tôi, mà họ như những con bọ cạp đầy rẫy trên bãi sa mạc hoang vu đã bị chiến làm của riêng. Chỉ có ở trên bãi bóng, Bentơran mới có thể tấn công và phòng ngự được, còn ở trên bãi sa mạc hoang vu này thì anh không có một chút khả năng tự vệ nào.

(Bentơran ở phía bên đi ra, bước lại gần phòng điện thoại, đèn trong phòng bật sáng).

BENTƠRAN (quay vào phía bên trong sân khấu) — Anh có tiền lẻ đổi hộ không ?... Cảm ơn ! (*cầm tiền bước vào phòng điện thoại, đút tiền vào máy điện thoại, quay số đợi*).

(*Ở một góc sân khấu bên kia, ánh đèn rọi xuống một cái máy điện thoại, chuông kêu. Chủ tịch ra, cầm lấy ống nghe*).

CHỦ TỊCH (*vẻ lo sợ*) — Alô !

BENTƠRAN — Ông chủ tịch đấy phải không ? Tôi là Casô đây !

CHỦ TỊCH — A !... Anh Casô, anh có khỏe không ? Xin chúc mừng anh, mọi người nói trong trận đấu hôm nay anh đá hay hơn tất cả những trận trước.

BENTƠRAN — Cảm ơn ông. Tôi gọi điện thoại cho ông là cốt báo để ông biết một việc hết sức hệ trọng.

CHỦ TỊCH — Chuyện gì thế ? Anh bị thương à ? Hay bị người ta đánh ? Bị thương ở chân hay ở đầu ?

BENTƠRAN — Không ! Tôi vẫn khỏe. Có một người ở công ty « Tin nhau » dẫn hai người cảnh sát tư pháp đến nhà tôi, họ đã niêm phong tôi lại rồi.

CHỦ TỊCH — Niêm phong rồi ? Họ niêm phong những gì ? Đồ đạc trong nhà à ?

BENTƠRAN — Không, họ niêm phong ngay chính tôi. Và bảo nếu trong vòng bốn mươi tám tiếng đồng hồ không trả nợ họ, thì họ sẽ đem tôi ra bán đấu giá.

CHỦ TỊCH — Ô !... Không thể thế được !

BENTƠRAN — Nhưng tôi xin nói để ông rõ, chính họ đã dẫn hai người cảnh sát tư pháp đến thật. Bây giờ làm thế nào, ông chủ tịch ?

CHỦ TỊCH — Không sao, không sao, anh đừng lo, Caxô ạ. Việc đó tôi xin chịu trách nhiệm, để tôi đối phó với họ, tôi gọi điện thoại cho ông luật sư ngay bây giờ đây. Mọi việc sẽ êm hết..

BENTƠRAN — Nhưng thưa ông, liệu có thể xảy ra như thế được không ?

CHỦ TỊCH — Anh không lo. Điều quan trọng nhất là tranh thủ thời gian. Khi chúng ta đi đấu lưu động các nơi trở về là sẽ êm hết, vì lúc ấy chúng ta đã có tiền, còn bây giờ chúng ta hãy tạm thời kiếm cách đối phó đã. Anh đừng lo, mọi việc cứ mặc tôi thu xếp.

BENTƠRAN — Vâng, xin trông cậy ở ông, ông chủ tịch !

CHỦ TỊCH — Cứ trút tất cả mọi việc lên đầu tôi là xong hết.

BENTƠRAN — Xin hết lòng cho, dù sao tôi vẫn là người kia mà !

CHỦ TỊCH — Tất nhiên, tất nhiên !

BENTƠRAN — Lát nữa tôi sẽ đến câu lạc bộ xem sự thể ra sao.

CHỦ TỊCH — Nhưng dù thế nào anh cũng chớ có lo. Cứ giữ gìn thân thể cho chu đáo. Mọi việc cứ trút cả lên đầu tôi. Chào anh ! *(Đặt ống nghe xuống).*

(Bentơran vào. Chủ tịch vội vã quay điện thoại. Ở một đầu sân khấu bên kia, đèn lập tức bật sáng. Luật sư bước lại chỗ máy điện thoại đang có chuông reo).

LUẬT SƯ — Bàn giấy của luật sư Caxaxêla - Coocđêrô đây.

CHỦ TỊCH — Ông luật sư có nhà không ?

LUẬT SƯ — Không, ai cần tìm gì ông ấy đấy?

CHỦ TỊCH — Tôi là chủ tịch câu lạc bộ Naoen đây.

LUẬT SƯ — Ái dà. Ông đấy à, ông bạn! Với ông thì bất cứ lúc nào tôi cũng có nhà. Chắc là ông cũng rõ: nếu tôi phải trả lời tất cả những người gọi điện thoại đến đây, thì tôi không còn thì giờ làm việc nữa. Tôi đã được đọc bản quyết định về vụ án của các ông. Đã niêm phong một cầu thủ của các ông lại rồi, phải không? Đừng lo ông bạn ạ, lo quái gì! Tôi đã trình tòa thượng thẩm là họ làm trái với trình tự tố tụng, và yêu cầu hủy bỏ quyết định ấy. Như vậy vụ án sẽ có thể được xét lại. Trước khi tờ trình chưa được xét đến, cũng có nghĩa là trước khi có quyết định mới, thì quyết định của tòa án sơ cấp không có hiệu lực về pháp luật.

CHỦ TỊCH — Nhưng, xin hỏi, niêm phong một con người — đúng là có thể có cái việc như thế à?

LUẬT SƯ — Ông bạn thân mến của tôi ơi, tất nhiên những lý lẽ về tự do thân thể, đến lúc cần, tôi sẽ nói hết. Nhưng các ông quan tòa chỉ nói đến những điều khoản trong pháp luật thôi, mà không cần gì lý lẽ — những lý lẽ ấy chỉ để nói cho những người dự thính nghe thôi. Nhưng dù thế nào, ông bạn cũng chớ có ngại, đã có tờ trình của tôi, thì việc bán đấu giá sẽ phải kéo dài không biết đến kỳ hạn nào.

CHỦ TỊCH — Tôi đang muốn biết điều đó. Việc bán đấu giá có thể kéo dài được à?

LUẬT SƯ — Được chứ, tất nhiên là được. Ông đừng lo. Việc bán đấu giá nói chung là không thể tiến

hành được. Cảm ơn trời đất, chế độ nô lệ ở đây đã được phế bỏ từ hơn một thế kỷ nay rồi. Dù sao cũng không thể thế được ! Nếu pháp luật và các luật gia chúng tôi còn đây, thì chính là để đảm bảo điều đó.

(Ánh đèn rọi trên đầu Chủ tịch và Luật sư tối dần).

LUẬT SƯ *(tiếp)* — Tòa án tất nhiên đứng về phía chúng ta, điều đó không có gì đáng nghi ngờ nữa. Việc bán đấu giá không thể tiến hành được, tôi có thể cam đoan với ông là không thể tiến hành được !

(Sân khấu tối hẳn. Người bán đấu giá, trong tay cầm một dùi gõ, bước ra phía trước sân khấu. Đèn ở chỗ khán giả bật sáng. Khắp nơi treo đầy những lá cờ đỏ nho nhỏ y như việc bán đấu giá đã đến ngày được tổ chức công khai).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Thưa các ngài, xin kính chào các ngài. Xin thành thực chào mừng các nhà hoạt động tài tình của nền thể thao dân tộc nước ta hiện đang có mặt trong gian phòng lớn này. Tất nhiên hôm nay thì không ai vắng mặt được. Tôi đã thấy các ngài có mặt ở đây, đều là những đại biểu câu lạc bộ bóng đá lớn nhất và giàu nhất. Thưa các ngài, đúng thế, món hàng định bán tối hôm nay là một món... tài ba nhất trong tất cả những .. e hèm... e hèm... những « món hàng » đã được bán qua tay chúng tôi trong gian phòng lớn này. Quả thật là một bậc kỳ tài trong nghệ thuật bóng đá ! Một ngôi sao bóng đá ngoại hạng ! Cứ đến ngày chủ nhật là khán giả đều vỗ tay cổ động cho anh ta đến rát cả tay ! Nào, bây giờ xin bắt đầu đấu giá. Điều kiện vẫn giống như mọi khi : trả tiền mặt. Người nào trả với giá cao nhất sẽ mua được hàng. Chú ý, chú ý ! Tôi nói đây là trung phong Aritxotiđet Bentoran trong đội tuyển bóng đá của câu lạc bộ thể thao Naoen.

(Một viên chức dẫn Bentoran ra, anh cúi gầm mặt. Người bán đấu giá hất tay ra hiệu, Bentoran bị người ta dẫn đi quanh ở vòng cung trước mặt khán giả như dắt một con vật đi trong triển lãm).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Xin hãy chú ý đến cái dáng vóc này? Đó, bắp thịt nở nang biết bao! Xin hãy nhìn kỹ, hàm răng đầy đủ, thân hình khỏe mạnh và lý tưởng biết bao, mái tóc rậm biết bao! Dịp may này quả là hiếm có. Thưa các ngài, tôi không dám giấu các ngài, cuộc bán đấu giá lần này quả là công việc bất đắc dĩ lắm lắm. Đối với người chủ có hàng phải bán, thật như cắt một phần ở trái tim ra.

(Bentoran trở về trước sân khấu)

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Thôi! Đối với nhà quân quân này, các ngài định trả bao nhiêu tiền! *(Đợi một lát)*. Ba mươi vạn à? Có người đã trả ba mươi vạn... Chỗ kia có người trả ba mươi vạn.,. Ba mươi vạn... Ba mươi vạn... Bốn mươi vạn... Ai trả thêm nữa? Không có ai bằng lòng trả thêm nữa à? Thưa các ngài. Thế thì rẻ quá! Nếu chỉ ngần ấy tiền, thì bất cứ đội bóng đàn em nào cũng có thể mua được! Bốn mươi ba vạn! Bốn mươi bảy vạn! Bốn mươi tám vạn! *(Ngừng lại)*. Ồ nhầm rồi, ngài không trả bốn mươi tám vạn à? Xin lỗi! Thế thì chúng tôi đã nói đến bốn mươi bảy vạn! *(Với một khán giả nào đó đang xem kịch)*. Này, ngài Mariô, ngài thử tính xem! Ngài đang cần một trung phong. Nếu hậu vệ của ngài không vững, thì chủ nhật trước ngài bị hỏng to rồi, có đúng thế không? Ngài vẫn nhớ chứ? Thôi ngài trả bốn mươi tám vạn đi! Không à? Ngài cứ nghĩ xem, muốn sút được bóng vào lưới người ta thì phải trông cậy vào tiền đạo, chứ không phải trông cậy vào

hậu vệ! (*tỏ vẻ đương đương tự đắc*). Bốn mươi tám vạn! Ngài Mariô trả bốn mươi tám vạn! Năm mươi vạn! Đằng kia đã trả năm mươi vạn! Năm mươi nhăm vạn! Năm mươi nhăm vạn! Năm mươi nhăm vạn! Ai trả thêm nữa! Không có ai trả thêm nữa à?

(*Lupuxơ từ chỗ vòng cung bước lên sân khấu*).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Năm mươi nhăm vạn, lần thứ nhất! Ồ, thưa các ngài, như vậy quả là thấp quá! Các ngài đều biết cả đấy, anh ấy đáng giá hai lần năm mươi vạn kia. Lần thứ hai, năm mươi nhăm vạn! Như vậy quả thật là rẻ quá, thưa các ngài, bậc kỳ tài đương kim vô địch này sao lại chỉ đáng giá có năm mươi nhăm vạn thôi?

(*Ngừng lại. Người bán đấu giá giơ cái dùi gõ lên, đứng yên*).

LUPUXƠ — Sáu mươi vạn.

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Sáu mươi vạn! Như vậy không còn kém bao nhiêu! Ngài đây trả sáu mươi vạn. Ngài này bằng lòng trả hơn nữa? Ngài nào bằng lòng trả hơn nữa? Sáu mươi hai vạn à? Sáu mươi hai vạn năm nghìn! Sáu mươi ba vạn! Sáu mươi nhăm vạn! (*Vừa buột miệng*). Bảy mươi vạn!

LUPUXƠ — Một triệu bảy mươi vạn!

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — (*thuận miệng đáp lại một cách máy móc*). — Một triệu bảy mươi vạn, ai thêm nữa nào! (*Thình lình nghĩ ra, giật mình*). Thưa các ngài, xin cứ bình tĩnh! Có gì là lạ đâu! Chúng ta đều

là người lớu, ai cũng biết rằng bỏ ra tiền nào thì mua của ấy ! Một triệu bảy mươi vạn ! (*Giọng nói lộ rõ vẻ kinh hoàng*). Ai trả thêm nữa ? Bên này có trả thêm không ? Một, hai, ba ! (*Gõ một tiếng chuông*). Một triệu bảy mươi vạn, bán rồi ! (*Với Lupuxơ*). Xin mời ngài lại đây !

(*Lupuxơ nghênh ngang bước lên chỗ bán đấu giá. Chủ tịch câu Rôđơrighet ở bên cạnh đi ra, bước lại phía Lupuxơ. Bentoran đứng bên cạnh, mọi người đã quên anh, anh vẫn cúi gằm mặt không hề ngẩng đầu lên*).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Xin lỗi, mời ngài ký cho. Ngài ký vào đây (*đưa cho Lupuxơ một tờ giấy, Lupuxơ không thèm nhìn, ký ngay một chữ*). Xong rồi !... (*quay ra khán giả*). Ngài đã thấy chưa, ngài Mariô ? Lúc nãy tôi nói cái gì nhỉ ? (*Giới thiệu chủ tịch với Lupuxơ*). Ngài đây là chủ tịch câu lạc bộ. Cái e hèm... e hèm... cái «món hàng» mà ngài mua là của câu lạc bộ này bán ra đấy.

(*Chủ tịch chìa tay cho Lupuxơ, Lupuxơ miễn cưỡng bắt tay Chủ tịch*).

CHỦ TỊCH — Thưa ngài, chắc ngài không ngờ rằng, mất một cầu thủ như Bentoran, tôi đau lòng biết bao nhiêu ! Xin thành tâm chúc mừng ngài, ngài đã mua được một người xuất sắc. Đây không phải là một con người bình thường mà là một bậc kỳ tài. Ngoài bóng đá, anh ấy không thích gì hết. Anh ấy rất khiêm tốn, chịu phục tùng và trung thành.

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Trong những cuộc mua bán năm nay, số tiền trả giá của ngài đây là kỷ lục cao

nhất. (*Với Lupuxơ*). Nhưng ngài cũng đã thu về được một của báu thật sự là vô giá, thưa ngài !

LUPUXƠ — (*lạnh nhạt*) — Tôi nghĩ rằng, tự tôi cũng biết được giá trị cái vật tôi mua. Xưa nay tôi chưa hề mua cái gì một cách mù quáng. Chỉ có cái mà các ông gọi là « món hàng » thì khi nào có thứ tốt nhất tôi mới cần đến, và hễ giá đáng bao nhiêu là tôi trả ngay bấy nhiêu. (*Đưa cho người bán đấu giá một cái séc*) Séc đây ! Ông cầm lấy. Chào ông. (*Đi lại phía lối ra cửa sân khấu*).

CHỦ TỊCH — Chào ngài.

RÔĐƠRIGHET — Thưa ngài, thưa ngài !

LUPUXƠ — (*quay lại*) — Ông có việc gì ?

RÔĐƠRIGHET — (*lo sợ*) — Không có gì, thưa ngài... Chỉ là chuyện hiếu kỳ... Tôi xin đánh bạo hỏi ngài... ngài vẫn chưa cho chúng tôi biết, từ nay về sau Bentoran sẽ đá cho câu lạc bộ nào ? Vì dù sao chúng tôi...

CHỦ TỊCH — Ông ấy nói rất đúng, chúng ta làm đại khái quá ! Đúng thế, thưa ngài, chúng tôi mong được biết, như vậy là chúng tôi đã bán trung phong của chúng tôi cho câu lạc bộ nào ?

LUPUXƠ (*hết sức kinh ngạc*) — Câu lạc bộ ? Tôi không hiểu.

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Tất cả những người có mặt ở đây đều muốn biết, ngài là đại biểu của câu lạc bộ nào. Nói rõ hơn một chút là chúng tôi rất muốn biết Bentoran sẽ đá bóng ở đâu ?

LUPUXƠ (*bực bội*) — Câu lạc bộ ? Làm gì có câu lạc bộ nào ? Tôi không hề làm đại biểu cho bất cứ

câu lạc bộ bóng đá hay câu lạc bộ nào khác. Tôi mua cho tôi. Tôi cần nó, thì bỏ tiền ra mua nó về. Bây giờ nó đã được tôi bỏ tiền ra mua thì nó thuộc về tôi sử dụng.

CHỦ TỊCH, NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ, RÔĐƠRIGHET *(cùng nói)* — Sao ?

LUPUXƠ — Thưa các ngài, thật tôi không rõ, tại sao các ngài lại lấy thế làm lạ ? Tôi vừa nói, tôi đã bỏ tiền ra mua nó. Như vậy có nghĩa là bây giờ nó đã thuộc quyền sở hữu của tôi, thế là hoàn toàn hợp với lôgích. *(Đưa ra một tấm danh thiếp)* Tôi là Enneximô Lupuxơ, ở đây có địa chỉ của tôi. Xin đem thứ hàng tôi đã mua đóng hòm lại, và sáng mai gửi đến cho tôi. *(Đi ra phía cửa)* Xin chào các ngài *(vào)*.

CHỦ TỊCH *(theo sau Lupuxơ)* — Thưa ngài, Ô ! Thưa ngài ...

RÔĐƠRIGHET *(theo sau Chủ tịch)* — Này khoan đã, ngài ...

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ *(theo sau Chủ tịch và Rôđơrighet)* — Này, ngài Lupuxơ ! *(Xem kỹ tờ danh thiếp)* Enneximô Lupuxơ ! Enneximô Lupuxơ ! *(Tất cả cùng vào)*.

(Ở chỗ khán giả, đèn tắt hết. Trên sân khấu, ánh đèn tối dần).

NGƯỜI LANG THANG *(từ xa đi tới, cười to)* — Các ngài xem, thì ra có cái hạng người như ông Enneximô Lupuxơ kia đấy, quả là một tay sừng sỏ !

(Người canh gác ra).

NGƯỜI CANH GÁC — Anh cười gì thế ?

(Người lang thang nhìn người canh gác như có vẻ đùa cợt).

NGƯỜI CANH GÁC – Anh có một mình ở đây mà sao vui thế ? Đùa một mình à ?

NGƯỜI LANG THANG — Ông có biết ở đây vừa xảy ra chuyện gì không ?

NGƯỜI CANH GÁC — Sao ? Giá treo cổ làm sao à ?

NGƯỜI LANG THANG — Không sao cả, giá treo cổ vẫn nguyên vẹn không hề sây sứt, nhưng Bentơran...

NGƯỜI CANH GÁC — Ai ?

NGƯỜI LANG THANG – Bentơran...

NGƯỜI CANH GÁC — Tôi chẳng biết gì cả, cái này có dính dáng gì đến Bentoran ?

NGƯỜI LANG THANG (*lại cười to*) – Thế ông không biết thật à ?

NGƯỜI GANH GÁC — Tôi biết sao được ? Anh nói cái anh chàng cầu thủ ấy à ? Có phải anh ta sút vào lưới mấy quả không ?

NGƯỜI LANG THANG — Không, người ta đã biến anh ấy thành một quả bóng, và sút quả bóng ấy vào gôn của ông. Ông xem, cái này chính là gôn đấy ! (*Chỉ cái giá treo cổ*).

HẠ MÀN

MÀN THỨ HAI

(Trước khi mở màn, Người lang thang cầm cuốn sổ tay bước ra).

NGƯỜI LANG THANG — Câu lạc bộ thể thao Naoen đã trả xong nợ và tất nhiên là phải đưa cho chủ hãng bán đấu giá vài phần trăm trong tất cả số thu nhập. Tiền phí tổn về tố tụng trả cho tòa án cũng tốn kém khá nhiều. Đến giấy tờ của các chủ nợ đưa ra đòi trả hết nợ và bồi thường tổn thất thì lại càng ghê. Lại còn ngài chủ tịch câu lạc bộ cũng cho rằng mình đã hao tâm tốn sức nhiều, nên có quyền lĩnh một khoản đền bù xứng đáng. Như vậy là, trong két của câu lạc bộ không còn thừa một xu nhỏ. Tất nhiên, những chuyện đó không làm các ngài hứng thú chút nào, vì nó không có gì là bí mật. Vả lại, cho đến bây giờ, các ngài vẫn chưa biết, thật ra Casô Bentoran với cái giá treo cổ có dính dáng gì với nhau. Xin chịu khó nghe tôi kể đây ! Một đêm đã qua, bình minh lại tới. Chắc các ngài còn nhớ cái ông Euneximô Lupuxơ có dặn là mang thứ hàng ông ta mua đến tận nhà cho ông ta ngay sáng hôm sau. Thì đây sự việc đã xảy ra như thế này. *(Kéo màn ra, rồi ẩn vào một góc tối).*

(Trong cùng sân khấu là cảnh ở màn thứ nhất, nhưng quảng trường, đèn phố, giá treo cổ, nhà ngục, v.v... đều ẩn trong bóng tối, chỉ có vòm cửa sổ nhỏ của nhà ngục vẫn còn sáng lờ mờ. Phía trước sân khấu được chiếu sáng rực, ở đây là hai gian phòng lớn, cầu thang và hành lang trong một tòa cung điện. Mọi vật đều được trình bày đồ sộ và sang trọng, nhưng chỉ nói lên một bộ mặt chung, không chi tiết lắm. Lupuxơ ra.

Hai thị vệ thiếu niên và hai quản gia đi theo sau. Thị vệ mặc quần áo thanh niên thời Phục hưng. Hai quản gia mang tóc giả, mặc quần áo hồi đầu thế kỷ thứ 18. Bản thân Lupuxơ cũng ăn mặc rất sang, nhưng là quần áo hiện đại. Lão có những cử chỉ tao nhã, cả con người lão gây cho người ta một ấn tượng đẹp để đến kỳ quặc. Lão ngồi xuống chiếc ghế bành nghênh ngang như ngai vàng của nhà vua ở giữa sân khấu. Quản gia và thị vệ bưng bữa ăn lót dạ ra đặt trước mặt lão).

LUPUXƠ — Mời Nôra, giáo sư, Hămlet và Kinh công ra đây. (*Hai quản gia cúi đầu lùi vào. Lupuxơ ăn bữa sáng có kèm theo tiếng nhạc nhẹ nhàng ở sau màn. Những người được gọi lần lượt ra: Nôra rất trẻ và đẹp, mặc váy múa ba lê, như một vũ nữ ba lê cổ điển. Giáo sư là một ông già, cặp mắt lờ đờ, chân tay lóng ngóng. Kinh Công là người vượn của rạp xiếc, thật khó mà nói được thân hình nó thật ra là người hay là thú. Nó khoác trên vai một tấm da hổ, nét mặt lộ vẻ tươi cười một cách ngu xuẩn, trông như đeo mặt nạ. Hămlet ăn mặc giống hệt hoàng tử Đan Mạch. Người diễn viên này đã hoàn toàn biến thành vai mình đóng, lúc nào và ở đâu, anh ta cũng giữ đúng như vai Hămlet. Nhưng có lúc vì lên cơn động kinh, người bị co rúm, chân tay run rẩy, thì vẻ mặt trầm tư và sâu đầy tình cảm của anh ta cũng có thay đổi đôi chút*).

LUPUXƠ (*buông xõng một câu*) – Các ngươi có thể chúc mừng ta đi.

(Nôra vươn rộng đôi cánh tay khuỵu gối cúi chào sát đất. Hămlet chào theo lối cứng đinh. Giáo sư lóng ngóng cúi đầu khom lưng. Kinh Công đứng trỏn ngực bắt chước đúng kiểu các võ sĩ đấu vật, khuỳnh hai

cánh tay đầy bắp thịt cuồn cuộn thành một vòng trước mặt).

LUPUXƠ — Thôi ngồi xuống (*Tất cả cùng ngồi xuống*).

LUPUXƠ (*tiếp tục ăn*) — Ta gọi các ngươi đến đây, cốt để báo cho các ngươi biết một tin vui. Các ngươi đều biết, ở đây, trong phòng triển lãm thứ năm về mé lầu bên trái tòa cung điện thứ chín này của ta, đã trưng bày một số nhân vật quý báu nhất thuộc quyền sở hữu của ta, chính là bọn các ngươi. Ở đây đại diện cho : đẹp và vũ đạo... (*Nóra cúi chào*).

LUPUXƠ — Khoa học, (*Giáo sư cúi chào*)

LUPUXƠ — Sức mạnh, (*Kinh Công cúi chào*).

LUPUXƠ — và nghệ thuật. (*Hămlet cúi chào. Mỗi người chào theo một kiểu riêng*).

LUPUXƠ — Nhưng ta vẫn cảm thấy trong đó còn thiếu một thành viên để dung hòa các thứ thể hiện riêng ở mỗi người trong các ngươi thành một vật tổng hợp. Ý ta muốn nói đến thể thao. Thể thao là gì ? Thể thao là cái đẹp của vũ đạo cộng với sức mạnh của con người dã man hoặc con thú dã man, cộng với cái nhìn thấu suốt và sự tính toán chính xác của nhà khoa học, và cộng với nghệ thuật kỳ diệu tài tình nhất của người diễn viên. Tất cả những cái đó cùng thể hiện ở một thể thống nhất, đó là nhà thể thao lành nghề. Ta gọi các ngươi đến đây, chính là để báo cho các ngươi biết ta mới kiếm được một nhà thể thao cỡ lớn. Hắn là một trung phong tiếng tăm lừng lẫy của một đội tuyển bóng đá. Ta mong rằng các ngươi sẽ chào đón hắn

cho xứng đáng với vinh dự và thiên tài của hắn (*với hai quản gia*). Mang hòm đồ của ta vào đây ! (*Với những người khác*). Ta muốn các ngươi hãy hát bài hát này để chào đón hắn. Đây là bài hát do ta bảo mấy nhà nghiên cứu dân ca tài giỏi đã ghi được ở trên sân bóng. Bài hát này sẽ làm cho hắn nhớ lại nỗi vui mừng của đồng đảo dân chúng (*chia bản nhạc cho từng người*).

(*Hai công nhân khuân vác khiêng ra một cái hòm gỗ to, trên mặt hòm đề những chữ : « Trên » « Dưới », v.v... « Coi chừng, đồ pha lê dễ vỡ ! », v.v...*)

LUPUXƠ (*đứng dậy*) — Vào trong này ! Cẩn thận ! Chớ có xô vỡ đấy ! Đặt xuống sàn. Ấy ! Khẽ chứ ! Mở ra !

(*Hai công nhân khuân vác vừa có vẻ rụt rè sợ hãi vừa có vẻ hiếu kỳ, khiêng cái hòm vào giữa nhà, đặt xuống sàn, hai quản gia giúp sức cùng mở hòm*).

LUPUXƠ — Coi chừng ! Chớ làm hỏng hàng hóa đấy !

(*Công nhân khuân vác mở nắp hòm, móc ra nào vỏ bào, bông đệm, nào giấy lót, vải lót, cuối cùng mới thấy Bentoran hiện ra. Anh mặc quần áo cầu thủ bóng đá, một tay ôm quả bóng. Anh không hiểu những sự việc xảy ra trước mắt, tỏ vẻ ngơ ngác không biết làm gì*).

LUPUXƠ (*đưa mắt cho Nôra, Kinh Công, Giáo sư và Hămlet*). Hoan nghênh người mới đến đi !

NÔRA — Chúng tôi xin hoan nghênh anh Bentoran vĩ đại !

(Lupuxơ bắt nhịp).

NÔRA, HĂMLET, GIÁO SƯ ; KINH CÔNG (hát)

Quả bóng bay vun vút

Người xem nghiêng ngả nhìn theo hoài,

Casô Bentơran của ta đấy.

Sút quả này lại không trượt ra ngoài !

Bentơran muôn năm ! Bentơran muôn năm ! Bentơran muôn năm !

LUPUXƠ — Thôi. Hoan nghênh anh đã tới đây !

BENTƠRAN *(ngây người ra, mắt như bị chói sáng)* — Tôi đến đâu thế này ? Thế này là ra làm sao ?

LUPUXƠ — Tất cả chúng tôi đang hoan nghênh anh, chúc mừng anh, và lấy làm vui sướng thấy anh đã tới. Để tôi giới thiệu với anh những người có mặt ở đây. Cô này là Nôra Rôđơrigôva, một ngôi sao vũ ba lê. Rôđơrigôva là họ giả của cô ấy. Vi phàm đã là ngôi sao vũ ba lê thì phải có một cái họ tiếng Nga. Thật ra thì người Nga cũng không có cái họ này, nhưng điều đó không quan hệ, miễn là cứ có chữ va viếc gì đó ở cuối là được ; hiện giờ, mọi người đều coi cô ấy là người Nga rồi đấy.

(Nôra cúi chào và nhìn Bentơran không chớp mắt).

LUPUXƠ — Anh này là Kinh Công, một thứ vượn người.

(Kinh Công lại đứng ưỡn ngực và phô hết gan bắp ra).

LUPUXƠ — Ông này là giáo sư Phôn Oetxtơhaoxen.

GIÁO SƯ *(chìa tay ra)* — Giáo sư Vante Egông Ôttô Hanxơ Phôn Oetstohaoxen, nhà vật lí học kiêm số học.

LUPUXƠ — Và đây là Hămlet, hoàng tử Đan Mạch.

(Hămlet chào theo lối cung đình).

BENTƠRAN — *(cứ ngẩn ra nhìn hết người này sang người khác, lông ngông chào lại từng người)* — Xin lỗi...! tôi... tôi quả thật không hiểu... tôi quả... quả thật là đầu óc tôi mụ mất rồi...

LUPUXƠ *(với một mình Bentơran, giọng có vẻ thân mật)* — Xin mời đáp tử, khách khí một chút... nói vài câu đi !

BENTƠRAN *(dửng dưng như buột mồm)* — Nói vài câu... nói vài câu... À, đúng rồi ! Té ra là phóng viên muốn phỏng vấn... *(Trả lời một cách vô ý thức — đó là một thứ phản xạ có điều kiện — nói như mở máy hát, hai tay nắm chặt cái micrô trông lượng).* Xin cho phép tôi gửi lời chào kính mến tới tất cả các bạn vận động viên, các bạn yêu chuộng thể thao, và tất cả các bạn đã khuyến khích tôi bằng sự đồng tình và ủng hộ, tới các bạn đang nghe tôi nói trên đài phát thanh, đặc biệt là tới bà cô Đômingô và đứa cháu nhỏ của tôi. Không biết nói gì hơn nữa, tôi xin cảm ơn tất cả các bạn.

LUPUXƠ *(với những người đứng cạnh Bentơran)* — Cho các ngươi lui, ta còn phải nói chuyện một lát với Bentơran *(hất tay ra hiệu bảo họ vào, họ cúi chào bước lùi vào).* Ta thấy cần phải giảng giải nhiều nữa cho anh hiểu. *(Với quản gia)* Đem rượu Bơrăngđi và thuốc lá ra đây ! *(Quản gia vào).*

LUPUXƠ — Ngồi xuống.

BENTƠRAN — Xin thứ lỗi cho tôi ... Tôi vẫn chưa rõ, thật ra, thế này là thế nào ? Tôi chẳng hiểu gì cả. Ngài mua tôi về, nhưng không phải là mua cho câu lạc bộ, cho đội bóng, cũng không phải cho ...

LUPUXƠ — Ngồi xuống đã.

BENTƠRAN *(ngồi xuống)* — Hiện giờ tôi không còn được đá cho đội Naoen nữa. Ngài đã mua tôi với một món tiền to như thế. Nhưng, nếu ngài không để tôi đá bóng ... thì thật tôi không hiểu, vì sao mà ngài lại quẳng đi những ngần ấy tiền ? Tôi là một người đá bóng ... Không có việc gì khác thích hợp với tôi, tôi cũng chẳng có sở trường gì khác. Tôi chỉ có thể làm một trung phong thôi. Cái lần câu lạc bộ Xanh Becna muốn mua tôi, tôi có nói với ông chủ tịch của chúng tôi, nếu họ mua tôi về, thì tôi sẽ làm gãy ngay một chân đi. Nhưng hiện giờ thì lại tai hại quá. Tôi thấy là từ nay, dù còn nguyên cả hai chân tôi cũng không được đá bóng nữa rồi. Thế là thế nào ? Còn ngài ... ngài là người thế nào ? Ngài cần tôi làm gì cho ngài ? Ngài mua tôi về để làm gì ?

LUPUXƠ — Những câu hỏi đó hoàn toàn lôgích. Đúng là anh không thể tưởng tượng được là anh đã gặp thời gặp vận đến thế nào ! May mắn đến thế nào !

(Quản gia bưng rượu Bơrăngđi và xi gà ra).

LUPUXƠ — Anh xem đây, rượu Bơrăngđi (1), hàng Pháp chính cống từ thời Napôlêông đệ nhất đang tại vị,

---

(1) Một thứ rượu mạnh màu trắng cất bằng rượu nho và các rượu khác.

và đến bây giờ ta đã mua được đấy (*cầm lấy một cốc và đưa một cốc cho Bentoran*). Nào, cạn cốc chúc sức khỏe của anh !

(*Lupuxơ uống rượu, Bentoran đưa mắt nhìn cốc rượu rồi đặt xuống bàn*).

LUPUXƠ — Chắc anh đã nghe nói vua là người như thế nào. Nhưng ta còn lớn hơn tất cả các vua. Ta, Enneximô Lupuxơ, là ông trùm tài chính, kỹ nghệ và thương mại. Ta là tổng giám đốc hai mươi hai nhà ngân hàng lớn nhất. Ta nắm trong tay ngạch khống chế cổ phần của mười bảy tờ rớt. Một mình ta có một trăm linh tám nhà máy, và đại để là hôm nay còn kiếm thêm được ba nhà máy nữa. Ta là chủ bảy mươi sáu cái đồn điền lớn và ba mươi hai tòa cung điện, chưa kể các biệt thự và nhà ở trong thành phố. Ngoài ra, ta còn có thêm mấy cái mỏ dầu hỏa, và cả những thành phố mới xây dựng ở các vùng mỏ cũng thuộc quyền sở hữu của ta. Ta có cảnh sát riêng. Có cả một đạo quân nằm dưới quyền điều khiển của ta. Cứ hạ lệnh một cái, là lập tức nổ ra chiến tranh. Ta là Lupuxơ vĩ đại. Bây giờ anh đã rõ chưa ?

BENTƠRAN — Những điều ngài vừa nói ấy à ? Vâng, rõ rồi. Nhưng tôi vẫn không hiểu tại sao ngài lại mua tôi về đây.

LUPUXƠ — Anh thật là một người lạ đời ! (*Đưa cho Bentoran một điếu xì gà*) Xì gà Havana (1). Anh không hút thuốc à ?

BENTƠRAN — Tôi không hút, xin cảm ơn.

---

(1) Thứ xì gà nổi tiếng thế giới, sản xuất ở CuBa.

LUPUXƠ — Ta mua anh về đây, vì hiện nay anh là một trung phong tài ba nhất, ta đã tốn với anh một triệu bảy mươi vạn pêxô, thật ra, dù có đắt gấp đôi thế, ta vẫn cứ mua, hễ mua được anh thì dù có tốn bao nhiêu tiền cũng chẳng sao. Và thế là ta đã mua được anh rồi đấy. Anh không đoán được ta mua anh về làm gì à ?

BENTƠRAN — Tôi chịu không đoán ra.

LUPUXƠ — Ta là một nhà chơi đồ cổ. Đó là thiên chức chính đáng của ta, là ý thích của ta, không có kẻ nào so sánh được với ta. Nói chung, tất cả những nhà chơi đồ cổ khác, ta đều không coi ra gì. Dù cho họ sưu tập được không thiếu một thứ gì, nào là gạt tàn thuốc lá Mỹ, nào là mũ ống tròn Thổ Nhĩ Kỳ, nào là tem Philippin, nào là tranh Pháp — tất cả những thứ đó chẳng qua chỉ là trò chơi của trẻ con ! Trước kia, ta cũng đã chơi cái trò đó, về sau mới hiểu như vậy thật là phí công vô ích, nhất định không xứng với một người như ta. Đã từ lâu, ta chuyên môn sưu tập các sinh vật, nói đúng hơn là các sinh vật đã phát triển tới trình độ cao nhất, tức là «con người». Con người cũng như con vật đều chia thành nhiều loại khác nhau. Trong mỗi loại, ta muốn chọn lấy một đại biểu tài ba nhất. Như vậy có phải là ta lập dị ? Có phải là ta nghĩ những chuyện không đâu ? Thì cứ coi là như vậy đi. Nhưng bất cứ kẻ nào cũng không có cách gì chống lại cái việc hoàn toàn khác đời này của ta. Phòng trưng bày trong tòa cung điện này chính là quyển sách sưu tầm vật quý của ta, là cái giá trưng bày, là cái tủ trưng bày, là một phòng triển lãm vô giá của ta. Bây giờ anh cũng được trưng bày ở đây. Anh là một

trung phong tài giỏi nhất. Chẳng lẽ anh không thấy vừa lòng hay sao ? (*Đưa thuốc*) Anh không hút xì gà à ?

BENTƠRAN (*xua tay từ chối*) — Như vậy là ai muốn đến thì cứ đến, đi một vòng quanh tôi như đi xem một loại động vật hoặc một giống côn trùng hiếm có, phải không ?

LUPUXƠ — Đừng nói ngớ ngẩn thế ! Xưa nay ta chưa hề nghĩ đến chuyện cho người khác vào thăm chốn này. Ta là một nhà chơi đồ cổ chân chính. Anh đã thấy có nhà chơi đồ cổ nào đem đồ chơi qui báu của mình ra khoe cho mọi người xem đâu ? Ý thích của ta còn cao hơn thế nhiều. Nếu ta đi dằng trước, nghe thấy sau lưng có người thì thầm : « Lupuxơ đấy » — « Ai ? » — « Lupuxơ... Lupuxơ chuyên sưu tập các nhân vật tài giỏi nhất thế giới ấy mà. Trong số vật ông ta sưu tập được, có một vật báu hiếm có nhất trên đời là Bentơran vĩ đại ». Và, tức thì mọi người đều mến phục ta, chỉ có lúc ấy, ta mới cảm thấy thật sự vui sướng không có gì sánh nổi (*ngừng lại*). Anh vẫn không thấy vừa lòng thật à ? Anh hút một điếu thuốc nhé ?... Hiện thời trong các nhà máy của ta có mười tám vạn thợ, nhưng chỉ có anh mới làm cho ta cảm thấy tự hào. Vì anh là một nhân vật phi thường thuộc quyền sở hữu của ta. Đáng giá một triệu bảy mươi vạn pêxô cơ mà !

BENTƠRAN — Nhưng tôi vẫn muốn được đá bóng !

LUPUXƠ — Được thôi ! ..Anh ở đây thì tha hồ sung sướng ! Ở đây anh muốn gì cũng có. Món ăn ngon, thức uống tốt, sách báo, máy thu thanh, máy vô tuyến truyền hình, có đủ cho anh tiêu khiển. Cả đến bạn bè... cũng có một bọn khá đông !...

BENTƠRAN — Nhưng tôi có được đến câu lạc bộ không ?... Đến câu lạc bộ Naoen ấy ? Và cũng được đến thăm bà cô Đômingô của tôi nữa chứ ?

LUPUXƠ — Anh nên biết... như thế là anh muốn đi ra bên ngoài đấy... Đúng không ? Ái dà dà, điều đó thì không thể được. Xung quanh cung điện đều có tường cao... bên ngoài lại có lính gác... Những vật ta sưu tập đều bị cấm ra ngoài. Nhưng anh muốn cái gì thì ở đây đã có đủ... (*Ngừng lại*). Nghĩa là anh không thể đến câu lạc bộ của anh và đến chỗ bà cô Đômingô của anh được... Tên bà ấy như vậy à ?

BENTƠRAN — Thế ra tôi đã bị bắt làm tù binh ! Cũng có nghĩa là, tôi đã bị biến thành tù phạm !

LUPUXƠ — Tù binh ? Tù phạm ? Anh điên rồi ! Ta mua anh mất một triệu bảy mươi vạn, cho anh ở cung điện của ta, mọi thứ đều cho anh tha hồ hưởng thụ, để cho những nhân vật quý báu nhất mà ta đã sưu tập được cùng sống với anh, ta tự hào vì anh, và đã tỏ lòng tin cậy nói cho anh biết điều đó, thế mà anh lại tự coi mình là tù binh, chỉ vì không được đến một cái câu lạc bộ tồi tàn, không được đi thăm cái bà cô tầm thường nhất thế giới ! (*Ngừng lại*). Ta hãy tạm xa anh, để anh suy nghĩ cho kỹ : muốn ở đây hay là muốn đi đâu. (*Đưa xi gà cho Bentơran*) Anh có hút thuốc không ?

BENTƠRAN — Không ! Tôi muốn đi khỏi nơi này ! Tôi muốn được tự do !

LUPUXƠ — Anh muốn cái gì ?

BENTƠRAN — Tự do !

LUPUXƠ — Anh muốn cái ấy à ? Anh cứ gọi quản gia, anh cần gì nó sẽ mang lại cho anh (*bỏ đi*).

BENTƠRAN *(ngồi xuống cầm điếu thuốc lá, hít mạnh một hơi)* — Quản gia!

(Quản gia ra).

BENTƠRAN — Cho tôi tự do.

(Quản gia kinh ngạc đưa mắt nhìn Bentơran, rồi lấy ra một tờ báo).

BENTƠRAN — Tôi không cần báo, tôi cần tự do.

QUẢN GIA — Xin lỗi! Tự do thi... chính là không khí. Không khí ở đây, ông cứ việc dùng tha hồ. Mà ở đây không khí tốt lắm, vì đã được bơm hơi sát trùng rồi đấy ạ *(vào)*.

(Đèn tắt. Người lang thang hiện ra ở trước sân khấu).

NGƯỜI LANG THANG — Các ngài đã thấy tình cảnh con ruồi sa vào mạng nhện đang dẫy dụa bao giờ chưa? Cứ gọi là tha hồ mà kêu cũng chẳng có ai thèm nghe! Những con ruồi khác cũng cứ bay mãi ở trước mặt nó. Những con ruồi bị lọt vào chân nhện từ trước đã chịu khuất phục cả rồi. Mỗi sợi dây trên mạng nhện đều sắc hơn lưỡi kiếm thép, càng dẫy dụa hàng bao nhiêu thì lại càng bị thắt chặt vào bấy nhiêu. Casô Bentơran đã bị sa vào cái mạng nhện làm bằng đá, hoặc nếu các ngài thích nói một cách khác thì ta có thể nói rằng, anh đã bị sa vào chiếc lồng bằng vàng. Nhưng còn chim bị nhốt vào lồng thì người ta vẫn để cho nó hót như trước, còn Bentơran thì lại bị cấm đá bóng. Tất nhiên, cũng có lúc trong một chiếc lồng người ta nhốt chung mấy con chim, như vậy thì để xem kết quả sẽ ra sao.

(Đèn lại bật sáng. Người lang thang ẩn vào trong màn. Bentơran đứng dậy, đi đi lại lại trong phòng lớn.

Hămlet ra, bước đi chậm rãi, miệng đang nói (1) nhưng bụng lại nghĩ đi chỗ khác. Bentơran thấy Hămlet; có ý ngần ngại, lánh sang một bên).

HĂMLET *(vừa đi vừa nói)* — Mệnh trời đã định. Đó là sự bịa đặt vô lý. Giả sử mọi việc đều do mệnh trời định sẵn thì tư tưởng còn có tác dụng gì nữa? Chẳng lẽ mũi tên là do mệnh trời định sẵn cho nó phải bắn vào bia sao? Mũi tên là do gỗ làm ra, vốn dễ nó có thể mãi mãi là một cành cây. Một cành cây vì sao lại phải biến thành mũi tên, con người ta tại sao lại cứ phải lao về phía cái bia chết chóc? Thật đáng phải suy nghĩ cho sâu đấy, các người ạ. Hãy bỏ hết mọi dục vọng đi. Không cần phải vội vàng đi tìm cái chết. Mũi tên kia sẽ ngừng lại nửa chừng, không bay tới cái bia *(thấy Bentơran, không nhận ra ngay)* A !... Người bạn mới của chúng ta ! Anh đã vào tu viện rồi à? Anh bạn mới của tôi ! Tự nguyện và không tự nguyện có dính dáng gì với nhau đâu? Anh là người thành thật đấy chứ?

BENTƠRAN — Sao kia?

HĂMLET — Xin lỗi, quả thật tôi không nên hỏi anh như vậy. Giờ kỳ quái đã điểm, thành thật không còn là một thứ tiền bạc được lưu thông nữa. Tôi nên hỏi anh về những tư tưởng bình thường và lành mạnh là những cái có thể hiểu được *(tỏ vẻ lảu lỉnh)*. Xin hỏi anh có linh hoạt không? Có thông minh không? Có giỏi tùy cơ ứng biến không? Có nhanh nhẹn không? Có giỏi đánh lừa đối thủ không?

---

(1) Đây là lời độc thoại của nhân vật này trong vở kịch « Hămlet » của Sêchxpia.

BENTƠRAN — Biết nói với anh thế nào đây... Về mặt bóng đá thì tôi có thể làm được như vậy. Lúc đá bóng, tôi rất linh hoạt, lại biết tùy cơ ứng biến.

HĂMLET — Bóng... đá... cái danh từ mới kỳ lạ làm sao? Tôi không hiểu được ý nghĩa của nó. Trong ngôn ngữ ở cung đình tất nhiên là không có hai chữ này. Bóng... đá là cái gì nhỉ?

BENTƠRAN (*ngạc nhiên*) — Anh không hiểu bóng đá là gì à?

HĂMLET (*giọng ồm ồm như tiếng sấm*) — Chẳng lẽ anh lại biết « ebenôn » là gì hay sao? Tất nhiên là anh không biết. Thế thì tôi cũng không biết « bóng... đá... » là gì. Nói đến « ebenôn » tôi cũng có chỗ còn nghi ngờ. Có người cho rằng, có thể là trong lịch sử của tôi, ở cảnh thứ năm màn thứ nhất, đã có nói đến thứ thuốc độc này. Nhưng chỉ thấy cái danh từ ấy trong hai bản in toàn tập Uyliam Sêchxpia mà tác giả có biên chép lịch sử năm thảng của tôi; còn trong các bản in khác, khi nói đến thuốc độc, đều dùng danh từ « ebôn ». Vậy thử hỏi, anh sẽ giải thích ra sao? Đồng thời, phần đông các nhà bình luận lại chủ trương đọc là « embam », cũng là một thứ thuốc làm bằng cỏ độc. Mặc dầu đã có những nhà nghiên cứu như Onitôngxơ căn cứ vào tác phẩm của Maclôi, cho rằng, đúng nhất vẫn là « ebôn ». Nhưng năm 1920, tạp chí « Dáng người và nét mặt » lại nói dứt khoát rằng đó là chất lấy ra từ trong lá cây Guaiiacó hoặc Ligonum Vite. Anh có hiểu không? Ai cũng có những điều mình không biết, và chính vì vậy, người ta mới chung sống được với nhau, mới giữ được lòng tôn trọng lẫn nhau. Điều anh không hiểu thì tôi hiểu.. Có một vị thánh nhân nói rất hay, ta chỉ

biết một điều là ta không biết gì hết thảy, Này, anh bạn xa lạ — rõ ràng anh là người xa lạ — bây giờ xin anh hãy nói cho tôi biết cái mà anh gọi là bóng đá, thật ra nó là cái gì ?

BENTƠRAN — Bóng đá là một trò chơi như thế này. Rất nhiều người chạy đi chạy lại khắp sân theo một quả bóng, người của đội này dùng đủ mọi cách để đá quả bóng vào cầu môn của đội khác, tức là đá lọt vào cửa thành của đối thủ. Đồng thời phải giữ vững lấy cửa thành của mình. Hai bên, mỗi bên mười một người đấu với nhau.

HĂMLET — Tôi hiểu rồi... Thì ra anh làm cái trò ấy!

BENTƠRAN — Đúng, tôi chuyên chơi môn ấy. Đó là nghề nghiệp của tôi.

HĂMLET — Thì ra thế... nhưng tại sao anh lại làm cái trò ấy ?

BENTƠRAN — *(lúng túng trước một câu hỏi bất ngờ)* — Anh hỏi tại sao lại đá bóng ấy à ? Chẳng tại sao cả, đó chẳng qua là một môn thể thao, mọi người đều ưa thích. Nó là một môn thể thao của mọi người. Người ta thường bị sôi lên vì bóng đá.

HĂMLET — Anh nói sao, người ta thích cái trò này lắm à ? Lạ quá nhỉ ? Theo tôi nghĩ, 7 kỵ sĩ đấu võ và kỵ sĩ trổ tài chỉ có một ý nghĩa là chuẩn bị giết chóc, chuẩn bị chiến tranh. Nhưng anh lại nói anh đá bóng cốt là để chơi. không làm gì khác, đá bóng để mà đá bóng thôi. Nói khác đi, anh đã hiến thân cho một công việc không có mục đích *(cười)*. Anh có hiểu không, đúng là anh khác hẳn Hămlet !

BENTƠRAN — Tôi không hiểu. Xếu anh muốn nghĩ như vậy ?

HĂMLET — Chính thế đó, công việc không có mục đích là hành động vô nghĩa, tôi vẫn cố hết sức tránh điều đó. Khi giờ hành động đã tới, thì Hămlet đã bước gần tới chỗ chết. Chỉ khi nào thuốc độc ngấm vào mắu ta, và bản thân ta sắp chết, ta mới giết chú ta. Đến lúc đó, ta mới hành động, mà đối với ta, hành động lại là chết (*ngừng lại*). Anh nói mười một người với mười một người thế nào ? Thế lúc đó, hàng nghìn hàng vạn người làm cái gì ?

BENTƠRAN — Xem mà lị !...

HĂMLET — Hai mươi hai người chơi bóng, hàng nghìn hàng vạn người xem ! Và như vậy mà gọi là «môn thể thao của mọi người» !

BENTƠRAN — Xin lỗi... Có người cho tôi biết, anh là một diễn viên tài ba. Thế hiện giờ anh đang đóng kịch đấy à ?

HĂMLET — Anh có biết thổi sáo không ?

BENTƠRAN — Không, tôi không biết.

HĂMLET — Thế sao anh lại dám trêu tôi ? Tôi là gì ? Là bóng đá à ? Không, tôi không hề đóng kịch. Tôi chán ghét hành động và cũng không biết đóng kịch. Tôi chỉ biết suy nghĩ, nghi ngờ, rồi lại nghi ngờ, suy nghĩ. Tôi là một mũi tên bay ra khỏi cánh cung, đang lao thẳng tới cái bia. Tôi không có việc gì làm trong quãng đường đang bay. Khi tôi lao trúng cái bia, tôi mới bắt đầu hành động, và hành động tức là chết (*rút*

kiếm ra). Nói ví thử, ta được sai xuống cõi trần để giết ngươi bằng thanh kiếm sắc của ta (*tiến sát tới trước mặt Bentoran*). Nói ví thử, ý nghĩa cả cuộc đời ta là ở chỗ đó. (*Bentoran lùi lại*).

HĂMLET — Thì dù tự nguyện hay không tự nguyện, ta cũng phải hành động, để hoàn thành sứ mạng chính của đời ta (*đâm vào không trung một nhát kiếm*). Hiện giờ ta vẫn còn nghi ngờ, suy nghĩ, ngần ngừ chưa quyết định (*dồn Bentoran vào một góc nhà, chĩa mũi kiếm vào ngực Bentoran*). Cái chết của ngươi cũng sẽ là cái chết của ta. Thế thì rút cục phải thế nào ? Sinh tồn hay hủy diệt ? Chết hay sống, đằng nào giản dị hơn ? (*Đâm mạnh một nhát kiếm*). Một con nai mẹ bị trúng tên, có người mất ngủ, lại có người ngủ ngon.

BENTƠRAN — (*sợ hãi nhìn Hamlet, kêu toáng lên*) — Ô ! ồ !... ối !...

HĂMLET — (*tra kiếm vào vỏ, cất tiếng cười ha hả*) — Đừng sợ: Ta vốn ghét hành động. Hoặc theo cách nói của anh, ta vốn ghét đóng kịch. Ta không thích đóng kịch... Ta thích suy nghĩ. Ta suy nghĩ là ta sống, ta hành động là tả chết. Anh có hiểu không ? (*Vào, vấp phải Nôra và Giáo sư ở bên trong vội vàng chạy ra*).

GIÁO SƯ — Ở đây vừa có chuyện gì thế ?

NÔRA — Anh ấy định đấu kiếm với anh à ?

BENTƠRAN — Thằng điên ấy là ai thế ?

GIÁO SƯ — Anh ấy không phải là người điên đâu Anh ấy làm việc gì, trong bụng đều hiểu rất rõ.

BENTƠRAN — Thế sao anh lại cầm kiếm xông lại đâm tôi ?

GIÁO SƯ — Không nên chấp anh ta làm gì. Đó là một chuyện hiểu lầm. Chắc anh chưa đọc tác phẩm của Sêchxpia phải không ?

BENTORAN — (*ngắn người ra*) — Ra vì thế mà anh ta định giết tôi à ?

GIÁO SƯ — Ô, đâu phải thế ! Chẳng qua là anh ta đóng kịch đấy thôi !

BENTORAN — Nhưng anh ta lại bảo xưa nay chưa hề đóng kịch.

GIÁO SƯ — Chẳng qua là anh ta đang đóng một vai tự cho rằng xưa nay chưa hề đóng kịch.

BENTORAN — Thế thật ra anh ta là một người như thế nào ?

HĂMLET (*ở bên trong*) — Hămlet, hoàng tử Đan Mạch chính tông, đồng thời cũng là một đứa con mồ côi do chú ta gây ra.

NÔRA — Anh ta cũng là một vật triển lãm như tất cả chúng ta thôi.

GIÁO SƯ — Đúng thế. Anh ta vốn là người diễn viên đã gây dựng được một gánh hát rong đi diễn lưu động trong tỉnh. Nghe nói anh ta đóng kịch của Sêch — xpia rất hay.

BENTORAN — Nhưng không phải anh ta chỉ đóng có một vai Hămlet ? Anh ta còn đóng các vai khác chứ.

GIÁO SƯ — Tất nhiên rồi. Nhưng ngài Lupuxơ cứ coi anh ta là Hămlet, cho là anh ta đóng Hămlet hay hơn tất cả những vai khác. Một hôm, đoàn kịch của các anh ấy đến diễn ở thủ đô, ngài Lupuxơ xem xong, rất lấy

làm thích thú. Vì tham số tiền hai mươi vạn đồng, lão chủ đoàn kịch đã mang ngay Hămlet cùng với trang phục, bảo kiếm và cả cái đầu lâu Giôrích bán cho ngài Lupuxơ. Từ đấy anh ta đã trở thành một thứ đồ triển lãm. Ừ, đúng rồi, anh ta cũng bị bỏ vào hòm đồ khiêng đến đây, y như anh ấy, anh hiểu chứ ?

BENTƠRAN — Tôi đã bắt đầu hơi hiểu ra đôi chút, mặc dầu tất cả những chuyện đó đều hết sức kỳ lạ. Anh ta cứ phải đóng cái đoạn kịch ấy với tôi để làm gì ? Mà thôi, cứ cho anh ta là diễn viên đi, nhưng ở đây có phải là nhà hát đâu ...

GIÁO SƯ — Chính thế, ở đây không phải là nhà hát. Mà tôi cũng không thể tưởng tượng nổi hình thù cái nhà hát như thế nào. Nhưng, tôi nghĩ, ở đây đang diễn một loại kịch khác.

NÔRA (*mỉm cười*) — Trong chốc lát, anh không thể hiểu rõ hết được đâu, anh có thể cho tất cả chúng tôi đều là những con người kỳ quặc. Nhưng rồi anh sẽ quen đi. Câu chuyện là thế này : ngài Lupuxơ mua Hămlet chứ không phải là mua người, mua diễn viên, ngài chỉ mua một nhân vật trong kịch thôi. Đó là một Hămlet khá nhất trong số những Hămlet đang có. Hiện giờ, con người này, người diễn viên này phải đóng vai Hămlet mãi mãi ; phải sống, thở, ăn mặc, nói năng và mọi cử chỉ hành động của anh ta phải giống hệt như Hămlet, hoàng tử Đan Mạch, vai chính trong vở kịch của Séchxpia.

BENTƠRAN (*ngập ngừng, lo sợ*) — Thế còn ông và cô thì sao ?

NÔRA — Tất cả chúng ta đều đến đây vì một cớ giống nhau.

GIÁO SƯ — Cô Nôra vốn là một người học trò thiên tài của Tumanôva vĩ đại. Năm 18 tuổi, cô đã thành một vũ nữ balê hạng nhất của nhà hát Côlidây. Anh tính, mới mười chín tuổi thì tương lai còn rộng rãi biết bao? Giám đốc đoàn vũ kịch đã gửi bảo hiểm cho hai cái chân của cô ấy những hai triệu pêxô kia đấy.

BENTƠRAN — Thế cô đã gặp phải chuyện gì?

NÔRA — Có gì đâu. Một hôm, trong lúc đang biểu diễn, tôi bị vấp trẹo chân. Thật ra thì chẳng có gì ghê gớm lắm, cứ tự nhiên rồi sẽ khỏi thôi, nhưng lúc ấy lão giám đốc của chúng tôi đang túng tiền, nên lão đã lập tâm dựa vào điều khoản trong giấy bảo hiểm để đòi tiền. Thoạt đầu, công ty bảo hiểm nhất định không chịu, nhưng lão cứ đòi. Sau có ngài Lupuxơ tới. Chính ngài là tổng giám đốc công ty này. Ngài đã bỏ ra hai triệu để trả cho hai cái chân của tôi, nhưng ngài bắt phải đem hai cái chân ấy về cho ngài (*cười*). Ấy thế là tôi phải theo hai cái chân của tôi về đây.

BENTƠRAN — (*chăm chú nhìn Nôra*) — Từ hồi ấy, cô không được nhảy nữa phải không?

NÔRA — Thỉnh thoảng cũng được nhảy một lát. Những lúc vắng, tôi nhảy trộm. Ngài Lupuxơ không bằng lòng cho tôi nhảy! Ngài bảo, tôi sẽ làm hai cái chân bị thương mất. Ngoài ra, ngài còn cho rằng nhảy nhiều chân sẽ to ra và xấu đi. Vì thế ngài chỉ cho phép tôi nhảy một vài bước khi có một vị danh tiếng nào tới thăm nơi này.

BENTƠRA — (*mừng rỡ*) — Ở đây thường vẫn có người đến thăm à?

NÔRA — Chỉ có các nhà du lịch hay tới.

BENTƠRAN — *(hơi thất vọng, trong lòng nhớ tới các bạn mình)* — Ồ ra thế... Ngài Lupuxơ đã chịu bỏ ra hai triệu để mua hai cái chân của cô ? Số tiền to quá nhỉ !

NÔRA — *(giọng đùa cợt)* Anh ghen đấy à ? Ngài Lupuxơ mua cặp chân của tôi đắt hơn cả người anh phải không ?

BENTƠRAN — Không, có nói làm gì chuyện ấy ! Nhưng thật ra là ngài định làm gì thế nhỉ ? Bỏ ra một triệu bảy mươi vạn để không cho tôi đá bóng, bỏ ra hai triệu để không cho cô nhảy múa. Cái lối tiêu tiền thật là khó hiểu.

NÔRA — Hừ, dù sao thì ngài vẫn có tiền. Nhưng không phải lúc nào ngài cũng mua đồ bằng một giá cao như vậy, lúc mua Kinh Công, ngài chỉ mất có ba trăm pêxô.

BENTƠRAN — Có ngần ấy thôi à ? Thế hắn ta làm gì ? Diễn viên của đoàn xiếc à ?

NÔRA — Không, hắn ta không phải là diễn viên... Người ta gọi hắn là « vượn người », lúc ấy tóc hắn còn dài kia, dài từ đầu xuống tới gót. Sau khi đoàn xiếc bị phá sản, hắn bị liệt vào sổ kiểm kê tài sản, coi như một con khỉ đã học được kỹ thuật đặc biệt. Ngài Lupuxơ mua hắn về, đưa hắn tới đây. Anh cứ nhìn kỹ mà xem, hắn vẫn còn giống người, nhưng... chúng tôi không rõ lắm. Có lẽ đúng hắn chỉ là một con khỉ, không hơn không kém.

GIÁO SƯ — Anh biết đấy, mua một con người có ba trăm pêxô, dù thế nào cũng là rẻ quá.

BENTORAN — Tất nhiên là như vậy... (*với giáo sư*) Thế còn ông, ông cũng là người có danh vọng ?

GIÁO SƯ — Không, tôi là một nhà khoa học vô danh tiểu tốt không đáng nhắc đến. Trước đây tôi có nghiên cứu một số vấn đề, bây giờ bỗng trở thành những vấn đề rất đúng «mốt». Tôi vốn vẫn làm việc, không sao cả, nhưng rồi cái bệnh đau dạ dày đáng sợ đã dày vò tôi, có những lúc tôi đã định chết quách đi cho xong. Chỉ có một thứ thuốc đặc hiệu có thể chữa được bệnh của tôi, trong thứ thuốc đó, có một thành phần là bitxmuyt. Hồi ấy muốn kiếm được thứ thuốc này thật là khó vô cùng. Ngài Lupuxơ nhất quyết đòi mua tôi về, nếu ngài đã vét hết số bitxmuyt dự trữ trên thế giới. Đó... Để khỏi bị đau đớn, khỏi bị chết, nên tôi cũng biến thành một thứ đồ chơi của ngài Lupuxơ (*buồn u uất*). Anh cứ xem trong sổ kiểm kê đồ triển lãm sẽ thấy, trong đó ghi rõ : giáo sư Vante Egông Ôttô Hanxơ Phôn Oetx-tơhaoxen, nhà vật lý học kiêm số học, có tài chế bom nguyên tử.

BENTORAN — Sao ? Ông biết chế bom nguyên tử ?

GIÁO SƯ — Không phải. Chẳng qua là tôi chỉ biết mấy cái công thức và phương trình cần thiết... Xưa nay tôi chưa hề làm việc ở phòng thí nghiệm, nên tôi chẳng để ý tới. Tất nhiên, thỉnh thoảng tôi cũng làm một vài việc để tiêu khiển cho đỡ buồn, nhưng toàn là những việc không có gì đáng kể (*rút ở túi áo ra một vật giống như quả trứng*). Anh hãy xem cái này, đó là một quả bom nhỏ chứa đầy chất hỗn hợp loại đặc biệt. Tôi không nói cho anh biết chất hỗn hợp này gồm những thành phần gì, vì có nói anh cũng không hiểu được. Tôi phát minh ra đấy. Với độ nóng từ

không độ trở lên, nó chỉ giữ được nhiều nhất nửa tiếng đồng hồ là sẽ nổ ngay, khi nó nổ, cả một thành phố sẽ bị tiêu diệt. Phải bỏ nó vào tủ lạnh, giữ trong độ lạnh từ âm bốn độ trở xuống.

BENTƠRAN — Thế sao ông lại cầm nó trong tay được ?

GIÁO SƯ — À đúng rồi ! Anh nói đúng ! Tất nhiên là không được ! Anh nên biết lúc tôi lấy nó ở tủ lạnh ra, chính lúc anh kêu ầm lên, thế là... (*chạy lại phía cửa*). Nếu anh cho phép... (*vào*).

NÔRA — (*cười*) — Đừng sợ ! Giáo sư là một người rất đãng trí. Có thể là trong ruột quả bom ấy chẳng có gì đâu. Nhưng ông ấy đã quên biến rồi. Tất nhiên là cũng có thể có một hôm nào đó, ông ấy sẽ quên rằng trong túi mình thật sự có một quả bom hẹn giờ, và thế là... (*ngừng lại*). Có thể là anh thấy chúng tôi đều như những người điên phải không?

BENTƠRAN — Không, tôi không nghĩ như vậy đâu, thưa cô. Nhưng...

NÔRA — Nhưng ít nhiều cũng có vẻ hơi dở dần.

BENTƠRAN — Không, câu chuyện không phải là ở chỗ ấy. Tất nhiên là tôi rất khó hiểu các bạn, vì từ xưa đến nay, tôi chưa hề giao thiệp với những diễn viên như cô, hoặc anh Hămlet, nhà khoa học như ông giáo sư này, và những loại vượn người, tôi càng không thấy bao giờ... Nhưng điều làm cho tôi kinh ngạc lại là chuyện khác. Hình như các bạn đã nhịn nhục để chịu đựng một cuộc sống như thế này... Các bạn đã chịu khuất phục... Coi cái việc bị sa vào đây như là... nói

thế nào nhỉ... như là một việc bình thường, tự nhiên. Các bạn sống ở đây, từ lâu không ra khỏi cổng, không gặp một người quen ... thật chẳng khác gì kẻ ngồi tù.

NÔRA — Hăm let đã có nói, tất nhiên là anh ta nói lời trong kịch, anh ta chỉ được nói theo lời trong kịch, có phải thế không ? Anh ta bảo : « Bọn quyền quý tha hồ mua nghệ thuật và khoa học, cất giữ trong cung đình. Thiên tài cũng là một thứ hàng mua bán ; nếu có người cần đến thì cũng có thể mua được. Dù cho thiên tài không phải là một thứ hàng bằng xương thịt, mà là thứ hàng bằng linh hồn, điều đó cũng không quan trọng lắm, chẳng qua chỉ vì hiếm mà hóa quý cho nên giá cả phải đắt lên đôi chút thôi », (*ngừng lại*) Chúng tôi làm thế nào được ? Ví dụ như tôi, cả đến chỗ nương thân cũng không có. Tất nhiên là một người con gái không nhà cửa không nghề nghiệp như tôi thì không thể làm được trò gì ở đây. (*Ngừng lại*). Tôi đã từng mơ tưởng đến một cuộc sống hoàn toàn khác hẳn, một cuộc sống chan hòa ánh sáng, tiếng đàn và truyện cổ tích ... Vốn dĩ là tôi có quyền được hưởng những thứ đó. Tôi đã nghĩ đến tình yêu. Nhưng ở đây, tôi phải sống rất cô đơn, dù là Hăm let hay Kinh Công cũng chẳng giúp được tôi tí gì. Còn giáo sư thì ... quả thật có lúc tôi đã nghĩ đến chuyện nhờ giáo sư làm cho tôi một quả bom vừa tầm, để tiện việc ... (*ngừng lại*). Ở đây, anh cũng sẽ không vui sướng gì đâu ... Nhưng anh sẽ quen đi ...

BENTƠRAN — Không ! Tôi không thể làm quen với lối sống này được ! Nhất định tôi phải trốn khỏi nơi này, tôi đã có ý định rồi. Tôi là một con người tự do,

tôi phải được sống tự do với những người thân và bè bạn, tôi phải được đá bóng. Ở đây, chúng ta phải sống một cuộc đời giam hãm, tôi vừa đến đây chưa được bao lâu, nhưng đã thấy ngột ngạt đến chết mất.

NÔRA — Nhưng ngài Lupuxơ là một người có thế lực rất lớn. Chỗ nào cũng có lính gác, tường bao quanh vừa dày lại vừa kiên cố ... Cửa sổ có hàng rào sắt ... Nhưng tôi rất hiểu anh ... (*dịu dàng*) Tôi nói câu này nếu có trái tai, anh cũng đừng trách nhé ?

BENTƠRAN — Tất nhiên, thưa cô !

NÔRA — Tôi thấy anh đã biến thành một con chim vàng trong chiếc lồng son.

Hămlet và Kinh Công ra. Hămlet khoát tay, Kinh Công đi sau cũng bắt chước khoát tay. Hămlet quay lại, cảm thấy mình bị trêu trọc. Kinh Công cười. Thị vệ Một ra)

THỊ VỆ MỘT — Mời tiểu thư Nôra Rôđơrigôva và hoàng tử Đan Mạch Hămlet đến ngay phòng triển lãm. Có một đoàn du lịch muốn đến xem, họ đã được phép vào thăm tòa cung điện này.

HĂMLET — Người làm chứng đã tới, chẳng lẽ những hành động ti tiện còn có người làm chứng sao ? Không, những hành động ti tiện là những việc làm vụng trộm ! Chẳng lẽ những âm mưu quỷ kế cũng phải có người làm chứng nữa sao ? Không, những việc đó không thể phơi ra ánh sáng được. (*Với Nôra*). Chúng ta đi đi, con nhỏ của ta ! Hãy đưa cái vỏ cứng của chúng ta cho họ xem, và giấu hết những cái ở bên trong vỏ cứng đi.

NÔRA (*sửa lại đầu tóc*) — Tôi thấy trong lòng hơi hồi hộp. (*Với Bentơran*). Xin tha lỗi, tôi phải đi đây. Nhà du lịch — đó là khán giả duy nhất mà ở đây đã dành cho tôi. Mỗi lần sắp biểu diễn, tôi vẫn xúc động lắm (*bước lại phía cửa*).

HĂMLET (*nắm lấy cánh tay Nôra*) — Năm ấy Ôphêli (1) cũng xinh đẹp như có, nhưng tôi đã đuổi Ôphêli vào tu viện.

(*Hămlet và Nôra cùng vào*)

(*Bentơran nhìn theo hai người vào, rồi chăm chú nhìn Kinh Công; Kinh Công đáp lại bằng nụ cười ngây ngô*).

BENTƠRAN — Chỉ còn lại một mình ngươi thôi. (*Bước lại gần Kinh Công*). Sống như thế này, ngươi, ngươi, có vừa ý không ? (*Ngừng lại*). Ngươi có nghĩ đến truyện trèo lên cây cao để hít thở làn không khí tự do và trong sạch không ? Có nghĩ đến chuyện ngồi bên cạnh một bạn gái của ngươi, một con khỉ khác không ? .. (*Ngừng lại*). Ngươi đem được ta cùng trốn đi thì hay biết chừng nào ! Như người vượn Tacdăng ấy ! Cắp ta chuyền trên cây. Cắp ta ở nách như cắp một đứa trẻ hoặc một buồng chuối, hoặc một tảng đá... (*ngừng lại*). Ngươi có hiểu lời ta nói không ? Ta muốn trở thành một con người tự do... Ta muốn đi ra phố, ta muốn gặp bạn bè ở câu lạc bộ của ta, gặp bà cô Đômingô của ta... Nếu ngươi bằng lòng thì hay biết chừng nào !... (*chăm chú nhìn vào mắt Kinh Công*).

(*Kinh Công mở to đôi mắt long lanh, cười vui vẻ, nín thở* nghe *Bentơran nói, rồi bỗng trở nên đứng đắn,*

(1) Nhân vật trong vở kịch «Hămlet» của Sêchxpia

nó buồn rầu, cúi đầu xuống. Có thể là nó nghĩ đến chuyện mấy lần định trốn mà vẫn không tài nào bẻ được rào sắt ngoài cửa sổ. Nó dậm chân, bực dọc vung tay tỏ ý không làm thế nào được, và nó chạy lại phía cửa).

BENTƠRAN — Ngươi không bằng lòng à ? Ngươi không muốn cứu ta, không bằng lòng mang ta chuyền trên những cành cây à ? Nếu được thế nhất định ta sẽ mang lại tự do cho ngươi !

(Kinh Công chạy vào, Bentơran nhìn theo. Rồi, hai tay ôm lấy đầu, anh từ từ ngồi xuống sàn nhà. Đèn tắt, chỉ còn một ngọn rọi xuống đầu anh).

NGƯỜI LANG THANG — *(bước ra phía trước sân khấu, hát một đoạn trong phần giáo đầu của « vai hề »)..*

... Chúng tôi vốn cũng là người.

Xin anh nhớ kỹ cho điều đó,

Như tất cả mọi người trên hoàn cầu,

Chúng tôi sống, yêu thương và đau khổ ...

Chỉ có ông Lupuxơ mới không thiết để ý xem chúng tôi có phải là người hay không. Chỉ có ông ta mới không thiết để ý xem chúng tôi có đau khổ hay không ... Xin lỗi, thế đấy, tôi lại lú lẫn mất rồi. Chẳng qua là tôi muốn nói để các ngài biết rằng, rừng có mạch, vách có tai. Con người khác loài vật ở chỗ nó có trí nhớ, vì nó không bao giờ quên được rằng, ở bên ngoài bức tường của nhà ngục mà nó đang sống, vẫn có một cuộc sống sôi nổi, và chính bản thân nó trước đây đã được sống như thế. Xin hãy xem đây ! *(Lui vào bên trong).*

(Tiếng ồn ào trước nhỏ sau to nghe không rõ. Từ xa vang lại tiếng gào « Bentơran ! » « Bentơran ! » « Tránh ra ! Tránh ra ! ». Ở một góc sân khấu, ánh đèn trên cao bật sáng, một góc khán đài hiện ra, những người cổ vũ ngồi đầy trên khán đài).

NGƯỜI BÁN HÀNG RONG — Kem đây, kem đây ! Bơ đây, quýt đây ! Kem trứng đây !

NGƯỜI CỔ VŨ MỘT — Anh đừng để tôi phải bôi đầy kem lên mặt anh bây giờ ... (*nhìn về phía sân bóng mà khán giả không trông thấy, gào lên*). Bentơran đâu mất rồi ?

NGƯỜI BÁN HÀNG RONG HAI — Ai mua kẹo nào, một pêxô hai chiếc ! Ăn một chiếc kẹo vào, tinh thần sảng khoái ngay, đỡ phải hút mấy điếu thuốc lá.

NGƯỜI CỔ VŨ HAI — Tránh ra ! ... Trả Bentơran cho chúng tôi ! Bentơran đi đâu mất rồi ?

NGƯỜI CỔ VŨ BA — Mất Bentơran thì đội bóng này còn có nghĩa lý quái gì nữa !

NGƯỜI CỔ VŨ BỐN — Thế mà cũng gọi là bóng đá ? Trẻ em trong sân nhà chúng tôi còn đá hay hơn thế nhiều !

NGƯỜI CỔ VŨ NĂM — Họ mang Bentơran đi đâu mất rồi ?

NGƯỜI CỔ VŨ MỘT — Chưa rõ lắm, chắc là họ bán mất Bentơran rồi.

NGƯỜI CỔ VŨ HAI — Bán cho ai ?

NGƯỜI CỔ VŨ BA — Đời nào họ dám nói !...

NGƯỜI CỔ VŨ BỐN — Chắc chắn là bán ra nước ngoài rồi !

NGƯỜI CỒ VŨ NĂM — Sao Bentoran lại để cho họ bán đi được ?

NGƯỜI CỒ VŨ MỘT — Bentoran là của chúng ta !

NGƯỜI CỒ VŨ HAI — Thật là một trò đê tiện !

NGƯỜI CỒ VŨ NĂM — Chắc là họ mang trộm Bentoran đi !

NGƯỜI CỒ VŨ BA — Chính vì Bentoran là một cầu thủ ngay thẳng, nên chúng nó không ăn cánh với Bentoran !

NGƯỜI CỒ VŨ BỐN — Còn vì cờ Bentoran không chịu rời khỏi khu ngoại ô của mình !

NGƯỜI CỒ VŨ NĂM — Chúng nó hại Bentoran rồi !

NGƯỜI XEM — Tránh ra ! ... Tránh ra ! Trả Bentoran cho chúng tôi ... Bentoran ! .., Bentoran ! ...

-(Đủ các thứ ném rào rào vào hậu trường — sân bóng).

NGƯỜI XEM — Chúng tôi đòi Bentoran ra sân !... Mời Bentoran ra sân đi ! ... Bentoran là của chúng tôi ! ... Bentoran là của chúng tôi ! . .

(Đèn tắt. Tiếng reo hò tắt theo).

NGƯỜI LANG THANG — *(hát ở một góc sân khấu)* — Chúng tôi vốn cũng là người ...

(Bà cô Đômingô từ phía xa đi ra. Trong tay bà cầm một cốc nước chè và một chiếc dép của Bentoran)

ĐÔMINGÔ — Casô ! Sao cháu buồn thế ? Cháu làm sao thế ? Cháu không muốn nói chuyện với người cô già nua của cháu nữa à ? Cháu mệt lắm phải không ? Uống một cốc nước đi ! Uống ngay đi ! Cô chắc là thế

nào cháu cũng đau chân. Đưa chân ra đây xỏ ngay chiếc dép này vào ! Casô ! Casô !

(Bà cô Đômingô đưa cốc nước và chiếc dép cho Bentơran, đúng lúc đèn tắt. Mọi ánh đèn rọi xuống một chiếc lồng bên trong có một con chim vàng. Người lang thang vẫn bắt chước tiếng hót của con chim vàng huýt sáo miệng theo điệu bài hát của « vai hề ». Đèn tắt. Điệu nhạc tănggô nổi lên, một đôi nam nữ ôm nhau nhảy đi ngang qua sân khấu, nam mặc quần áo dạ hội, nữ mặc quần áo khiêu vũ. Tiếng nói của người thuyết minh vang lên, đôi nam nữ dừng lại, lắng nghe).

NGƯỜI THUYẾT MINH — Trận đấu giữa câu lạc bộ Rive và câu lạc bộ Naoen kết quả rất chênh lệch. Rive đã thắng với tỉ số 12 – 0. Trên sân vận động đã xảy ra chuyện không hay. Vì bất mãn, những người cổ vũ cho Naoen đã phá đổ một góc khán đài chính, xông vào phía vòng vây cảnh sát, lao tới chỗ trọng tài và các cầu thủ Rive, nếu không có quân đội và cảnh sát vũ trang kịp thời chạy tới thì...

(Tiếng nói nhỏ dần, đôi nam nữ không để ý nghe nữa và ôm nhau nhảy qua sân khấu. Một chú bé ôm quả bóng ra, ném bóng xuống rồi lại bắt lấy... Đó là Casin).

CASIN *(bắt chước giọng phát thanh)* — Hiện giờ trận đấu đã diễn ra được hai mươi nhăm phút. Một hậu vệ của Rive đá bóng lên, lọt ngay vào chân Bentơran, Bentơran lao lên. Bentơran vòng qua một đấu thủ, lại vòng qua một đấu thủ nữa... Bentơran lấy hết sức bình sinh sút... *(trông thấy Bentơran)*. Chú Casô ! Chú ngồi đấy làm gì thế ? Sao chú lại buồn thế ? Cháu biết rồi, vì chú không được đá bóng nữa ! Chú Casô, tại sao

chú không đá bóng nữa ? chú Casô, chú bỏ nhà đi đâu thế ? Chú có về nữa không, chú Casô ? Chú có đá bóng nữa không ? (*Ném quả bóng xuống đất, buồn rầu từ từ đi lại phía cửa ra vào, lúc sắp vào khuất*). Chú Casô !...

(*Nôra ra, nhảy theo điệu múa vòng tròn xoay quanh người Bentơran, rồi ẩn vào bóng tối. Giáo sư ra, như có điều gì suy nghĩ, trong tay cầm một quả bom có dây dẫn lửa. Giáo sư nhét quả bom vào tay Bentơran*).

GIÁO SƯ — Cầm hộ tôi một lát ! Tôi không nói cho anh biết, trong này có cái gì, vì có nói anh cũng không biết được, trong này có chất hỗn hợp với sức nổ ghê gớm đáng sợ (*cười*). Đừng sợ, đừng sợ, chất hỗn hợp này có gặp sức nóng rất cao mới nổ được, có gặp sức nóng của lòng căm thù thì mới nổ được ! (*Vào nhanh*).

(*Ở một bên sân khấu, ánh đèn sáng rực rọi vào Hămlet đang bước ra*).

HĂMLET — Anh có biết « tình hình ngoài cuộc » là gì không ? Tất nhiên anh không hiểu điều đó. Nhưng tạp chí « Dáng người và nét mặt » số tháng 7 năm 1920 lại nói dứt khoát rằng...

(*Hămlet ẩn vào bóng tối. Tiếng sáo miệng bắt chước tiếng hót của con chim vàng lại vẳng lên*).

(*Cảnh sát tư pháp Một ra*).

CẢNH SÁT TƯ PHÁP MỘT — Bán rồi. Đã ký tên đóng dấu, và có ngày tháng để tra xét ! Nếu quá 48 tiếng đồng hồ nữa, câu lạc bộ Naoen... Bốn mươi tám tiếng đồng hồ đã qua rồi ! Tôi là người của Naoen ! Cút đi, đồ tồi ! (*Nhảy lên, rồi lùi vào như có người đẩy*).

(Người bán đấu giá từ phía bên kia chạy ra).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Hai xu ! Hai xu ! Ai trả ba xu ? Ba xu, ba xu... Các ngài hãy chú ý, dáng vóc như thế này ! Răng tốt biết mấy ! Tim tốt biết mấy ! Bắt cứ nói về mặt nào cũng là một trái tim có một không hai ! Ba xu ! Ai bằng lòng trả thêm nữa ? Ba xu một bắng thịt, tôi bán lẻ cũng được, bán cả mớ cũng được *(Đi vào, vẫn rao tiếp)* « Ba xu, ba xu, ai bằng lòng trả thêm nữa ? »

(Lupuxơ mặc quần áo của người điều khiển trong rạp xiếc : mũ ống cao, áo đuôi tôm, giày ống màu vàng cổ bẻ, tay vung roi dài, ra).

LUPUXƠ — Alê, nhảy đi ! Thưa các ngài, hiện giờ, các ngài sắp được xem một trung phong tài ba sút bóng vào cầu môn như thế nào ! Alê, nhảy !

(Theo tiếng nhạc xiếc, mấy nhà du lịch nước ngoài ra, chăm chú ngắm kỹ Bentoran cả bốn phía và xôn xao bàn tán với nhau).

NHÀ NỮ DU LỊCH — *(với Lupuxơ, nói lớ giọng tiếng Anh)* — Bao nhiêu tiền thì ngài có thể để lại cho tôi được ? Trả gấp đôi giá mua có được không ?

LUPUXƠ — *(vung roi)* Alê, nhảy ! Bao nhiêu tiền cũng không bán !

(Các nhà du lịch mất hứng thú đối với Bentoran).

LUPUXƠ — Nào ! Tôi cho các ngài xem hai nhà võ sĩ đấu bò tót mới chở từ Tây Ban Nha sang ! Tôi nhốt họ ở trong chuồng bên cạnh đàn bò đực !

(Cùng vào. Tiếng roi vẫn còn kêu vun vút).

ĐÔMINGÔ — *(ở phía đối diện với chỗ vừa ra)* — Casô ? Casô ? Cháu ở đâu thế ?

CASIN *(cùng một chỗ với Đômingô)* — Chú Casô ơi ! Chú Casô !

(Tiếng nói, tiếng kêu, tiếng huýt sáo, tiếng roi quất, tiếng nhạc lấp lửng từng quãng. Bentơran gào lên nức nở, rồi đập đầu xuống sàn. Các thứ tiếng đều ngừng bặt. Đèn bật sáng như đoạn đầu của màn này. Nôra ra).

NÔRA *(bước lại trước mặt Bentơran, kinh ngạc nhưng đồng thời hết sức dịu dàng)* — Casô ! Anh làm sao thế ? Anh khóc đấy à ?

HẠ MÀN

MÀN THỨ BA

(Người lang thang cầm cuốn sổ tay bước ra trước màn).

NGƯỜI LANG THANG — Đoạn trước chúng tôi đã kể đến... à không phải, đúng ra thì chúng tôi đã kể đến đâu rồi nhỉ ? À, đúng rồi, kể đến chỗ Casô khóc. Các ngài đều biết, trong những nước nói tiếng Tây Ban Nha, người đàn ông xưa nay không hề khóc. Khóc bị coi là biểu hiện của sự yếu đuối, thậm chí còn là biểu hiện của sự khiếp nhược, không thể tha thứ được. Nhưng dù thế nào cũng không nên cho Casô là một kẻ nhát gan. Có một nhà thơ Mêhicô đã từng viết một đoạn như thế này :

« ...Nếu họ muốn khóc
Thì họ không hề che giấu nước mắt,
Đó là dũng khí của họ... »

Tôi thành thật mong rằng các ngài cũng hiểu những giọt nước mắt của anh bạn trung phong như vậy. Nếu không, thì có nghĩa là tôi đã nói sai về cá tính và cảnh ngộ của anh, như vậy là tôi đã phụ lòng anh nhờ cậy và chính tôi cũng không muốn thế. Dù cho tôi đã bị rơi xuống dưới đáy cuộc sống, thì cũng không phải là tôi đã chịu khuất phục cái cuộc đời này. Dù cho tôi không vùng lên phản kháng thì cũng không thể nói là tôi sẽ không ngả mũ kính chào những người dám đứng lên khởi nghĩa. mặc dầu tôi đã mất mũ từ lâu rồi. Xin thứ lỗi cho tôi đã kể lể dông dài về mình. Bây giờ, chúng tôi xin kể tiếp...

(Màn mở. Sân khấu vẫn bài trí như ở màn thứ hai: gian phòng lớn trong tòa cung điện của Lupuxơ. Hămlet ra, bước chậm rãi, lặng lẽ suy nghĩ. Kinh Công ôm quả bóng theo sau Hămlet, Hămlet vờ như không trông thấy Kinh Công, anh ngồi xuống cái ghế giống như ngai vàng mà Lupuxơ đã ngồi. Kinh Công nghịch ngợm bắt chước điệu bộ của Hămlet và ngồi xuống đất. Hămlet nhìn Kinh Công với con mắt có vẻ như đùa cợt lại như trách, móc. Hămlet vẫy tay ra hiệu bảo Kinh Công lại gần. Nó chỉ cúi đầu đáp lại anh).

HAMLET *chăm chú nhìn Kinh Công)* — Đây là chuyện mất hay còn, sống hay chết : biết làm sao?

Đành chịu theo thói bạo ngược của số mệnh không một lời oán trách.

Hay là đứng phắt dậy mà phản kháng.

Khởi nghĩa, cầm lấy vũ khí, quyết một phen sống mái ?

Chết rồi. Yên giấc ngàn năm.

Nhưng nếu từ đấy mà chặt đứt được xiềng xích gây ra nỗi đau đớn trong lòng.

Làm tiêu tan được nỗi khổ cực vô cùng không tránh được cho xác thịt, đó chẳng phải là mục đích trong giấc mơ sao ? Chết rồi, yên giấc ngàn năm.

Yên giấc ngàn năm ... có lẽ cũng còn nằm mơ được ? Câu trả lời là ở đấy.

Sau khi chúng ta rũ bỏ được cái vỏ tinh cảm ở cõi trần gian.

Chúng ta sẽ mơ thấy những gì trong giấc ngủ ngàn năm ?

(Nhìn Kinh Công với vẻ vừa khinh bỉ lại vừa thương hại đứng dậy) — Kẻ khác — hẳn ngươi đã biết ta nói ai — đã nói với người về tự do. Ta thì chỉ xin một điều ngươi hãy cố sức hiểu ta. Tự do, đối với ngươi, liệu có ích gì ? Có tự do thì phải hành động, dù là để kiếm một mẩu bánh mì. Đến bao giờ thì ngươi biết suy nghĩ, biết lo toan ? Nếu ngươi đã không biết tự do là thế nào, thì ngươi còn biết sử dụng nó ra sao ? Trước hết cần phải hiểu đã, mà đấy là việc của bao nhiêu đời con cháu ngươi. Đợi đến lúc chúng hiểu được những sự vật mà hiện giờ ta cũng không hiểu, thì chúng đã trở thành người rồi. Nhưng ta nghĩ hiện nay hình như chúng đã thấy ở ta những cái mà chính bản thân ta chưa hề thấy. Chúng nó cho rằng Hămlet là

một kẻ làm phẫu. Nhưng đời nào ngài Lupuxơ lại bỏ ra một món tiền to như thế để mua một kẻ làm phẫn?

(Kinh Công ném bóng, bắt bóng).

HĂMLET — A !... Ngươi vừa nhắc ta, ở đây đã xuất hiện kẻ làm phẫn và giá mua nó lại đắt hơn ta. Để rồi xem ra sao, để rồi xem... Nói cho cùng, ta cũng là một kẻ bất hạnh. Chẳng qua vì ta không tìm được lối thoát, nên ta cho rằng mọi người đều bất hạnh. Nhưng thật ra, có lẽ giờ báo thù của ta đã tới chăng? Có lẽ đã đến lúc ta tuốt kiếm để tiêu diệt kẻ độc ác trước khi ta chết chăng? Hãy nói cho ta rõ!

(Kinh Công gật đầu)

HĂMLET — Không thể được! Không thể được! Ôi, thời gian, ngươi không nên vụt đi nhanh đến thế! (*Vào*)

(Kinh Công cầm quả bóng đứng ngây ra trước giọng nói đau khổ thật sự của Hămlet. Bentơran ra. Kinh Công nhìn Bentơran. khá lâu, rồi bất chợt ném bóng cho anh. Bentơran vui vẻ bắt lấy quả bóng và ném trả lại Kinh Công. Kinh Công không bắt được; sau đó Kinh Công lừ đừ đi lấy bóng rồi bước lại gần Bentơran, đưa bóng cho anh, và vung tay ra hiệu, ý bảo: «Quả bóng này phải nằm trong tay anh mới đúng»).

BENTƠRAN — Mày bảo quả bóng này là của tao à? Nhưng tao lại muốn dạy mày đá bóng đấy!

(Kinh Công buồn rầu lắc đầu từ chối).

BENTƠRAN — Mày không thích học đá bóng à? Thế thì cho mày quả bóng này vậy nhé? (*Kinh Công nhún vai*).

BENTƠRAN — Ồ, mày bảo quả bóng này phải ở trong tay tao, vì chỉ có tao mới biết sút quả bóng này vào gôn, phải không? Có lẽ, mày đã cổ vũ cho đội Naoen rồi chắc? (*Kinh Công thích chí gật đầu liền mấy cái*).

BENTƠRAN — Mày cho rằng tao nên đá bóng cho đội Naoen phải không? (*Kinh Công nhìn Bentơran bằng cặp mắt mong đợi*).

BENTƠRAN — Đá cho tao nữa phải không? (*Kinh Công gật đầu một cái*).

BENTƠRAN — Và đá cả cho mày? (*Kinh Công lại gật đầu*).

BENTƠRAN — Đá cho tất cả chúng ta? Cho tất cả chúng ta và cho đội Naoen phải không?

(*Kinh Công gật đầu liền mấy cái, rồi chạy vào. Bentơran nhìn theo Kinh Công. Rồi hai tay ôm lấy mặt, anh ngồi xuống sàn nhà. Nôra ra, nhón chân bước tới trước mặt Bentơran, đặt một bàn tay lên vai anh*).

NÔRA — Anh lại buồn rồi đấy à, anh Casô? Anh đang nhớ chuyện cũ đấy phải không?

BETƠRAN — Tôi không biết. Tôi không biết gì cả. Đừng hỏi đến tôi nữa. Tôi chỉ biết là không thể nào sống ở đây được nữa...

NÔRA — Tôi hiểu anh, Casô ạ...

BENTƠRAN — Không, cô không hiểu tôi đâu. Cô đã quen với cuộc sống này rồi. Chính cô đã nói với tôi điều đó. Các nhà du lịch ngắm nghía chúng ta như những con côn trùng hiếm có, thế mà cô vẫn cứ như không ấy.

NÔRA — Không đâu, Casô, không đâu! Lần này lúc tôi vừa bước vào phòng triển tãm, tôi đã như muốn khóc nấc lên. Chính anh đã đánh thức cái tinh thần phản kháng và nổi dậy trong lòng tôi, hiện giờ tôi không có cách gì để dứt ra được nữa. Điều đó có lẽ vì tôi thấy anh có một sức mạnh phi thường (*ngừng lại*). Cách đây không lâu, tôi vẫn chưa nghĩ đến chuyện rời khỏi nơi này. Tôi chỉ biết, trên đầu tôi có mái nhà, lại có người mang bánh đến cho ăn, tôi liền tự nhủ, một con người đã có những thứ đó là đủ rồi.

BENTƠRAN — Còn bây giờ thì sao?

NÔRA — Bây giờ tôi không nghĩ như thế nữa, tôi đã hiểu là còn có cái khác quan trọng hơn.

BENTƠRAN (*bỗng dưng phấn khởi hẳn lên*) — Chúng mình trốn đi! Hai chúng mình cùng trốn đi!

NÔRA (*xúc động khác thường*) — Trốn à? Cùng trốn với anh à? (*Ngừng lại*) Tiếc thật, chỉ là mơ tưởng hão thôi! Làm thế nào mà ra được?

BENTƠRAN — Tôi đã nghĩ cách. Tôi thề với cô, từ giờ phút này tôi chỉ để tâm nghĩ đến việc ấy thôi. Tôi không thể nào chịu được nữa. Cứ nhớ lại, dù là một việc nhỏ nào đó trong cái thế giới tôi đã sống ở ngoài kia là tôi lại đau khổ không thể chịu được. Trong mấy hôm nay, tôi hiểu cuộc sống đúng hơn, rõ hơn tất cả những năm tháng tôi đã sống trước đây (*ngừng lại*). Chúng ta muốn trốn thì phải chuẩn bị ngay đi, cô Nôra ạ (*bước lại bên cạnh Nôra*).

NÔRA — Nhưng thật ra, tòa cung điện này chẳng khác gì một tòa thành!

BENTƠRAN — Nhất định tôi phải phá tan nó đi !

NÔRA (*vui hẳn lên*) — Đúng đấy, anh Casô ! Nhất định anh phá tan được nó đấy ! Anh khỏe lắm cơ mà ! (*Ngừng lại*). Nhưng còn phải nghĩ xem chúng ta sẽ trốn đi đâu.

BENTƠRAN — Tôi ở nhà cô tôi. Cô tôi sẽ cho chúng ta ở.

NÔRA — Bà cô anh ở đâu ? Vẫn ở chỗ cũ trong thành phố ấy à ? Thế thì chúng nó sẽ tìm thấy chúng ta ngay !

BENTƠRAN — Thế thì chúng ta sẽ đến hẳn một nơi khác, đến một làng nhỏ xa xôi (*ngừng lại*) Hai chúng mình cứ sống chung với nhau là được rồi, Nôra ạ.

NÔRA —Nhưng Casô ơi ! Đây chỉ là ước mơ, chỉ là ảo tưởng thôi ! Hai chúng mình tứ cố vô thân, đến ở một cái làng hẻo lánh, rồi sẽ làm thế nào ?

BENTƠRAN — Tôi sẽ làm việc. Tôi có thể làm huấn luyện viên, lại biết nghề xoa bóp nữa, làm gì cũng được !

NÔRA — Ở nhà quê vẫn làm được những việc ấy à ?

BENTƠRAN — Tôi biết chăn dê, chăn bò, tôi có thể đi làm thuê dài hạn. Một con người có hai bàn tay thì làm gì mà chẳng được !...

NÔRA — Tôi có thể đi dạy học... Nếu không dạy múa, tôi vẫn có thể dạy học, dạy viết...

BENTƠRAN — Cô nói giúp tôi cho mọi người biết số phận của chúng ta, cần phải cho mọi người cùng biết, để rồi đây không xảy ra những việc như thế này nữa. Quyết không cho phép chúng được mua bán người.

NÔRA — Nhưng nếu nói cho mọi người biết, thì chúng ta sẽ bị chúng nó tìm ra mất.

BENTƠRAN — Thì cứ cho là như thế đi! Đến lúc ấy thì đã muộn rồi. Người ta sẽ không cho phép chúng nó bắt chúng ta về đâu. Dân Naoen sẽ vùng lên chống lại. Người trên khắp thế giới cũng sẽ lên tiếng ủng hộ chúng ta !

NÔRA — Tôi tin lời anh, Casô ạ, tôi tin lời anh (*ngừng lại*). Chúng ta sẽ làm một gian nhà nhỏ ở cái làng ấy, dù là một cái lều dựng bằng cây cũng được. Dù sao thì cũng là của chúng ta, của chúng ta ! Lão Lupuxơ sẽ không đến được chỗ ấy đâu. Làm một cái lò bếp nhỏ. Khoản tiền công đầu tiên sẽ để mua máy thu thanh. Sau đó sẽ mua thêm thảm giải sàn và ghế quay. Casô hết giờ làm trở về nhà, ngồi trong ghế quay, nghỉ ngơi bên cạnh lò sưởi, hai chân đặt trên tấm thảm. Em sẽ ra nhảy múa. Chỉ nhảy múa cho một mình anh xem thôi !

BENTƠRAN — Thế thì chúng ta sẽ tự do biết bao ! Tự do biết mấy !

NÔRA — Và hạnh phúc biết mấy !...

BENTƠRAN — Hai chúng mình sống với nhau. Hai chúng mình chung sống một nhà.

(*Ngừng lại. Hai người chợt cùng cảm thấy điều gì, liền nắm lấy tay nhau*).

NÔRA — Casô ! Ý anh muốn nói là ... Ý anh muốn nói là ...

BENTƠRAN — (ôm lấy Nôra) — Phải rồi ...

(Từ xa vang lên một tiếng nổ dữ dội. Giáo sư ra. Mặt mũi nhọ nhem khói than, quần áo rách tướp, đầu tóc rũ rượi, ở miệng túi còn bốc khói).

GIÁO SƯ — Các bạn có thấy cái kính của tôi đâu không ?

BENTƠRAN — Giáo sư làm sao thế ?

GIÁO SƯ — Anh nghe tôi nói. Vừa rồi phòng tôi tối quá, tôi muốn đeo kính, nhưng cái công tắc điện lại ở xa, tôi định đốt lò hơi lên trước, liền cầm diêm đến trước lò hơi. Nhưng, anh có biết sao không ... có phải miệng lò hơi quái đâu... Anh trông đấy ... kết quả là cả một bức tường đổ sụp xuống ... và ... *(móc mãi túi áo, cuối cùng, tìm ra cặp kính)*. Ồ, kính đây rồi. Để tôi phải ra xem thật sự nó đã xảy ra đến thế nào mới được, không thì đã chả cần phải đeo kính... *(vào)*.

(Hămlet ra).

HĂMLET — Tiếng trống vừa nổi,
Tiếng kèn vang tai,
Báo cho các pháo thủ bên ngoài,
Nã súng cho rung trời chuyển đất
(ngừng lại).

Hiện nay mặt đất đang rung chuyển dữ dội, thành đá bay lên trời, tường thành bị phá. Riêng có tội ác và hận thù vẫn đầu độc bầu không khí như xưa. Nhưng có ai biết đâu ?... Kinh Công đã rủ Hămlet đi chơi. Có lẽ Hămlet nên nhận lời Kinh Công... *(với Bentơran)*. Đúng rồi, hỡi đấu sĩ của tôi, tiện đây nói để anh biết, tôi đã hiểu anh là một nhân vật gì rồi, anh vốn

là một đấu sĩ âm mưu nổi loạn. Kia kia, hình như tôi đang trông thấy những thứ người nổi tiếng về bóng đá như anh.

BENTƠRAN — Anh trông thấy những người đá bóng, à ? Đâu ?

HĂMLET — Không có người xem cũng không phải là hai mươi hai cầu thủ, tất cả mọi người đều đá về phía một cửa thành. Đá về phía một cái cửa thật sự. Họ không cao lớn như anh đâu, mà toàn là trẻ con bé loắt choắt.

BENTƠRAN — Đâu ? Đâu ?

HĂMLET — Ở ngoài phố. Tôi trông thoáng là biết ngay, đúng cái trò mà anh gọi là bóng đá. Thì ra trẻ con cũng biết chơi bóng đá, điều đó đã làm thầy đổi nhiều chuyện đấy, đấu sĩ của tôi ạ.

BENTƠRAN — Nhưng, hoàng tử ơi, ở trong phòng trưng bày của chúng ta có trông thấy được đường phố đâu. Không có một cái cửa sổ nào, không có một cái ban công nào mở ra phố cả.

HĂMLET — Có một bức tường đã đổ sụp xuống rồi, chính cái lão pháp sư luyện đan hung ác của chúng ta đã phá hủy đấy. Tôi vẫn bảo, tất có ngày các bức tường đều đổ hết. Hiện giờ chỉ mới đổ tạm có một bức. Những phát minh mới ấy có mặt đáng sợ, nhưng mặt khác lại có ích. Mọi chuyện đều quyết định ở chỗ rơi vào tay ai (*vào*).

NÔRA — Hình như anh ta cũng muốn trở thành một con người chân chính...

BENTƠRAN *(bước lại trước mặt Nôra)* — Đường phố ! Đường phố ! Em có nghe thấy không ?

NÔRA — Có, em nghe thấy rồi ! Chúng mình chạy đi ! Ước mơ sắp biến thành sự thật, ảo tưởng sắp thực hiện được rồi !

BENTƠRAN *(ôm lấy Nôra)* — Anh thề với em, nhất định anh sẽ làm cho em được sung sướng.

NÔRA *(như nói trong mơ)* — Tối hôm nay...

BENTƠRAN — Khi mọi người ngủ say...

NÔRA — Trong bóng tối, nín hơi lặng tiếng...

BENTƠRAN — Chúng mình sẽ trốn khỏi nơi này.

(Hai người ôm lấy nhau. Lupuxơ ra. Lão vỗ tay mấy cái).

LUPUXƠ — Hay ! Hay lắm ! Nữa đi !

NÔRA *(hoảng hốt)* — Thưa ngài Lupuxơ, chúng tôi...

(Bentơran nhìn Lupuxơ, có vẻ thách thức, anh chuẩn bị bảo vệ tình yêu của mình).

BENTƠRAN — Ngài Lupuxơ !

LUPUXƠ — Không... không, ta không phản đối đâu ! Ta không phản đối chút nào đâu ! Hoàn toàn ngược lại. Anh thử nghĩ xem, việc này quả là tuyệt đấy ! Đúng là số đỏ. Vũ nữ balê và trung phong bóng đá hợp thành một thể thống nhất, hai người trở thành một vật triển lãm. Ta sẽ bảo in lại bản mục lục ngay lập tức đồ trưng bày số một là : gia đình nghệ thuật và thể thao. Các ngươi đã làm cho ta cảm thấy sung

sướng, sung sướng không biết bao nhiêu mà kể ! Tất cả các báo và tạp chí sẽ cử phóng viên nhiếp ảnh đến phỏng vấn, ta sẽ cho tổ chức một buổi vô tuyến truyền hình, đồ triển lãm của ngài Lupuxơ đã xây dựng gia đình ! Đó là một gia đình được xây dựng đầu tiên ! Nếu không sợ những người đi đạo mất lòng, ta sẽ nói : đây là một gia đình thần thánh ! Hoặc nói thế này : ngài Lupuxơ đã có Ađam và Eva (1) của mình. Nói thế hay hơn. Ta sẽ cho bày một tiệc cưới thật linh đình... Nào, tiếp tục đi, ta muốn xem lại một lần nữa. Lại ôm hôn nhau một lần nữa đi !

BENTƠRAN — Thế ... thế thì không được ... thế sao được ? ... Đây chỉ là chuyện riêng của chúng tôi ...

NÔRA — Có gì mà không được ? (*Ôm lấy Bentơran thì thầm vào tai anh*) Tối hôm nay ... tạm thời cố nhịn một tí ..

BENTƠRAN — Xin theo ý thích của ngài, thưa ngài Lupuxơ ... (*ôm lấy Nôra*).

LUPUXƠ (*hả hê nhìn hai người, rồi bất thình lình*) — Ấy khoan đã ! Ta vừa nảy ra một ý kiến rất sáng suốt, một ý kiến làm cho người ta phải kinh ngạc, chả trách mà ta là Lupuxơ vĩ đại ! Để ta nói cho các ngươi biết ! (Ngồi xuống cái ghế giống như ngai vàng). Gần đây, tuy rằng các đồ ta sưu tập được đã làm cho ta thích thú, nhưng ta vẫn chưa thấy thỏa mãn chút nào. Mặc dầu giáo sư đã làm độ của ta một bức tường, nhưng đồ cổ của ta vẫn cứ là thứ có một không hai

---

(1) Ađam, Eva theo kinh Thánh, họ là thủy tổ loài người, đôi vợ chồng đầu tiên trên trái đất.

trên đời này. Có điều các đồ cổ ấy không biết sinh con đẻ cái, điều đó khiến ta không thể nào chịu nổi, như vậy thì vẫn chẳng khác gì sưu tập con tem, hết con tem này đến con tem khác... Nhưng sau này thì làm thế nào ? Nếu cả tập tem đều đầy phè, nếu những con tem hiếm nhất cũng kiếm được hết thì rồi làm thế nào ? Con tem là mảnh giấy chết, nó không biết sinh con đẻ cái, chỉ là một thứ vốn chết bỏ trong két sắt mà khóa lại thì còn có ý nghĩa gì nữa ? Làm cho vốn chết chính là tiêu hủy vốn, sưu tập toàn những thứ đồ cổ như thế tức là sưu tập sự tiêu hủy của bản thân những thứ đó. Trong trường hợp này, chính các ngươi đã giúp được ta, các ngươi đã yêu nhau, và với thiên tài của ngài Lupuxơ đây, tất nhiên là ta nghĩ ra phát minh đó ! Thường thường ta vẫn mua về một số tư tưởng, để phát triển những tư tưởng ấy biến thành sự thật ; dĩ nhiên có lúc ta cũng đánh tan một số nếu ta cảm thấy những tư tưởng ấy có hại cho ta. Các ngươi đã gợi ý cho ta, không hiểu sao ? (*Đợi trả lời*) Dựng một cái trại chăn nuôi ! Ta muốn dựng một cái trại chăn nuôi !

NÔRA (*không hiểu ra thế nào*) — Trại chăn nuôi ?

LUPUXƠ — Đúng thế ! Đúng thế ! Nhưng ngươi chớ cho rằng đó là hồ nuôi cá, là vườn ươm, hoặc là máy ấp trứng ! Không, tất cả đều không phải, mà đúng là trại chăn nuôi kia ! Các ngươi sẽ trở thành súc vật làm giống của ta, ta muốn gây giống một thế hệ mới, một bên là vũ nữ ba lê, một bên là nhà thể thao, để xem con cái các ngươi sẽ tuyệt đến thế nào ! Điệu bộ của chúng nó sẽ nhịp nhàng biết bao ! Đường nét cân đối biết bao, mạnh mẽ biết bao, và chúng nhạy

cảm biết bao! Hình như ta đã trông thấy dòng chữ quảng cáo sáng nhấp nháy, và trên bầu trời xanh biếc tên ta được xếp bằng máy bay phản lực.(*Viết lên không khí*) Trại chăn nuôi Lupuxơ, chuyện nuôi giống, giống người hạng tốt, chọn giống thuần túy! Lai giống thuần túy để cải tạo giống tốt! Ta mang con cháu các ngươi ra thị trường sẽ có thể kiếm được những món kếch xù xưa nay chưa từng nghe nói bao giờ!

BENTƠRAN — Xin ngài nghe tôi nói, ngài Lupuxơ! ...

NÔRA (*ngăn Bentơran lại*) — Thôi đừng nói nữa, dù thế nào đêm nay chúng ta cũng phải trốn ra!

BENTƠRAN — Ừ phải ... Đó ... đó là một ý định rất có ý nghĩa ...

LUPUXƠ — Chỉ có ta mới nghĩ ra ý định ấy. Giáo sư sẽ mang tất cả những hiểu biết khoa học cần thiết dạy cho mấy con vật giống người mới tương lai đó. Hămlet sẽ dạy cử chỉ điệu bộ cho chúng, Kinh Công sẽ dạy thể dục mềm dẻo cho chúng. Ngôi nhà lầu trong cung điện này của ta sẽ biến thành trại chăn nuôi. Ta sẽ mua thêm những vật làm giống khác. Ta sẽ cho nhạc công chơi đương cầm lấy nhân viên đánh máy, cho người hát giọng nam cao lấy nữ thi sĩ, cho bác sĩ ngoại khoa lấy nữ nhạc công chơi vĩ cầm, cho phi công lấy cô ả chơi thể dục nghệ thuật, cho nhà khoa học lấy cô ả làm kế toán, cứ gọi là đủ các loại người tài giỏi với đủ các thứ nghề nghiệp. Ta muốn là có hết, có thể cung cấp tất cả mọi thứ cho thiên nhiên, ta sẽ vĩ đại hơn cả Đácuyn, chính ta sẽ làm cuộc đào thải tự nhiên của giống người. Nhân dịp bức tường bị đổ,

ta cho sửa ngay tòa cung điện thành trại chăn nuôi, và ta cho dọn các ngươi đến phòng trưng bày thứ ba.

NÔRA — Ngài định cho dọn chúng tôi đi à ?

BENTƠRAN — Ngài định bảo chúng tôi dọn đi khỏi chỗ này à ?

LUPUXƠ — Ồ, tất nhiên ! Chỗ này mất một mảnh tường, có lối đi ra phố, như vậy nguy hiểm vô cùng... không lợi cho sức khoẻ. Các ngươi dọn vào nhà trong, lánh xa không khí bên ngoài một chút, không khí bên ngoài đầy các bệnh truyền nhiễm, ta phải quý các ngươi, vì các ngươi Ađam và Eva của nhân loại mới cơ mà ! Thiên đường cũng là nơi không được phép ra vào. Thượng đế biết rằng ngài cần phải làm thế nào. Ở cửa thiên đường cũng có thiên thần cầm bảo kiếm đứng gác. Ta phải dặn lính gác đứng ở cửa phòng ngủ của các ngươi.

BENTƠRAN — Sao không bảo chúng nó đứng ngay trong phòng ngủ ?

NÔRA — *(ngăn Bentơran lại)* — Thôi... Được rồi... Ngày mai chúng ta sẽ dọn vào...

BENTƠRAN — Được... Để ngày mai...

LUPUXƠ — Ngày mai ? Không ! Phải dọn hôm nay, dọn ngay bây giờ, ta không muốn chơi những trò mạo hiểm. Nôra, ngươi hãy vào dọn trước cái ổ mới của các ngươi đi, ngươi là giống cái, vinh dự đó xứng đáng thuộc về ngươi.

(Bấm chuông điện. Hai quản gia ra).

LUPUXƠ — Đưa cô Nôra vào nhà trong, để cô ta chọn buồng.

BENTƠRAN (*kiên quyết*) — Nôra, đừng đi !

LUPUXƠ — Sao ?

BENTƠRAN — Cô ấy không đi đâu hết !

LUPUXƠ — Thế là thế nào ? Ngươi muốn làm loạn à ?

Nhưng ngươi nên biết rằng ta đang thống trị nơi này, làm loạn thì nghĩa lý gì ? Quản gia ! Mang con này đi !

NÔRA (*hoảng hốt*) — Đừng thế, anh Casô, đừng làm thế ! Dù sao thì chúng mình vẫn còn ở chung với nhau ! ... Em sợ anh ...

BENTƠRAN — Anh chẳng sợ gì hết !

LUPUXƠ — Các ngươi đã trở thành một cặp đồ cổ, đó là tự các ngươi muốn như vậy, vì thế các người cũng phải cùng chịu trừng phạt. (*Với Bentơran*) Còn ngươi, đồ hung bạo, từ nay ngươi đừng có hòng làm loạn nữa ! (*Với quản gia*) Lôi cổ con kia đi !

BENTƠRAN (*cúi đầu*) — Ngài muốn làm thế nào tùy ngài ! (*Với Nôra*) Lát nữa chúng mình lại được ngồi bên nhau, Nôra, đến đấy để rồi xem ...

(*Nôra từ từ đi vào, hai quản gia theo sau*).

LUPUXƠ — Nổi loạn thế thì nghĩa lý gì ? Ở đây, tất cả quyền hành đều nằm trong tay ta — Lupuxơ.

BENTƠRAN (*lúng búng trong miệng*) — Nhưng ông không sai khiến được Nôra đâu !

LUPUXƠ — Tại sao ?

BENTƠRAN — Vì Nôra là của tôi.

LUPUXƠ — Của ngươi ? Ta mua nó mất hai triệu ! Ta muốn bắt nó thế nào cũng phải chịu. Thật không ngờ. Suýt nữa thì ta đã làm một việc ngu ngốc nhất trần đời, suýt nữa thì ta để cho các ngươi lấy nhau. Ta lại có thể gả nó cho một thằng phiến loạn ư ? Như vậy thì rồi tất cả con cháu các ngươi, con chó cún của ngươi cũng sẽ hóa ra những thằng phiến loạn cả hay sao ? Đáng sợ thật ! Không, mày không thể vào trại chăn nuôi của tao được ! Mày cũng không xứng đáng là đồ cổ của tao, tao phải trừ khử mày đi. Mày phải đến phòng triển lãm thứ tư đến cái câu lạc bộ của bọn ăn chay ấy, đến đấy mà ăn rau luộc, có thế mày mới biết là cần phải theo lối sống của chúng tao. Ở trong này không thể nổ ra một cuộc nổi loạn nào, trừ khi chính tao muốn thế, chính tao gây ra, và được tiến hành dưới sự chỉ huy của tao, (*Ngừng lại*) Thật may quá ! May mà tao kịp thời nhớ ra ngay ! Mày đừng hòng trông thấy mặt con Nôra nữa. Trại chăn nuôi thì tao vẫn cứ làm như thường, nhưng tao sẽ lôi con Nôra ra cho Kinh Công, như vậy kết quả sẽ tốt đẹp hơn nhiều. Mỹ nhân lấy dã thú ! Mà với Kinh Công thì tao không phải khó khăn gì, cứ dẫn nó đến trước mặt Nôra, chỉ cho nó biết : « Con này là của mày đấy », rồi hô : « Alê, vật đi », thế là xong.

(Bentơran từ từ bước lại gần Lupuxơ, từ xa, rất xa, vẳng lại tiếng ồn ào và tiếng hò reo : « Bentơran ! Bentơran ! », tiếng nói trong trẻo của người thuyết minh : Đã đến lúc sút vào cửa thành ! Sút này... Sút ! », tiếng Nôra : « Casô ! Anh Casô ! » Thoáng thấy đôi mắt Bentơran, Lupuxơ lập tức nhảy lên, định kêu lên nhưng không kịp, Bentơran đã nhảy tới, tóm lấy cổ Lupuxơ bóp thật mạnh. Sân khấu im lặng. Đèn tắt dần. Khi Bentơran

buông tay ra, Lupuxơ đổ xuống như một con rối. Sân khấu tối hẳn).

(Ánh đèn rọi xuống Người lang thang).

NGƯỜI LANG THANG — Hay! Hay lắm! (*Nếu khán giả thấy Lupuxơ chết mà không vỗ tay*) Sao các ngài không vỗ tay đi? Chẳng lẽ trong số các ngài có mặt tại đây lại có người đứng về phe Lupuxơ hay sao? (*Nếu khán giả vỗ tay*) Cảm ơn các ngài, tôi xin nhân danh cá nhân tôi, và thay mặt Bentoran, thay mặt mọi người ở khu ngoại ô cảm ơn các ngài. (*Những lời này cũng có thể dùng trong hoàn cảnh đã khêu gợi được khán giả vỗ tay. Những lời sau đây thì dùng trong mọi hoàn cảnh*). Các ngài có đoán được tại sao Bentoran bị đưa ra tòa không? Vì anh đã giết người chăng? Tuyệt đối không phải! Xin hãy xem đây!

(Đèn ở giữa sân khấu bật lên. Chánh án ngồi trong một cái ghế tựa cổ kính vừa cao vừa to, hai quan tòa khác ngồi hai bên Chánh án, ghế hơi thấp hơn. Cả ba cùng mặc theo lối quan tòa cổ điển: tóc giả, áo dài La Mã thời cổ, giống như quan tòa nước Anh hiện nay còn mặc, hoặc giống như Boridoadông trong vở kịch « Đám cưới Phigarô » đã mặc).

CHÁNH ÁN — (*giọng gớm ghiếc như tiếng quạ kêu*) — Vụ án này đã được thẩm xét chu đáo: hỏi người làm chứng, nghe lời biện luận của quan thanh tra và ngài luật sư, sau khi đã nghiên cứu kỹ càng, chúng tôi thấy rằng đây là một vụ án không thể so sánh với những vụ án tầm thường. Cái chết của nhà yêu nước nổi tiếng, ông vua kỹ nghệ và nhà từ thiện đầy lòng khảng khái của nước ta, quả thật là đáng

buồn ; nhưng, chúng tôi thấy đặc điểm của vụ án này vẫn không phải ở cái sự thật là đã giết mất một nhân vật vĩ đại, mà là ở chỗ âm mưu đánh đổ chế độ hiện hành, đánh đổ cái cơ chế tư hữu tài sản, một nguyên tắc thần thánh bất khả xâm phạm, ở chỗ âm mưu lật nhào tất cả lối sống của chúng ta. Một thứ đồ vật đã dám chống lại chủ nhân của nó. Một thứ đồ cổ mua về như lệ thường và theo đúng pháp luật, đã ngang nhiên nổi dậy phản kháng ông chủ của nó ! Nếu tòa án bỏ qua việc này, thì ngày mai bất cứ một tài sản tư hữu nào cũng sẽ từ chối sự phục tùng chủ nhân. Binh lính không nghe lệnh sĩ quan, người nộp thuế không chịu nộp, thợ thuyền... tôi không muốn nói họ sẽ làm gì để khỏi làm rác tai mọi người. Nếu tài sản mà phản kháng chủ nhân thì phải tiêu diệt nó đi, để nó khỏi rơi vào tay bất cứ người nào ngoài người chủ đã được pháp luật thừa nhận. Trong bất cứ lúc nào, trong bất cứ điều kiện nào, tài sản cũng không được thoát khỏi quan hệ phụ thuộc đối với chủ nhân của nó. Pháp luật của chúng ta, lệ thường của chúng ta là như vậy, nguyên tắc thần thánh của nền dân chủ của chúng ta là như vậy. Việc xét xử của chúng ta phải hoàn toàn nhất trí, không cho phép một người nào được hoài nghi dù chỉ là đôi chút ; cho rằng còn có thể giải thích bằng cách khác, như vậy cũng sẽ làm cho những sự việc tương tự không bao giờ xảy ra nữa. Vậy các ngài thấy nên xử cái đồ triển lãm số 5 ghi trong bản mục lục phân loại của ngài Lupuxơ bằng hình phạt nào ?

QUAN TÒA MỘT — Tử hình.

QUAN TÒA HAI — Tử hình.

(Sân khấu tắt đèn. Người lang thang bước ra rìa sân khấu).

NGƯỜI LANG THANG *(có vẻ hổn hển vì chạy nhanh quá)* — Xin các ngài thạ lỗi cho tôi, suýt nữa thì tôi làm lỡ mất câu chuyện của các ngài. Nhưng chính là hiện giờ tôi còn bận hơn cả ông bạn gác vườn hoa của tôi nữa kia, chắc các ngài còn nhớ ông ta đã nói là đi uống rượu với các bác thợ mộc rồi, còn tôi thì không có thì giờ mà thở nữa, nên nhớ là tôi ở đây để thường trực thay ông ta đấy *(bước lại phía cánh gà)*.

(Ánh đèn bật sáng. Vẫn là cảnh ở màn thứ nhất, giá treo cổ sừng sững giữa sân khấu. Có tiếng Người canh gác vẳng lại, Người lang thang liền đứng lại).

NGƯỜI CANH GÁC *(ở bên trong)* — Xin lỗi, thưa các ngài số ghế đã hết cả. Nhưng các ngài cứ đứng đây mà xem, vẫn có thể thấy rất rõ ! Cần một tờ chương trình phải không? *(Bước ra, trông thấy Người lang thang)*. Thế nào ? Anh vẫn ở đây à?

NGƯỜI LANG THANG — Phải, tôi chưa đi *(chỉ vào cửa sổ sáng ánh đèn)*. Tôi phải coi anh ấy chứ.

NGƯỜI CANH GÁC — Nhưng thượng cấp đã ra lệnh cho tôi, cấm ngặt bất cứ người nào vào đây.

NGƯỜI LANG THANG — Dù thế nào tôi vẫn cứ phải coi anh ấy !

NGƯỜI CANH GÁC — Dễ thường anh quen hắn chắc?

NGƯỜI LANG THANG — Phải, chẳng những anh ấy là người quen, mà còn là một người bạn tốt nhất của tôi đấy !

NGƯỜI CANH GÁC *(bị kích thích bởi tính hiếu kỳ)* — Nhưng không ai biết một tí gì về anh ta. Cả trong chương trình cũng không nói rõ anh ta là ai. Người ta chỉ biết lát nữa sẽ thắt cổ một con người. Chẳng lẽ anh lại biết anh ta là ai à ?

NGƯỜI LANG THANG — Có, mà ông cũng biết đấy thôi !

NGƯỜI CANH GÁC — Tôi ấy à ?

NGƯỜI LANG THANG — Phải, vừa rồi chính ông đã nói anh ấy là ai cơ mà.

NGƯỜI CANH GÁC — Tôi nói à ? Tôi nói thế nào ?

NGƯỜI LANG THANG — Ông nói anh ấy...-anh ấy là một con người.

(Bên trong có người gọi : « Bác gác vườn hoa ơi ! Này bác cai ! »).

NGƯỜI CANH GÁC — Tôi đây ! Được rồi, anh cứ ở đấy nhé. Nhưng anh phải nấp kín, đừng để người ta trông thấy.

(Hai người cùng vào. Người bán đấu giá ở phía sau nhảy lên bục giá treo cổ).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Thưa các vị khán giả, xin mời các vị vào chỗ ngồi.

(Khán giả kéo ra, nhốn nháo tìm chỗ, một toán ngồi xuống cái ghế dài, một toán khác đứng vây quanh cái bục giá treo cổ. Trong đám khán giả, có Chủ tịch câu lạc bộ Rôđơrighet, mấy chủ nợ, phóng viên nhiếp ảnh, phóng viên nhà báo, hai cảnh sát tư pháp, luật sư, quan tòa, mụ già cho vay lãi và những khán giả mặc lễ phục buổi tối rất sang trọng, diêm dúa).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ (*gật đầu chào hỏi những người quen, lễ phép với người này, thân mật với người khác*) — Chào anh Rôđơrighet ! Ngài Mariô, ngài cũng đã tới! Ngài cũng đã tới ! Ngài cũng đã tới ! Tinh hoa của xã hội chúng ta đều tới đủ cả. Chào ngài ! Chào ngài ! (*Sau khi mọi người yên chỗ*). Thưa các ngài, chúng ta đang sống trong thời đại nguyên tử. Cái ngày kỳ diệu không còn xa lắm, đến ngày đó, chúng ta sẽ sống giữa những người máy. Những người máy ấy sẽ làm việc cho chúng ta, đánh nhau cho chúng ta, đá bóng cho chúng ta xem, ca hát cho chúng ta nghe, thêm nữa, biết đâu lại chẳng có thể thổ lộ tình yêu thay chúng ta, cười khóc thay chúng ta, và châm biếm kẻ khác thay chúng ta. Dĩ nhiên các ngài đều rõ, bắt những kẻ ấy — nếu tôi không nói chúng là người, thì cũng phải gọi chúng là vật sống — tuyệt đối phục tùng các nhân vật vĩ đại hiện đang lãnh đạo nền chính trị, kinh tế và lối sống ở nước ta, là một việc quan trọng biết bao. Vị lãnh tụ thiên tài của nền kỹ nghệ và giới ngân hàng vừa tạ thế đã sưu tập được mấy vật sống như vậy, trong đó có một vật đã làm phản, đó là cái đồ triển lãm số 5. Những người có may mắn được xem những đồ triển lãm ấy, chắc là còn nhớ nó. Chính vì thế, cái vật sống ấy sẽ phải làm một cái gương thất bại là bị xử tử, để đền mạng cho người đã sáng tạo ra nó.

(*Tiếng gào : « Đúng ! », « Muôn năm ! », « Thắt cổ nó lò lợi cho nó đấy ! », « Xẻ nó ra làm tám mảnh ! », « Đến giờ rồi ! », « Phải cho những hạng đó một bài học ! », « Đến... giờ... rồi ! » Trong tiếng gào có xen tiếng nói của mụ già cho vay lãi : « Chúa sẽ trừng phạt những kẻ không chịu trả nợ ! » Bên trong cánh gà có tiếng còi ô tô.*

(Tiếng người canh gác : « Xin mời các ngài vào !» Kennixơ mặc áo đuôi tôm, con vợ béo ị và đứa con gái lố bịch đều mặc lễ phục ban đêm rất diêm dúa, đội những chiếc mũ không thể tưởng tượng nổi, khắp người lấp lánh đầy kim cương. Con vợ, thậm chí có thể đội một thứ đồ trang sức trên đầu theo kiểu mũ hoàng hậu. Cả sân khấu nín lặng, mọi người nhìn Kennixơ với vẻ kinh ngạc).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Các nhạc sĩ, tấu nhạc lên!

(Tiếng nhạc vang lên bên trong màn).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Thưa các ngài, thưa các ngài, đây là một vinh dự vô cùng lớn lao của chúng ta, vua dây thừng, mixtơ (1) Kennixơ đích thân đến dự lễ với chúng ta.

(Mọi người vỗ tay).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Ngài rất khảng khái gửi đến cho tòa án của chúng ta một thứ hàng mẫu do chính nhà máy của ngài chế tạo, thứ hàng đó đang ở trước mắt chúng ta, (chỉ sợi dây thừng trên giá treo cổ). Nhà máy của mixtơ Kennixơ ở khắp hoàn cầu. Bất cứ ở đâu, nếu có kẻ nào không chịu phục tùng hoặc có nhân dân nổi dậy, khi cần đến dây thừng để tròng vào cổ chúng, thì cứ gọi một tiếng là mixtơ Kennixơ sẽ có ngay. Cùng đi với mixtơ Kennixơ, có phu nhân xinh đẹp của ngài, đó là bà chúa thanh nhã được cả thế giới biết tên. Cùng đến còn có công chúa tuyệt đẹp của ngài, tiểu thư Rêsen, tiểu thư là nàng công chúa mỹ lệ.

---

(1) Tiếng Anh, nghĩa là ngài.

(Mọi người vỗ tay).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Bây giờ, xin mời mixtơ Kennixơ nói chuyện với chúng ta một vài câu.

(Vỗ tay)

KENNIXƠ *(giọng lơ tiếng Anh)* — Tôi muốn nói vài câu thôi, tôi nói cái chính là làm tôi... xúc động... e hèm... Rêsen, tiếng ở đây nói như thế nào nhỉ ?

(Rêsen giở từ điển, nhắc).

RÊSEN — Xúc động vui sướng...

KENNIXƠ — Đúng... đúng... Xúc động vui sướng, đó là... trước khi... e hèm... tiếng ở đây nói như thế nào, Rêsen ?

RÊSEN *(vẫn cái trò tra từ điển)* — Đó là thứ xúc động thường có trước giờ phút sắp đến.

KENNIXƠ — Đó là giờ phút sắp đến... giờ phút sắp đến... Ái dà dà, cái ngôn ngữ khả ố ! Tôi muốn nói, trước mắt chúng ta là giờ phút có tính chất lịch sử. Ladies and gentlemen (1) ! Hôm nay, tôi, chủ công ty hữu hạn cổ phần Kennixơ nổi tiếng thế giới, rất... rất gì hở Rêsen ?

RÊSEN *(nhắc)* — Tôi rất sung sướng.

KENNIXƠ — Không phải !

RÊSEN — Không sung sướng à ?

KENNIXƠ — Không... Không phải ! Ba sung sướng lắm. Nhưng ba không nói cái đó !

---

(1) Tiếng Anh, nghĩa là « Thưa các bà và các ngài ! » (N. D)

RÊSEN — À, ba rất tự hào.

KENNIXƠ — Đúng... đúng rồi ! Tôi rất tự hào. Bởi vì thứ dây thừng nổi tiếng thế giới này chế tạo ở công ty Kennixơ do tôi làm chủ, sắp thắt vào... cái này... cái này gọi là gì ?

RÊSEN — Cái cổ.

KENNIXƠ — Thắt vào cái cổ. Như vậy là rất xứng với chức vụ cái dây thừng của tôi. Tòa án của các ngài đã tuyên bố một nguyên tắc vĩ đại của nền dân chủ phương tây : không có một đồ vật nào được phép rời bỏ chủ nó. Công ty chúng tôi cũng tuyên bố một nguyên tắc khác của nền dân chủ phương tây : không có một cái cổ nào không cần thắt một cái dây thừng, trừ những cái cổ có tư bản.

(Mọi người vỗ tay).

KENNIXƠ — Vì thế, giới tư pháp của các ngài muôn năm ! Lối sống của chúng ta muôn năm ! Và « Công ty hữu hạn cổ phần Kennixơ » muôn năm !

(Mọi người vỗ tay, hô « muôn năm ». Dàn nhạc tấu nhạc).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Chắc là « bà đầm » xinh đẹp của mixtơ Kennixơ cũng định nói với chúng tôi một vài câu ?

(Tiếng reo hò : « Mời lên đi ! Mời lên đi !»)

MÊRI *(ngạo mạn)* — Tôi không biết nói tiếng ở đây. Tôi là người đến xem

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Thế thì, nàng công chúa của « Công ty hữu hạn cổ phần Kennixơ », tiểu thư Rêsen đẹp mê người có định nói vài câu chăng ?

RÊSEN — Có. Tôi rất hài lòng, tôi muốn nói vài lời. Tôi rất thích xem (*giơ tay làm điệu thất cổ*). Đó là một cảnh hết sức văn minh. Trong tiếng Anh có câu tục ngữ rất hay (*tra từ điển*) : « Vật nào có chỗ của vật lấy ». Tôi cho rằng chỗ của tên kia (*chỉ cái vòm cửa sổ sáng ánh đèn của nhà ngục*) là ở đây.

(*Mọi người vỗ tay*).

NGƯỜI BÁN ĐẤU GIÁ — Chú ý, chú ý ! Tia sáng đầu tiên đã xuất hiện. Buổi lễ của chúng ta sẽ cử hành cùng với tia sáng bình minh đầu tiên. Chú ý, chú ý, xin dẫn ra lấy một lối đi !

(*Tiếng trống nổi lên. Người bán đấu giá ở trên bục giá treo cổ nhảy xuống*).

(*Cánh cửa sắt của nhà ngục mở rộng. Đao phủ bước ra, ăn mặc giống như đao phủ thời trung cổ, đầu đội mũ có cánh, nghiêm trang dõng dạc bước lên đoạn đầu đài. Theo sau là một toán lính cầm mã tấu tuốt trần giải Bentơran ra. Bentơran, hai tay bị trói, bước đi chậm chạp. Bọn lính đứng vây quanh bục giá treo cổ Bentơran bước lên bục giá treo cổ. Đèn tắt dần, ánh đèn ở cửa nhà ngục cũng tắt. Trên nóc nhà ngục hiện ra một làn ánh sáng và dần dần sáng hẳn lên. Khi Bentơran bắt đầu nói, một ngọn đèn rọi vào mặt anh, thoạt đầu ánh sáng còn yếu, sau đó mạnh lên*).

ĐAO PHỦ — Tên tội phạm kia, theo thường lệ, trước khi mày chịu chết, cho phép mày nói lời cuối cùng, ngắn thôi, dưới địa ngục có người đang đợi mày. Mày đã hết kiếp sống trên trần rồi.

BENTƠRAN — (*nét mặt lộ hẳn vẻ hưng phấn*) — Không, ta không chết. Chúng bay có thể bop nghẹt

tiếng nói của ta, hủy diệt xác thịt của ta, nhưng ta vẫn cứ sống. Dù sao ta vẫn là con người, và để hiểu được điều đó, ta đã phải chịu đựng mọi nỗi khó khăn ghê gớm, nhưng bây giờ đây ta đã thực sự hiểu rồi, ta không phải là kẻ có độc. Ở tất cả các khu ngoại ô bên ngoài thành phố, ở mỗi ngôi nhà trong thành phố, ở bất cứ một làng xóm nào, ở tất cả những nơi có người khác phải chịu khổ và đã giác ngộ, đều có những con người sống như ta. Vì thế, trên mặt đất, tuy vẫn còn chó sói chực bán rẻ thịt người và hạnh phúc của người khác, điều đó cũng không đáng sợ. Ta đã đấu tranh, ta đã thử sức. Do đó, ta đã tin ở ta, và cũng tin ở người khác. Mà lòng tin đó thì không thể nào chết được. Đứng trên bục giá treo cổ ta đã trông thấy ánh bình minh. Kia kìa, ánh bình minh ! Tạm thời mới hừng sáng trên nóc nhà phía xa. Nhưng đấy chính là ánh bình minh ! Nó đang tới gần. Và theo sau nó là ánh mặt trời và tiếng chim hót. Nôra, em có nghe thấy tiếng anh không ? Dù em ở đâu, em cũng phải ngẩng đầu lên, cho ánh bình minh, ánh mặt trời tắm gội đầu em !

(Bentoran ngẩng cao đầu, đứng thẳng. Tất cả đám người bên dưới đứng ngây như phỗng. Bốn bề là ánh bình minh đang rạng).

HẠ MÀN

• TRUNG PHONG

CHẾT TRƯỚC LÚC BÌNH MINH

Nhà xuất bản Thể dục Thể thao
Số 7 — Trịnh Hoài Đức — Hà Nội — DN : 56 155
48, Nguyễn Đình Chiểu — Quận 1
Tp. Hồ Chí Minh — DN : 98 378 — 96 867

Chịu trách nhiệm xuất bản : NGUYỄN VĂN HIẾU
Biên tập : TRẦN LÂM BẢN, NGA VÂN
Vẽ bìa : PHÓ ĐỨC DỤC
Sửa bản in : DƯƠNG THỊ DUNG

In tại Xí nghiệp Quốc doanh In số 5, 246, Lê Thánh Tôn Q. I TP. Hồ Chí Minh. Số lượng 20.300 khổ 13 × 19, số xuất bản 04/KHM/86. In xong và gửi lưu chiểu tháng 9/1986.

TÌM ĐỌC

- VUA BÓNG ĐÁ PÊ LÊ
- VUA BÓNG ĐÁ
- CÁI CHẾT TRÊN CHẤM PHẠT ĐỀN
- VUA KHÔNG VƯƠNG QUỐC
- NHỮNG BÓNG ĐEN TRÊN DÃY HYMALAYA
- VỤ GIẾT NGƯỜI TRÊN SÂN GÔN
- CÁI CHẾT VÔ ÍCH CỦA TÔMSIMSƠN

NHÀ XUẤT BẢN
THỂ ĐỤC THỂ THAO
7, Trịnh Hoài Đức — Hà nội
ĐIỆN THOẠI : 56.155
Chi nhánh : 48 Nguyễn Đình Chiểu, Q. 1 — TP. Hồ Chí Minh
ĐIỆN THOẠI : 98.378

GIÁ : 12 đ, 00

TRUNG PHONG CHẾT TRƯỚC LÚC BÌNH MINH
NXB. T.D.T.T.